

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง **เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ**
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1

นางภัทณี บุญทกุล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**Construction of a Supplementary Reading Entitled Khelang Nakhon,
The Northern Dimond City for Mathayom Suksa I Students
of Schools in Lampang Educational Service Area 1**

Mrs. Pasanee Poontagone

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เขตกลางคันคร เพชรน้ำงามแห่ง
ภาคเหนือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1
ชื่อและนามสกุล นางกัทนี บุญทูล
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2552

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

๑

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์)

.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ปราณี ปราบริปู)

.....

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ จินดาบุญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เขलगันคร เพชรน้ำงาม
แห่งภาคเหนือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาลำปาง เขต 1

ผู้ศึกษา นางภัสณี บุญทกุล รหัสนักศึกษา 2472101043 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(หลักสูตรและการสอน) **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ **ปีการศึกษา** 2552

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ (2) ตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือที่สร้างขึ้น

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนก๊วลมวิทยาจำนวน 10 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น

ผลการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยเนื้อหา 8 เรื่อง ได้แก่ ระลึกอดีต เขलगันคร เขलगันครมนปัจจุบัน สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเพณีพื้นบ้านของเขलगันคร ประวัตินุคคลสำคัญในเขलगันคร นิทานพื้นบ้านของเขलगันคร และสินค้าเด่นดังของเขलगันคร พร้อมภาพประกอบและกิจกรรมท้ายเรื่อง (2) ตรวจสอบคุณภาพของหนังสือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ด้านการจัดรูปเล่ม ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา และด้านคุณค่าและประโยชน์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 และ (3) ตรวจสอบคุณภาพของหนังสือโดยสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนก๊วลมวิทยา จังหวัดลำปาง จำนวน 10 คน พบว่า ในภาพรวมหนังสือมีความเหมาะสมมาก

คำสำคัญ หนังสืออ่านเพิ่มเติม มัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ ที่กรุณาได้ให้คำแนะนำและติดตามผลการศึกษาค้นคว้าอย่างใกล้ชิดจนสามารถสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณนางนิตยา จิตแหลม ครูชำนาญการพิเศษ (คศ. 3) โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง นางกัลยาณี เอี่ยมสาย ครูชำนาญการพิเศษ (คศ. 3) โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง นางศรีจันทร์รัตน์ กันทะวัง สศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 ที่ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาของหนังสือจนสำเร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ คณะครู โรงเรียนก๊วยลมวิทยา ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ขอกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุก ๆ ท่านคุณแม่สุวรรณา บุญทกุล และขอขอบคุณพี่ ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจและสนับสนุนทุก ๆ ด้าน

ขอขอบคุณค่าและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เขตกลางคันคร เพชรน้ำงาม แห่งภาคเหนือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แก่ชาวลำปางทุกคนที่ช่วยสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ล้ำค่าให้คงอยู่มาถึงทุกวันนี้

ภัสณี บุญทกุล

ธันวาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
ขอบเขตของการสร้างหนังสือ.....	3
กรอบของแนวคิดในการสร้างหนังสือ.....	3
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเขलगค์นคร.....	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
แนวทางการสร้างหนังสือ.....	24
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	30
บทที่ 2 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขलगค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”.....	31
บทที่ 1 ระลึกอดีตเขलगค์นคร.....	35
กิจกรรมท้ายบท.....	42
บทที่ 2 เขलगค์นครในปัจจุบัน.....	43
กิจกรรมท้ายบท.....	53
บทที่ 3 สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์.....	54
กิจกรรมท้ายบท.....	62
บทที่ 4 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเขलगค์นคร.....	63
กิจกรรมท้ายบท.....	68
บทที่ 5 ประเพณีพื้นบ้านของเขलगค์นคร.....	69
กิจกรรมท้ายบท.....	81
บทที่ 6 ประวัตินุคคตสำคัญในเขलगค์นคร.....	82
กิจกรรมท้ายบท.....	91
บทที่ 7 นิทานพื้นบ้านของเขलगค์นคร.....	92
กิจกรรมท้ายบท.....	98

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 8 สินค้าเด่นคังของเขลางค์นคร	99
กิจกรรมท้ายบท.....	110
บทที่ 3 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	112
สรุปการศึกษา.....	112
ข้อเสนอแนะ	116
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก.....	123
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ.....	124
ข แบบสอบถามความเหมาะสมของข้อบ่งชี้เนื้อหาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”	129
ค ผลการพิจารณาความเหมาะสมของข้อบ่งชี้เนื้อหาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”	135
ง แบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงาม แห่งภาคเหนือ”	138
จ ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงาม แห่งภาคเหนือของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”	143
ฉ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนของนักเรียนเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”	150
ช ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ	153
ประวัติผู้ศึกษา.....	160

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของขอบข่ายเนื้อหา หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”	136
ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ด้านการจัดรูปเล่ม	144
ตารางที่ 3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพ ของ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ด้านเนื้อหา.....	145
ตารางที่ 4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพ ของ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ด้านภาพประกอบ.....	146
ตารางที่ 5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพ ของ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ด้านการใช้ภาษา	147
ตารางที่ 6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพ ของ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ด้านคุณค่าและประโยชน์	148
ตารางที่ 7 แสดงภาพรวมผลการตรวจสอบคุณภาพ เรื่อง “เขलगคันคร เพชรน้ำงาม แห่งภาคเหนือ ”.....	149
ตารางที่ 8 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ด้านการจัดรูปเล่ม หนังสือ อ่านเพิ่มเติม เรื่อง“เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”	154
ตารางที่ 9 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ด้านเนื้อหา หนังสืออ่าน เพิ่มเติมเรื่อง “เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”	155
ตารางที่ 10 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนด้านภาพประกอบหนังสือ อ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ ”	156
ตารางที่ 11 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนด้านการใช้ภาษา หนังสือ อ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”	157
ตารางที่ 12 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง“เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”	158
ตารางที่ 13 แสดงภาพรวมความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”	159

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร การอ่านจึงมีบทบาทเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อทุกคน การอ่านมีคุณค่าหลายประการดังที่ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540 : 1) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้ การอ่านช่วยสร้างความคิด ช่วยส่งเสริมและพัฒนาความรู้ให้กับผู้อ่าน ทำให้เกิดทักษะต่อการนำไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ การอ่าน ยังช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่รอบตัว ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีพัฒนาการ ในความรู้ และความคิด มองโลกที่กว้างไกล เข้าใจสังคม ผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากการอ่าน คือ ช่วยพัฒนาตนเองให้ได้ความรู้และผลิตผลิตในเนื้อหาที่อ่านและได้ความรู้ทางภาษา ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาช่วยพัฒนาสังคม ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นปัจจัยของคนในสมัยปัจจุบัน การอ่านยังช่วยพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่าน ท้นต่อเหตุการณ์ การแสวงหาความรู้และยังเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินในยามว่างการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นและให้ประโยชน์แก่นุชย์ในทุก ๆ ด้านทุกโอกาส ทั้งในด้านการศึกษาหาความรู้ การประกอบอาชีพ การพักผ่อนหย่อนใจ การอ่านยังช่วยส่งเสริมความรู้ ความคิด ของคนเราให้เพิ่มพูนขึ้น จึงถือได้ว่าการอ่านเป็นพื้นฐานที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับผู้อ่าน การอ่านจึงเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถศึกษาหาความรู้และรับข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และนำความรู้หรือข้อมูลข่าวสารไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งของตนเองสังคมและประเทศชาติได้

ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551 : 9) ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน จึงได้กำหนดการอ่านเป็นสาระที่ 1 โดยมีมาตรฐานที่ ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน นอกจากนี้ สำนักรักษาการและมาตรฐานการศึกษา (2551 : 5) ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไว้ว่าจะต้องอ่านออกเสียงบทหรือกรอนเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ข้อความ เขียนรายงานจากสิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ เรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน

การที่นักเรียนจะมีความสามารถในการอ่านตามที่กำหนดไว้ จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านมาเป็นลำดับ โดยจะต้องเริ่มตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องมีบทบาทในการจัดหาสื่อประกอบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัย และความสนใจของผู้เรียน ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวดที่ 9 ระบุว่า รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน สื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อประเภทหนึ่งที่คุณสามารถสร้างได้ด้วยตนเอง ได้แก่ หนังสืออ่านเพิ่มเติม จินตนา ไบกาซูยี (2542 : 134) อธิบายความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ว่าเป็นหนังสือที่บรรจุความรู้ที่อาจเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรหรือเป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์ และเสริมประสบการณ์ให้กับผู้อ่านซึ่งเป็นนักเรียนวัยต่าง ๆ โดยเน้นการให้ความรู้เป็นสำคัญ

เนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติม หากนำเรื่องในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียนมาเรียบเรียงจะช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านเพิ่มมากขึ้น และทำให้มีเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นของตนด้วย ดังงานวิจัยของ เนตรนภา นิษานันท์ (2549 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความและเจตคติต่อท้องถิ่นของนักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมต่างกัน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทยเรื่อง เล่าเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีเจตคติต่อท้องถิ่นสูงขึ้น

เขลางค์นคร หรือลำปาง เป็นจังหวัดที่เก่าแก่ มีความเป็นมาที่น่าสนใจ มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม มีประเพณีดั้งเดิมที่สะท้อนวัฒนธรรมอันดีงามของภาคเหนือ มีภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจ และยังมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอีกด้วย

ผู้ศึกษาจึงสนใจนำข้อมูลของเขลางค์นครมาสร้างเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

3. ขอบเขตของการสร้างหนังสือ

3.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีเนื้อหา 8 บท ดังนี้ ระลึกอดีตเขลางค์นคร เขลางค์นครในปัจจุบัน สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเพณีพื้นบ้านของเขลางค์นคร ประวัตินุคคลสำคัญในเขลางค์นคร ตำนานและนิทานพื้นบ้านของเขลางค์นคร สินค้าเด่นดังของเขลางค์นคร โดยมีภาพประกอบและมีกิจกรรมท้ายบท

3.2 ตรวจสอบความเหมาะสมของขอบข่ายเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ

4. กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ

กรอบและแนวคิดที่ผู้ศึกษาใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นครเพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกวิลุมวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

4.1 เอกสารที่เกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเขลางค์นคร

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 เอกสารที่เกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.1.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

จินตนา ไบกาซูยี (2542 : 134) ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมคือหนังสือที่บรรจุความรู้ ซึ่งอาจเป็นความรู้ส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรหรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์ เสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้อ่านซึ่งคือนักเรียนในวัยต่างๆ มีลักษณะแนวการเขียนทั้งในแง่ให้สารประโยชน์โดยตรง ในลักษณะการเขียนแบบสารคดี (Nonfiction) และให้ความสนุกในลักษณะการเขียนแบบบันเทิงคดี (Fiction) ประปนอยู่ด้วย แต่เน้นหนักไปในแง่ให้สารประโยชน์ ความรู้จะเป็นจุดประสงค์สำคัญของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

วัชรภรณ์ วัตรสุข (2541 : 46) กล่าวว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึงหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

สมบัติ กาญจนารักษ์พงศ์ (2548 : 16 -17) กล่าวว่า “หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นเอกสารทางวิชาการที่ผู้สอนเขียนขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ไปสู่วงวิชาการ ผู้อ่านทั่วไป หรือสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นไปในทางที่ดีงาม โดยไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรหรือต้องนำมาประกอบการเรียนการสอนในวิชาใดวิชาหนึ่ง มีสาระอิงหลักสูตร หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นเอกสารทางวิชาการที่ยึดหลักทางวิชาการที่มั่นคง ถูกต้อง และสะท้อนความคิด ทักษะภูมิปัญญาของผู้เขียนลงไปด้วย ทำให้เกิดความก้าวหน้าและความแข็งแกร่งทางวิชาการเพิ่มขึ้น หากใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนมักเขียนเรื่องสั้น ๆ ในแต่ละเรื่องเพื่อให้นักเรียนเข้าใจความคิดรวบยอดนั้น เสริมด้วยความคิดเห็น คุณธรรม จริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้เขียนเป็นเรื่องราวที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ใช้ศัพท์ง่าย ๆ สีสันสวยงาม มีภาพประกอบที่สวยงามเพื่อดึงดูดความสนใจ อาจมีคำถามประกอบบ้างเล็กน้อย”

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551 : 63) กล่าวถึงการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า เป็นการอ่านขยายความคิด ผู้อ่านจะสะท้อนความเข้าใจในการอ่าน บันทึกข้อคิดเห็นคุณค่าของเรื่อง เชื่อมโยงเรื่องราวในเรื่องกับชีวิตจริง ความรู้สึกรู้สีกจากการอ่าน เขียนบันทึกรายงานการอ่าน อ่านเรื่องอื่น ๆ ที่ผู้เขียนคนเดียวกันแต่ง อ่านเรื่องเพิ่มเติม เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน เพื่อให้ได้ความรู้ที่ชัดเจนและกว้างขวางขึ้น

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่สร้างขึ้น โดยมีสาระอิงหลักสูตร หรืออาจจะไม่อิงหลักสูตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย ความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล และช่วยทำให้เกิดนิสัยรักการอ่าน

4.1.2 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

มีผู้กล่าวถึงลักษณะสำคัญทางหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ 2538 : (5 – 13) กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีดังนี้

1) ส่งเสริมความรู้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้ และทักษะ ความคิดรวบยอด หลักการทฤษฎีเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการดำเนินชีวิต การศึกษาหาความรู้รวมทั้งก่อให้เกิดความเจริญงอกงามหรือพัฒนาการในด้านต่าง ๆ

2) ส่งเสริมสติปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกจากจะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ แล้ว ควรมีลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาการทางสติปัญญา กล่าวคือส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้พัฒนาทักษะในการสังเกต ตีความ เปรียบเทียบ ใช้

เหตุผล จำแนกแจกแจง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ตลอดจนสามารถนำความรู้และทักษะเหล่านั้น ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

3) ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม หนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกจากจะเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้และส่งเสริมสติปัญญาแล้ว ยังควรสอดแทรกแนวความคิดที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดเจตคติที่เหมาะสมในการนำความรู้นั้น ไปใช้ตามแนวทางที่พึงประสงค์เป็นประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม

4) ส่งเสริมความเข้าใจ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรเสนอเนื้อหาสาระที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความเข้าใจเรื่องราวได้ โดยใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ความรู้และประสบการณ์และวัยของผู้อ่านตลอดจนใช้เทคนิคต่างๆที่น่าสนใจเสริมความเข้าใจ เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถาม อภิธานศัพท์ เป็นต้น

5) ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองหนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือผู้เขียนควรพิจารณาเสนอเรื่องราวที่เด็กแต่ละวัยสนใจ เน้นให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของเรื่องราวที่เสนอซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เรียน สอดแทรกคำถามย่อย ตลอดจนเสนอแนะหนังสืออื่น ๆ ที่ผู้อ่านจะไปศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้งตามความสนใจ

จินตนา ไบคาซูยี (2542 : 215 – 218) ได้สรุปวิธีการเขียนและการใช้ภาษาในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีไว้ดังต่อไปนี้

- 1) สำนวนภาษา จะต้องเป็นภาษาไทยที่ดี ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1) ใช้คำถูกต้องตามหลักภาษา ตรงความหมาย
 - 1.2) เลือกใช้คำและข้อความที่อ่านง่าย กะทัดรัด สละสลวย สำนวนง่าย ไม่ซับซ้อน
 - 1.3) เลือกใช้คำเด่น ๆ สะดุดตาและอารมณ์ของผู้อ่าน สุภาพ ใช้ภาษาเขียน
 - 1.4) หลีกเลี่ยงคำศัพท์วิชาการศัพท์ภาษาอังกฤษ
 - 1.5) ใช้คำศัพท์ที่บัญญัติไว้แล้ว หลีกเลี่ยงการตั้งคำใหม่
 - 1.6) ใช้สำนวนภาษาที่เพิ่มสีสันให้มีรสชาติบ้าง เพื่อความสนุก น่าอ่าน
- 2) ใช้เครื่องหมายวรรคตอน เพื่อให้ข้อเขียนแม่นยำกระชับน่าอ่าน
- 3) คำย่อต่าง ๆ ควรใช้ให้ถูกต้อง
- 4) มีเอกภาพ ในการเสนอเนื้อหา ซึ่งให้ความรู้และสาระประโยชน์ตรงกับวัตถุประสงค์หัวเรื่องและถูกต้องตามหลักวิชาการ

- 5) มีสัมพันธภาพ มีการลำดับความที่ดี มีความชัดเจน มีรายละเอียดพอให้เข้าใจปราศจากข้อสงสัย ตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อมวากวน
- 6) มีความกระชับและรัดกุม ใช้ภาษาที่ถูกต้อง น่าอ่าน เข้าใจง่าย สละสลวย มีภาพประกอบพอเหมาะสม
- 7) มีความยาวพอเหมาะ แต่ละตอน แต่ละย่อหน้า ความยาวมีสมน้ำเสมอ ย่อหน้าไม่ควรยาวนัก

สรุปได้ว่าลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมคือส่งเสริมความรู้ สติปัญญา เจตคติที่เหมาะสม ใช้ภาษาที่ถูกต้องและเข้าใจง่าย และกระตุ้นให้ผู้อ่านศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

4.1.3 องค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

กรมวิชาการ (2544 : 6—9) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของงานเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดีสำหรับเด็กแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ บทนำเรื่อง เนื้อเรื่อง และสรุปเรื่อง

บทนำเรื่อง หมายถึง การนำเข้าสู่เนื้อเรื่องเพื่อเร้าใจผู้อ่านให้ติดตามเนื้อหาสาระ ภายในเรื่องมีลักษณะสั้น ๆ กระชับ ชมวดปมเนื้อหา ในการนำเสนอหรือบอกเป้าหมายของงานเขียนหนังสือ

สมพร จารุณี (2541 : 77 – 136) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ดีของหนังสืออ่านเพิ่มเติมซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของถวัลย์ มาศจรัส (2535 : 79 – 80) ดังต่อไปนี้

1) ส่วนนำเรื่อง หรือบทนำเรื่อง เป็นส่วนที่สำคัญมากของงานเขียนเพราะเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน บทนำเรื่องจึงมักเป็นส่วนที่เกริ่นนำให้ผู้อ่านทราบว่าเรื่องที่อ่านต่อไปเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีสาระสำคัญอย่างไร ผู้เขียนจะเสนอเนื้อหาหรืออภิปรายเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ว่า มีความสำคัญอย่างไร ผู้อ่านอาจได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการอ่าน สิ่งที่เกริ่นนำในบทนำเรื่องจะต้องเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง

2) เนื้อหา การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม จะต้องมามีที่มาจากเรื่องจริง จึงต้องยึดหลักว่าเป็นงานเขียนที่มุ่งแสดงข้อมูล ให้ความรู้แก่ผู้อ่าน สาระและเรื่องราวสามารถตรวจสอบได้มีแรงจูงใจแก่ผู้อ่าน

3) ภาษา จะใช้ภาษาที่เป็นแบบแผน เป็นคำสุภาพ ไม่มีการตัดหรือทอนรูปประโยคมีความเป็นกลาง ไม่ตลกขบขัน เชาวเขี้ยกกลาง ไม่แสดงออกถึงความรุนแรง มีความเคร่งครัด และรักษามาตรฐานของภาษา มิได้หมายถึงภาษาที่แข็งกระด้าง เลือกใช้ภาษาที่นุ่มนวล น่าอ่าน ให้เหมาะกับประเภทของงานเขียน

4) ภาพประกอบ ไม่ว่าจะ เป็นหนังสือบันเทิงคดีหรือสารคดี ภาพประกอบจะมีบทบาทช่วยเสริมเนื้อหาสาระและเรื่องราว ดึงดูดความสนใจช่วยเสริมสร้างจินตนาการและยังช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้สึกว่าได้รับรู้เรื่องราวดังกล่าวด้วย ภาพประกอบควรมีลักษณะดังนี้

4.1) ช่วยเสริมสร้างให้เนื้อหาเด่นชัดยิ่งขึ้น เช่น หากเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภาพประกอบที่เป็นสถานที่ บุคคลหรือสิ่งของ จะช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้น ภาพกับเนื้อหาต้องเป็นเรื่องเดียวกัน ถ้าเป็นสารคดีควรเป็นภาพถ่ายเรื่องราวจากแหล่งข้อมูลโดยตรงหรือก๊อปปี้มาจากภาพในอดีตที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา มีคำบรรยายภาพที่ถูกต้องชัดเจน

4.2) ช่วยดึงดูดความสนใจ ภาพประกอบต้องมีคุณภาพทั้งในแง่สวยงาม ความถูกต้องชัดเจน มีรายละเอียดสอดคล้องกับเนื้อหา ทำให้ผู้อ่านสัมผัสเรื่องที่อ่านได้ จะทำให้นหนังสือเป็นแหล่งความรู้และน่าสนใจ

4.3) ช่วยเสริมสร้างจินตนาการ ภาพประกอบในเรื่องบันเทิงคดีที่เป็นภาพวาดที่สวยงามแสดงเหตุการณ์ จะทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามและเกิดจินตนาการ เช่นเดียวกับ สารคดี ภาพประกอบที่สวยงามและแสดงให้เห็นสิ่งที่ผู้อ่านไม่มีโอกาสสัมผัสโดยตรงจะทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ใหม่และประทับใจ

เนื้อเรื่อง หมายถึง เนื้อหาสาระและข้อมูลที่ต้องการนำเสนอรวมทั้ง ภาพประกอบและคำบรรยายภาพประกอบด้วยเรื่องราวของอดีต ปัจจุบันและอนาคต เนื้อเรื่องแต่ละเรื่องย่อมให้คุณค่าของส่วนใดส่วนหนึ่งแตกต่างกันไป

สรุปเรื่อง หมายถึง ข้อความส่วนสุดท้ายของสารคดีที่ผู้เขียนกล่าวอ้างถึง สาระสำคัญของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอให้เด่นชัดอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะจบการนำเสนอเนื้อหานั้น

การสร้างหนังสือจำเป็นต้องวาง โครงเรื่องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการหา ข้อมูลและการทำงานต่าง ๆ โครงสร้างของงานเขียนมีหลักกว้าง ๆ ดังนี้

1.) ประเด็นในการนำเสนอ

1.1) สร้างประเด็นจากสิ่งที่เป็นปัญหา เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ฯลฯ

1.2) สร้างประเด็นจากความต้องการของสังคม เช่น การอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยว ฯลฯ

1.3) สร้างประเด็นจากความพร้อมของข้อมูล เช่น อยู่ใกล้แหล่งข้อมูล เครื่องปั้นดินเผา การทอผ้า ทำร่ม สถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น

1.4) สร้างประเด็นจากความถนัดของผู้เรียน เช่น เลี้ยงนกเขาก็เขียนเรื่องนกเขา ชอบเดินทางท่องเที่ยวก็เขียนสารคดีท่องเที่ยว

2.) โครงเรื่อง สามารถวางขอบข่ายของเรื่องเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1) บทนำเรื่องสามารถเขียนได้หลายลักษณะ ได้แก่ นำเรื่องด้วยบทร้อยกรอง นำเรื่องด้วยคำขวัญ นำเรื่องด้วยถ้อยคำปริศนา นำเรื่องด้วยข้อความนำต้นเต็น นำเรื่องด้วยเหตุการณ์โด่งดัง นำเรื่องด้วยบทส่งท้ายเป็นข้อความที่ใช้ในบทสรุปแต่นำมาใช้ขึ้นเป็นบทนำเรื่อง

2.2) เนื้อเรื่อง

เนื้อเรื่องจัดแบ่งเป็น 3 ส่วน โดยกำหนดหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อยตามลักษณะประเด็นให้พิจารณาว่าควรเน้นส่วนใด

ส่วนแรก คือ สามารถนำมากำหนดเนื้อเรื่อง ส่วนอดีตเป็นหัวข้อใหญ่ เช่น เรื่องราวจากตำนาน ประวัติศาสตร์ เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา

ส่วนต่อมา คือ การกำหนดเนื้อเรื่องส่วนปัจจุบัน ควรถือเอาสิ่งที่มีและเป็นอยู่ที่ปัจจุบันที่สุด เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพ

ส่วนสุดท้าย คือ อนาคต เป็นส่วนที่ประเมินจากอดีตและปัจจุบัน บางครั้งอาจเป็นการวิเคราะห์ การคาดเดาของตัวผู้เขียนเอง

2.3) สรุปเรื่อง

การเขียนบทสรุปมีหลักการคล้ายการเขียนบทนำเรื่อง พอสรุปได้ดังนี้เป็นปัญหาที่นำเสนอ ประเมินอนาคตที่จะเกิดขึ้น ทั้งปริศนาให้ขบคิด บทร้อยกรองเดียวกันกับนำเรื่อง เป็นต้น

ถวัลย์ มาศจรัส (2548 : 5 – 6, 45) กล่าวว่าองค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีดังนี้

1.) ชื่อเรื่อง ชื่อต้องสื่อความหมายที่ชัดเจน เพื่อบอกให้ทราบว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ต้องการนำเสนออะไร

2.) ความน่า เป็นการเกริ่นนำเพื่อจูงผู้อ่านให้สนใจเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอต่อไป

3.) เนื้อเรื่อง เป็นเนื้อหาสาระที่นำเสนอทั้งหมดว่ามีอะไรบ้าง เพื่อนำเสนอประเด็นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ รวมไปถึงความเพลิดเพลินในการอ่านอย่างมีความสุข

4.) บทสรุป เป็นการสรุปเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า เรื่องที่นำเสนอมาทั้งหมดนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านอย่างไร

จินตนา ไบกาชุยี่ (2542 : 204 – 213) ได้กล่าวถึงการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมต้องประกอบด้วยรายละเอียดเป็น 3 ส่วนดังนี้

1.) ส่วนหน้าหนังสือ

1.1) หน้าปก (Front cover) เป็นสิ่งแรกที่ชักจูงให้ผู้อ่านอยากอ่าน เพราะฉะนั้นจะต้องมีภาพและสีสรรสวยสะดุดตา มีชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ผู้จัดพิมพ์

1.2) ปกด้านหลัง (End – paper) คือ ส่วนหลังของปกหน้า อาจทิ้งวางไว้ หรือใส่รายละเอียด เช่น จำนวนที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์

1.3) ไบรอนปกหน้าปก (Fly – ical) ในหน้านี้ไม่นิยมใส่สิ่งใด

1.4) หน้าปกใน (Title page) เป็นหน้าที่สำคัญมีอยู่ด้านขวา จะมีชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ผู้เขียนภาพ ผู้จัดพิมพ์ และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหนังสือ

1.5) หน้าลิขสิทธิ์ (Copyright page) อยู่ด้านหลังของปกในจะบอกให้ทราบเกี่ยวกับลิขสิทธิ์การพิมพ์ ข้อความจะจัดไว้ด้านบนของหน้า ตอนกลางหรือตอนล่างของหน้าได้ตามแต่จะออกแบบ

1.6) หน้าคำนำ คำชี้แจง หรือบทนำ (Preface, Foreword ,Introduction) เป็นหน้าที่ผู้เขียนแสดงจุดประสงค์หรือสารประโยชน์ของหนังสือ ประวัติความเป็นมาหรือคำชี้แจงการใช้หนังสือแบบนี้

1.7) หน้าสารบัญ (Content page) หน้านี้อ้างอิงด้านซ้ายมือหรือขวามือแล้วแต่หน้าจะว่าง แต่ควรให้ต่อจากหน้าคำนำ ในหน้านี้บรรจุบัญชีหัวเรื่องหรือบทที่ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพร้อมทั้งระบุหน้าไว้ด้วย เพื่อสะดวกแก่ผู้อ่านสามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการได้รวดเร็ว

2.) ส่วนเนื้อหาของหนังสือ

หน้าแรกของเนื้อหาจะมีอยู่ด้านขวามือ จัดเรียงลำดับตั้งแต่ 1 จนถึงหน้าสุดท้าย ในกรณีหนังสืออ่านประกอบและหนังสืออุเทศที่มีเนื้อหามาก ต้องแบ่งออกเป็นบท ๆ ต้องคำนึงถึงตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

ตำแหน่งชื่อบท จะอยู่กึ่งกลางหน้า โดยเว้นหรือปล่อยว่างด้านบน ไว้อยู่ริมขวามือสุดหรือซ้ายมือสุดอยู่ตรงกลางขอบได้
เมื่อกำหนดบทแรก บทต่อไปให้เหมือนกันทุกบทจนจบเล่ม

การจัดวางชื่อบท จะจัดวางให้บรรทัดแรกเป็นชื่อบทที่ 1 แล้วชื่อบท (ชื่อเรื่อง) อยู่ถัดลงมาอีกบรรทัด บทต่อไปต้องวางให้เหมือนกัน

ขนาดตัวอักษร กำหนดให้เหมาะสมกับวัย คือ เด็กเล็กใช้ 32 พ้อยท์
ประถมศึกษาใช้ตัวอักษร ขนาด 24 พ้อยท์ และเด็ก
มัธยมศึกษาใช้ตัวอักษร ขนาด 16 พ้อยท์

หน้าเนื้อหา ซึ่งต่อจากหน้าแรกของเนื้อหา มักจะอยู่ด้านซ้าย (หน้าเลข
คู่) และหน้าถัดไปให้เรียงลำดับตามเลขหน้า โดยกำหนดให้หน้าขวามือเป็นเลขคี่และหน้าซ้ายมือ
เป็นหน้าเลขคู่

ภาพในเนื้อหา ในการจัดหน้าแต่ละหน้าของหนังสือสำหรับเด็กจะต้อง
จัดภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา โดยจัดภาพให้อยู่ครึ่งหนึ่ง (1/2) หน้า หรือเป็นหนึ่งในสี่ (1/4)
ของหน้า

การใช้ข้อความบรรยายภาพ (Caption) ในหนังสือสารคดี หนังสืออ่าน
เพิ่มเติมจะต้องกำหนดตัวอักษร การวางตำแหน่งภาพ คำบรรยายให้มีระบบตลอดทั้งเล่มทั้งนี้
พิจารณาตามหลักของความเหมาะสม เรียบง่าย สะดวกแก่การอ่านและสะดวก

3.) ส่วนท้ายของหนังสือหรือส่วนหลัง มีการจัดหลายรูปแบบที่นิยมจัดทำ
ได้แก่หน้าบรรณานุกรม มีรายชื่อหนังสืออ้างอิง คำอธิบายศัพท์ ดัชนีเรื่อง ดัชนีภาพ ปกหลัง
(Back Cover) อาจทิ้งไว้ แต่ปัจจุบันจะมีภาพประกอบเป็นส่วนหนึ่งของปกหน้าเพื่อสร้างความสนใจ
ทั้งนี้ ภิณฑุภาพร นิตยประภา (2534 : 76 – 77) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบต่าง ๆ
ของหนังสือสรุปได้ดังนี้

1.) ใบบ่มปก (Jacket) คือ ส่วนที่ทำหน้าที่หุ้มปกหนังสือ บนใบบ่มปกนี้จะมี
ภาพสวย ๆ ซึ่งตรงกับเนื้อเรื่องในหนังสือ มีชื่อผู้แต่งและชื่อผู้เขียนภาพประกอบอยู่ด้วยภาพบนใบบ่มปกของหนังสือบางเล่มอาจเหมือนกับภาพปกนอกก็ได้

2.) ปกนอก (Cover) อาจเป็นปกแข็งหรือปกอ่อนก็ได้ บนปกของหนังสือเด็ก
จะมีภาพสวย ๆ ซึ่งตรงกับเนื้อเรื่องของหนังสือ ผู้วาดภาพประกอบจะเลือกภาพที่เด่นและดึงดูด
ความสนใจของเด็กจะมีชื่อผู้เขียนและผู้วาดภาพประกอบอยู่ด้วย

3.) ใบบรองปก (End – papers) จะเป็นหน้าว่าง ในรองปกมีทั้งด้านหน้าและ
ด้านหลัง

4.) หน้าชื่อเรื่อง (Half page) หน้านี้จะมียชื่อหนังสือปรากฏอยู่เท่านั้น หนังสือ
บางเล่มจะตัดส่วนนี้ออกไป

5.) หน้าปกใน (Title page) เป็นหน้าสำคัญ เพราะบรรณารักษ์จะอาศัยหน้านี้
ในการทำบัตรรายการและเขียนบรรณานุกรม หน้าปกในประกอบด้วยชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้วาด
ภาพประกอบ ชื่อชุดผู้จัดพิมพ์ หรือสำนักพิมพ์ สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์

6.) หน้าลิขสิทธิ์ (Copyright page) อยู่ด้านหลังของหน้าปกใน จะบอกให้ทราบว่าหนังสือเล่มนี้ได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์เมื่อใด

7.) หน้ากิตติกรรมประกาศ (Dedication) เป็นคำที่ผู้เขียนกล่าวแสดงความขอบคุณต่อผู้มีพระคุณ

8.) หน้าสารบัญ (Content) เป็นหน้าที่แสดงให้ทราบว่าเนื้อเรื่องหนังสือนั้นแต่ละบทอยู่หน้าใด

9.) เนื้อเรื่อง (Text) หน้าแรกของเนื้อเรื่องจะเป็นหน้าขวามือ แต่หนังสือที่พิมพ์ 2 หน้าก็อาจเริ่มจากหน้าด้านซ้ายมือ

10.) อภิธานศัพท์ (Glossary) สำหรับหนังสือเด็กที่มีคำศัพท์เฉพาะเป็นจำนวนมากควรอธิบายคำศัพท์เรียงตามลำดับอักษรไว้ด้วยเพื่อช่วยให้เด็กอ่านเนื้อเรื่องได้เข้าใจยิ่งขึ้น

11.) หน้าแสดงกิจกรรม เป็นหน้าที่ให้เด็กได้ฝึกเขียนรูป ระบายสีหรือมีแบบฝึกหัดช่วยให้เข้าใจในเนื้อเรื่องดีขึ้น อาจอยู่ท้ายบทหรือท้ายเล่ม

สรุปได้ว่า ส่วนประกอบของหนังสือ มีความสำคัญเป็นเครื่องมือซึ่งนำช่วยให้ผู้อ่านเลือกใช้นั่งสือได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน แต่ในบางครั้งส่วนประกอบของหนังสือที่กล่าวมาข้างต้นนี้อาจปรากฏในหนังสือบางเล่มครบทั้งหมดหรือไม่ครบก็ได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุผล ความจำเป็นในงานเขียนเรื่องนั้น ๆ

4.1.4 ขั้นตอนในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างในบุปผา พงษ์ไพบูลย์, 2548 : 50 – 51) กล่าวว่าขั้นตอนการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีขั้นตอนการเขียนเหมือนกับการเขียนหนังสือสำหรับเด็กทั่ว ๆ ไปดังนี้

1.) ก่อนเขียน

เมื่อตัดสินใจแล้วว่าเขียนอะไร ผู้เขียนจะต้องเตรียมการดังนี้

1.1) ศึกษาหลักสูตรกำหนดให้นักเรียนเรียนเรื่องนั้น ๆ มากน้อยเพียงไร แล้วควรวัดดูประสงค์ว่าเมื่อเรียนแล้วต้องการให้เด็กเกิดพฤติกรรมใด จะได้วางแผนของเรื่องและเค้าโครงให้ได้ถูกต้องไม่หลงทาง

1.2) หาเอกสารค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เพื่อศึกษาในรายละเอียดจะได้สอดแทรกเข้าไปในเนื้อเรื่องได้อย่างเหมาะสม

1.3) เตรียมเครื่องเขียนไว้ให้พร้อม

1.4) กำหนดลักษณะการเขียนว่าจะเขียนเรื่องทำนองใด เช่น

(1) นิทานคติสอนใจ

- (2) นิทานเกี่ยวกับสัตว์ ธรรมชาติของสัตว์
- (3) นิยายเกี่ยวกับสัตว์แต่ให้สัตว์มีพฤติกรรมเหมือนคน
- (4) เรื่องจากประสบการณ์ชีวิตประจำวัน
- (5) นิยายเพื่อฝัน เช่นเรื่องราวเกี่ยวกับดวงดาว จักรวาล มิติแห่ง

กาลเวลา

- (6) นิทานหรือนิยายที่ผูกเรื่องจากเนื้อหาในบทเรียน

1.5) กำหนดแก่นของเรื่อง แก่นของเรื่องหมายถึง แนวคิดหรือสาระสำคัญของเรื่อง เมื่อผู้เขียนตัดสินใจแล้วว่า จะเขียนเรื่องประเภทใด และศึกษาแล้วว่าเรื่องนั้น ๆ หลักสูตรกำหนดให้เรียนแล้วเกิดพฤติกรรมใดเป็นสำคัญ เช่น ให้มีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมีคุณธรรม

สิ่งที่หลักสูตรต้องการเหล่านี้คือ แนวคิดหรือแก่นของเรื่องนี้ ในหนังสือเรื่องหนึ่งหรือเล่มหนึ่งควรมีแนวคิดเดียวหรือแก่นเดียวและเป็นแนวคิดที่ชัดเจนง่าย ๆ ไม่เกินกำลังปัญญาของผู้อ่านแต่ละระดับ ควรกำหนดแก่นของเรื่องลงไปให้ชัดเจนว่าเรื่องที่เขียนนั้นมีอะไรเป็นแก่นของเรื่อง

1.6) กำหนดเค้าโครงเรื่อง เค้าโครงเรื่องเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เขียนจะต้องกำหนดเพื่อเป็นแนวทางในการเขียนเรื่อง โครงเรื่องนี้จะต้องเป็นเค้าโครงเรื่องที่คุณเขียนกำหนดขึ้นเอง ไม่ควรลอกเลียนแบบใคร แก่นของเรื่องอาจเหมือนกันได้แต่โครงเรื่องจะต้องเป็นความคิดของผู้เขียนเองและควรเป็นความคิดสร้างสรรค์

การวางโครงเรื่องสำหรับหนังสืออ่านเพิ่มเติม หรือหนังสือส่งเสริมการอ่านนั้น ผู้เขียนจะได้แนวทางจากจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรของแต่ละเรื่องนั่นเอง และในการวางโครงเรื่องควรมี 3 ตอนใหญ่ ๆ คือ

ตอนเริ่มต้น หรือบทนำเรื่องจะเป็นการปูพื้นให้ผู้อ่านรู้เรื่องอาจจะเป็นการบรรยายหรือแนะนำตัวละคร แล้วเริ่มเรื่องราวต่อไป

ตอนกลางเรื่อง จะเป็นตอนที่เป็นเรื่องราว ควรตื่นเต้น เร้าความสนใจ ชวนให้ติดตามไปตามลำดับของเรื่อง

ตอนจบของเรื่อง จะเป็นการสรุปแก่นของเรื่อง ขมวดท้ายด้วยข้อคิดคติธรรม เด็กเล็ก ๆ ชอบเรื่องที่จบลงด้วยความหวัง ความสุข ไม่ควรจบลงด้วยความทุกข์ จะเป็นการทำร้ายจิตใจเด็ก

การกำหนดเค้าโครงเรื่องตั้งแต่ตอนเริ่มต้น ตอนกลางเรื่อง และตอนจบของเรื่องอย่างย่อ ๆ ไปตามลำดับ เวลาลงมือเขียนจะได้ไม่สับสนและทำให้กำหนดได้อย่างคร่าว ๆ ว่าเรื่องที่จะเขียนมีความยาวประมาณกี่หน้า

1.7) **ตั้งชื่อเรื่อง** การตั้งชื่อเรื่องควรให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และเร้าความสนใจ

2.) **ดำเนินการเขียน**

เมื่อเตรียมพร้อมจากขั้นตอนทุกขั้นตอนตามข้อ 1 แล้ว ลงมือเขียนไปตามเค้าโครงเรื่อง ที่วางไว้ไปตามลำดับ และในขณะที่เขียนขอเสนอแนวทางปฏิบัติดังนี้

2.1) **ทำใจให้มีสมาธิ** จดจ่ออยู่กับเรื่องที่เขียน

2.2) **พยายามปรับอารมณ์ของตน**ให้อยู่ในตัวละครที่สร้างขึ้น โดยสมมติตนเองเป็นตัวละครที่กำลังเขียน ตัวละครจะได้มีชีวิตชีวา

2.3) **ทำอารมณ์ของตนให้อยู่ในวัยของเด็ก**ที่ตนจะเขียนให้อ่าน เพื่อจะได้ใกล้ชิดกับผู้อ่านความรู้สึกนึกคิด หรือบทสนทนาจะได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2.4) **ถ้าเมื่อใดรู้สึกว่ามีสมาธิ** คิด ไม่ออก ควรหยุดพัก แล้วค่อยเริ่มเขียนใหม่ เมื่อมีอารมณ์พร้อมที่จะเขียน

2.5) **ตัวละครที่เขียนควรมีการพัฒนาทั้งคำพูดและการกระทำ** คือพยายามสร้างตัวละครให้มีบุคลิกและความรู้สึกนึกคิดให้เหมาะสมกับเรื่องหรือสภาพของสังคมที่ผู้เขียนกำหนด

2.6) **ควรจบเรื่องด้วยสิ่งที่ประทับใจ** เช่น ขมวดท้ายด้วยข้อคิด คุณธรรม และจบลงด้วยความหวัง ความสุข เพราะ โลกของเด็ก ๆ ควรมีแต่ความร่าเริงแจ่มใส อย่างจบลงด้วยคำว่า “นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า.....” ควรจบลงด้วยการให้เด็กได้ความคิดจากเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง เด็กจะประทับใจกว่า

3.) **หลังเขียนจบแล้ว**

เมื่อเขียนจบแล้วผู้เขียนควรได้ปฏิบัติดังนี้

3.1) **อ่านบททวนอีกครั้ง** ลองอ่านบททวนเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบแล้วทดสอบเรื่องที่เขียนว่าสนใจหรือไม่ด้วยการตอบคำถาม 3 ประการคือ

(1) **เด็กติดตามเรื่องได้หรือไม่**

(2) **ให้ความบันเทิงแก่เด็กหรือไม่**

(3) **สื่อความหมายให้กับเด็กได้หรือไม่**

ถ้าเรื่องที่เขียนตอบคำถามทั้ง 3 ประการนี้ได้เป็นอย่างดีแสดงว่าเรื่องที่เขียนใช้ได้ แต่ถ้าสามารถตอบคำถามได้ไม่ดี ลองทบทวนหาจุดบกพร่องแล้วแก้ไข

3.2) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจเนื้อหา เมื่อเขียนเสร็จแล้วและคิดว่าใช้ได้ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีประสบการณ์ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และวิจารณ์อีกครั้งว่าเรื่องที่แต่งมีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

3.3) ปรับปรุงแก้ไข นำต้นฉบับที่ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

3.4) จัดทำต้นฉบับเมื่อปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว แล้วก็จัดทำต้นฉบับจริง เข้ารูปเล่ม วาดภาพประกอบ อาจทำเองทั้งหมดถ้ามีความสามารถทางด้านศิลปะด้วย หรือให้ผู้มีความสามารถด้านศิลปะช่วยในการวาดและการทำต้นฉบับ

ในการทำต้นฉบับนี้จะต้องบอกให้ชัดเจน ว่าเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสือส่งเสริมการอ่าน และในหน้าคำนำจะต้องบอกจุดมุ่งหมายในการเขียนให้ชัดเจนด้วย

ถวัลย์ มาศจรัส (2535 : 79 – 80) ได้สรุปวิธีการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมในรูปแบบในประเภทของสารคดี ไว้ดังนี้

1.) การเลือกเนื้อหา เนื้อหาที่จะเขียนต้องเป็นเรื่องจริง ไม่ใช่จินตนาการมุ่งแสดงข้อมูลให้ความรู้แก่ผู้อ่าน มีสาระและเรื่องราวสามารถตรวจสอบได้ การเขียนสารคดีจึงต้องยึดหลักดังนี้

- 1.1) เป็นงานเขียนที่มุ่งแสดงข้อมูล
- 1.2) ให้ความรู้แก่ผู้อ่าน
- 1.3) สาระเรื่องราวสามารถตรวจสอบได้
- 1.4) มีแง่คิดต่อผู้อ่านประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

2.) การใช้ภาษา ภาษาที่ใช้ต้องเป็นแบบแผน เช่น เป็นคำสุภาพ ควรเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับประเภทของงานเขียน หลีกเลี่ยงการใช้โวหารที่ยืดเยื้อ ควรรักษามาตรฐานของภาษา ไม่ใช่ภาษาที่แสดงออกถึงความรุนแรงและภาษาแสลง ฯลฯ

3.) สารคดีต้องมีภาพประกอบ เพราะภาพถ่ายซึ่งเป็นภาพสีธรรมชาติจะช่วยเสริมเนื้อหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกว่าได้ไปรับรู้เรื่องราวดังกล่าวนั้นด้วยตนเอง อีกทั้งช่วยให้งานเขียนถูกต้องตามความเป็นจริง และมีคำบรรยายภาพที่ถูกต้องชัดเจน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 :12 – 21) ได้เสนอขั้นตอนในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1) ศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับเด็ก โดยศึกษาจากหนังสือที่ชนะการประกวด หรืออบรมสัมมนาเกี่ยวกับการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก

2) เลือกเนื้อหา อาจนำมาได้หลายทาง เช่น เนื้อเรื่องจากหลักสูตรมัธยมศึกษา หรือท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถหาเนื้อหาได้จากการศึกษาความสนใจและความต้องการของเด็ก วัยต่าง ๆ

3) เขียนโครงเรื่อง (Plot) โครงเรื่องจะครอบคลุมจำนวนหน้า หัวข้อเรื่อง ความสั้นยาวของแต่ละหัวข้อ เพื่อจะได้นำไปสู่การจัดรูปแบบ และการจัดวางหน้าให้เหมาะสมกับ ภาพประกอบ โครงเรื่องควรจัดทำย่อ ๆ ให้เห็นชัดเจนทั้งเรื่อง โดยเริ่มที่การวางจุดหมายหรือแก่น ของเรื่องก่อน เมื่อได้แก่นของเรื่องแล้วจึงค่อยผูกเป็นโครงเรื่อง

4) เนื้อเรื่องย่อ (Script) เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากโครงเรื่องหรือเนื้อเรื่องย่อ เขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่องและรูปภาพ โดยการบอกว่าแต่ละหน้าของหนังสือจะมีภาพและ คำบรรยายอะไรบ้าง

5) จัดรูปแบบ (Format) หมายถึง ลักษณะ ขนาดกระดาษและขนาดตัวหนังสือ หรือตัวพิมพ์ ลักษณะความหนาของหนังสือขึ้นอยู่กับระดับของผู้อ่าน หนังสือที่มีเนื้อเรื่องยาวมาก ควรแบ่งออกเป็นหลายเล่ม โดยจบเป็นตอน ๆ แต่ละตอนจบในตัวเอง

6) จัดทำรูปแบบจำลอง (Dummy) คือการทำหนังสือจำลองของหนังสือที่ทำ ขึ้นมา อาจทำเป็นเล่มเล็ก ๆ แล้วนำรายละเอียดจากบทสคริปต์ที่เขียนขึ้นมาและวาดรูปลงไปทีละมี ตั้งแต่ปก ไปจนถึงหน้าสุดท้าย รูปแบบจำลองเป็นการทดลองทำก่อนที่จะพิมพ์เป็นเล่มเพื่อจะได้ดูว่า มีความเหมาะสมเพียงใด

7) ตั้งชื่อหนังสือ อาจตั้งก่อนหรือหลังการเขียนก็ได้ แต่ควรให้น่าสนใจเร้าใจมี ความแปลกใหม่ทำให้คาดการณ์ได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เช่น เลือกใช้ถ้อยคำน่าสนใจที่ทำให้ เกิดภาพพจน์ชื่อเรื่องอาจพิจารณาจาก ชื่อตัวเอกของเรื่อง จำนวนตัวละคร ชื่อสัตว์ เนื้อเรื่อง ชื่อ สถานที่ในเนื้อเรื่อง

จินตนา ไบกาซูยี (2536 : 147 – 179) สรุปขั้นตอนการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ไว้ดังนี้

1) กำหนดประเภทหนังสือ

ต้องวางแผนกำหนดล่วงหน้าว่า หนังสือที่เขียนอยู่ในประเภทใด เป็นหนังสือ อ่านเพิ่มเติมหรือหนังสือส่งเสริมการอ่าน พิจารณาถึงความถนัดความชำนาญ หนังสือมีรูปลักษณะ และประโยชน์ใช้สอยอย่างไร โดยคำนึงถึงความสนใจของผู้อ่านด้วย

2) กำหนดจุดประสงค์

ผู้เขียนต้องตั้งจุดประสงค์ว่าต้องการให้ผู้อ่าน ได้รับความรู้ ความคิด ทักษะ และประโยชน์อะไรและอย่างไร หรือสิ่งที่ควรเน้นหรือคุณสมบัติเด่น ๆ ของสิ่งที่เขียนด้วยการ

กำหนดจุดประสงค์เป็นเหมือนทิศทางชี้แนวการเขียน จุดประสงค์มักปรากฏอยู่ในคำนำหรือคำชี้แจงของผู้เขียน

3) กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย

ผู้เขียนจะต้องรู้ว่าผู้อ่านคือใคร มีคุณสมบัติ มีวัยวุฒิ ระดับสติปัญญา ความรู้ ประสบการณ์เดิมขนาดไหน การแบ่งกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในระบบ โรงเรียนแบ่งแยกย่อยได้ดังนี้

- 1.1) กลุ่มวัยเริ่มเรียน 0 – 5 ปี
- 1.2) กลุ่มวัยเรียนประถมศึกษา (ตอนต้น) 6 – 8 ปี
- 1.3) กลุ่มวัยเรียนประถมศึกษา (ตอนปลาย) 9 – 11 ปี
- 1.4) กลุ่มวัยเรียนมัธยมศึกษา (ตอนต้น) 12 – 14 ปี (ก่อนวัยรุ่น)
- 1.5) กลุ่มวัยเรียน (ตอนปลาย) 15 – 18 ปี (กลุ่มวัยรุ่น)

4) ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน

ผู้เขียนต้องศึกษาผู้อ่านว่าอยู่ในวัยใด มีความสนใจในเรื่องใด เพื่อนำมา กำหนดแนวทางในการเขียน

5) กำหนดเนื้อหา/หัวข้อเรื่อง/ชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่องควรจะต้องมีความสอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง และโครงสร้างเนื้อหา เมื่อผู้อ่านเห็นชื่อเรื่อง ก็สามารถคาดคะเนได้ว่าเนื้อหาภายในเป็นเรื่องอะไร

6) กำหนดโครงสร้างเนื้อหา/โครงเรื่อง

โครงสร้างเนื้อหา คือ การกำหนดของเขตเนื้อหาของหนังสือที่จะเขียนให้มีระบบตามลำดับความคิด หรือตามลำดับวิธีการจัด ควรประกอบด้วย บทนำ เนื้อเรื่องที่แบ่งออกเป็น บท ๆ และภาคผนวก

7) กำหนดแนวการเขียน

หนังสืออ่านเพิ่มเติม มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้เนื้อหาสาระ ความรู้ ความคิดในวิชาต่าง ๆ อย่างเข้าใจแจ่มแจ้ง ดังนั้น แนวการเขียนที่เหมาะสมจึงควรเป็นความเรียง โวหาร หรือวิธีเรียบเรียงที่นิยมใช้คือ การบรรยาย การพรรณนา การอธิบาย การอภิปราย การเปรียบเทียบ

8) กำหนดแหล่งข้อมูลค้นคว้าอ้างอิง

ก่อนลงมือเขียน ผู้เขียนหนังสือต้องอ่านและค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ จัดระบบข้อมูล ซึ่งนำไปสู่การเรียบเรียงและการเสนอเรื่อง เขียนบันทึก ในสิ่งที่ได้อ่านและค้นคว้า สิ่งที่ควรบันทึกไว้ได้แก่ ชื่อหัวเรื่องสำหรับอ้างอิง เนื้อเรื่อง วันเดือนปี และแหล่งข้อมูลควรเลือกแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ

9) กำหนดลักษณะรูปเล่ม

9.1) ความยาวของหนังสือ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้

(1) ความสามารถของผู้อ่านตามวัยมีหลักปฏิบัติดังนี้

วัย 0 – 5 ขวบ ประมาณ 4 – 8 หน้า หรือ 8 – 16 หน้า แนวตั้ง – นอน

6 – 11 ขวบ ประมาณ 8 – 24 หน้า หรือประมาณ 16 – 32 หน้า

12 – 14 ขวบ ประมาณ 50 – 100 หน้า

(2) ความยากง่ายและธรรมชาติของเนื้อหาสาระ ขึ้นอยู่กับวัย

ประสบการณ์และความสามารถทางสติปัญญาของผู้อ่าน

9.2) ภาพประกอบ

ภาพสื่อถึงความสนใจในการอ่านได้มากกว่าภาพขาวดำ การเตรียมภาพประกอบ ทำได้หลายวิธี เช่น การถ่ายภาพขึ้นใหม่ การวาดภาพใหม่ การถ่ายภาพจากหนังสือ การขอฟิล์มภาพจากแหล่งต่าง ๆ เช่น สำนักพิมพ์ หน่วยราชการ ต่าง ๆ

9.3) การจัดรูปเล่มและการจัดหน้า แบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ

(1) ส่วนหน้าของหนังสือ ประกอบด้วย ปกหน้า ปกหลัง สันปก หน้าปกใน หน้าคำนำ หน้าสารบัญ

(2) ส่วนเนื้อหาของหนังสือ ประกอบด้วย เนื้อเรื่อง และภาพประกอบ หนังสือที่มีภาพประกอบควรจัดภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา

(3) ส่วนท้ายของหนังสือ ประกอบด้วย หน้าบรรณานุกรม หน้ากิจกรรมอื่น ๆ เช่น แบบฝึกหัด กิจกรรมท้ายเรื่อง

สรุปขั้นตอนในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้มีคุณภาพเหมาะแก่การนำไปใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงมีขั้นตอนของการใช้แต่ละชนิดโดยละเอียด เพื่อให้หนังสือที่สร้างมีประสิทธิภาพและมีคุณค่าแก่ผู้อ่าน โดยแท้จริง ผู้ศึกษาได้ใช้หลักการพิจารณาการกำหนดเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความจำเป็นในการสร้างการเขียน วิธีการสร้างหนังสือ ตลอดจนการสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินคุณภาพของหนังสือ

4.1.5 หลักเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 2-3) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับคั่นควาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไว้ตามประกาศของกรมวิชาการดังนี้

1.) ด้านเนื้อหา

1.1) ถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.2) สอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาวิชาและรายละเอียดที่กำหนดไว้ใน
เอกสารแนบท้าย

1.3) ไม่ขัดต่อความมั่นคง ความเรียบร้อยของชาติและไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี
ของประชาชน

1.4) ยากง่ายเหมาะกับระดับชั้น

1.5) นำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.) ด้านการใช้ภาษา

2.1) ใช้ภาษาสื่อความหมาย อ่านเข้าใจง่าย ถูกต้องชัดเจน

2.2) ใช้ศัพท์เฉพาะ (ถ้ามี) ถูกต้อง

3.) ตารางแผนภูมิ (ถ้ามี)

3.1) ถูกต้องชัดเจนและเป็นปัจจุบัน

3.2) เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา

3.3) มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ

สรุปได้ว่าหลักเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประกอบด้วย ด้าน
เนื้อหา ถูกต้องตามหลักวิชา สอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาวิชา ไม่ขัดต่อความมั่นคง ความ
เรียบร้อยของชาติและไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน มีความยากง่ายเหมาะกับระดับชั้นและ
การนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการใช้ภาษา สื่อความหมาย อ่านเข้าใจ
ง่าย ถูกต้องชัดเจน ด้านตารางแผนภูมิ(ถ้ามี) ต้องชัดเจนเป็นปัจจุบันเหมาะสมและมีรูปแบบการ
นำเสนอที่น่าสนใจ

กรมวิชาการ (2545 : 10) ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกสื่อภาษาไทย ดังนี้

1.) การนำเสนอ

1.1) มีความคิดสร้างสรรค์

1.2) มีเทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจ

1.3) ส่งเสริมความเข้าใจของเนื้อหาความเป็นเอกภาพ สัมพันธ์ภาพ

2.) เนื้อหา

2.1) ถูกต้องตามหลักภาษา และการใช้ภาษาไทย

2.2) สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2.3) ความยากง่ายพอเหมาะสมกับวัย ประสบการณ์ และความสามารถทาง

สติปัญญาของผู้อ่าน

2.4) มีความสั้นยาวพอเหมาะกับขอบเขตของเนื้อหาสาระของหนังสือ

- 2.5) มีตัวอย่างที่ประกอบพอเหมาะกับเนื้อหา
 - 3.) การใช้ภาษา
 - 3.1) เลือกคำศัพท์ที่เหมาะสมกับวัย กรณีต้องใช้คำศัพท์ยาก ควรจัดทำอภิธานศัพท์ไว้ด้วย
 - 3.2) ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย การอธิบายความกะทัดรัด ไม่เยิ่นเย้อ ซ้ำซ้อน
 - 4.) ประโยชน์การใช้สอย
 - 4.1) พัฒนาความรู้ ความคิด สติปัญญา เจตคติและค่านิยม
 - 4.2) อ่านด้วยตนเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยเรียน
 - 5.) ภาพประกอบ
 - 5.1) อาจเป็นภาพวาด ภาพถ่าย แผนผัง แผนภูมิ แผนที่ ตาราง เพื่อช่วยสรุปความ
 - 5.2) ถูกต้อง ชัดเจน และส่งเสริมการเรียนรู้
 - 6.) กิจกรรมท้ายบท หรือท้ายเล่ม
 - 6.1) ส่งเสริมความรู้ ความคิดของนักเรียน
 - 6.2) กระตุ้นความคิดให้กว้างไกลจากเรื่องที่อ่าน
 - 6.3) ช่วยให้นำความรู้จากที่อ่านไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันได้
 - 6.4) ช่วยในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
 - 6.5) ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดและทักษะเพิ่มขึ้น
- สรุปได้ว่า เกณฑ์ในการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมส่วนใหญ่จะพิจารณาคุณสมบัติ 6 ด้าน คือ การนำเสนอ เนื้อหา การใช้ภาษา ประโยชน์ ภาพประกอบ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเขलगันคร

มีผู้กล่าวถึงเขलगันคร ดังนี้

ไพโรจน์ ไชยเมืองชื่น (2544 : ก) ได้กล่าวถึง จังหวัดลำปางว่า พัฒนาการความเป็นชุมชนทางการคมนาคมและการค้าของลำปาง อันเป็นเหตุจูงใจให้เศรษฐกิจเมืองลำปางขยายตัวอย่างมาก มีทั้งการค้า การทำป่าไม้ การเดินทางโดยรถไฟและถนนไปยังหัวเมืองใหญ่น้อยอื่น ๆ ของล้านนาหลายเรื่องทำให้ได้รู้ชัดขึ้นเกี่ยวกับอำนาจอิทธิพลของบริษัทฝรั่งต่างชาติหลายบริษัทที่อาศัยอำนาจ “สิทธิสภาพนอกอาณาเขต” ในสมัยฝรั่งเศสล่าอาณานิคมเป็นข้อได้เปรียบในการดักดวงทรัพยากร

โดยเฉพาะป่าไม้การเติบโตของตลาดจีนและอิทธิพลของพ่อค้าแม่ค้าจีนในเมืองลำปาง เรื่องโรงงาน น้ำตาลที่เกาะคา เรื่องคริสต์ศาสนากับการมีส่วนร่วมในพัฒนาการทางสังคมของลำปาง เรื่อง โรงเรียนจีน เรื่องรถม้าเมืองลำปาง เรื่องต่าง ๆ ที่หลากหลายนับร้อยปีที่ผ่านมา

กระทรวงมหาดไทย (2528 : ก) ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดลำปาง ได้กล่าวถึง จังหวัดลำปาง ว่าเป็นจังหวัดที่มีอายุเก่าแก่ มีความสำคัญทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และการศาสนา เมืองหนึ่งของประเทศไทย เป็นที่รู้จักของประชาชนอย่างกว้างขวางไม่น้อยในชื่อเรียกที่แตกต่างกัน เช่น กุกกูนคร ลัวะกอนลำปาง เขลางค์นคร นครเขลางค์ลัมภางค์ และนครลำปาง จนกระทั่งชื่อ ลำปาง อันเป็นชื่อที่เรียกสืบมาตราบนานเท่าทุกวันนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541 : ก) ลำปางนครเขลางค์แห่งลุ่มน้ำวัง หนังสืออ่านเพิ่มเติมสังคมศึกษา ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสภาพทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง และเน้นภาพประกอบทั้งภาพในปัจจุบัน และภาพในอดีตอันเป็นการอนุรักษ์ความงดงามทั้งทางธรรมชาติและทางศิลปะของโบราณสถาน และ โบราณวัตถุของจังหวัดลำปาง

สุรพล คำรืห์กุล (2539 : 9-10) แผ่นดินล้านนา ได้กล่าวถึง ประวัติศาสตร์และ โบราณคดีล้านนา ปัญหาและความรู้ใหม่เกี่ยวกับโบราณสถานพระเจดีย์หลวงเมืองเชียงใหม่ วัดหัวขวง แบบแผนของวัดสำคัญในล้านนา พระธาตุคอกยดุงกับวัฒนธรรมการนับถือพระธาตุในดินแดนล้านนา พระแก้วมรกตคอนเต้า เมืองนครลำปาง ศิลปะล้านนายุคหลัง การนับถือผีในหมู่บ้านภาคเหนือ ปัญหาและแนวทางการอนุรักษ์เมืองเชียงใหม่ บทเรียนของการอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดลำปาง (2548 : ก) ลำปางในพงสาวดารไทยถิ่นเหนือ ได้กล่าวถึง เรื่องราวของบรรพบุรุษ ประวัติของสถานที่สำคัญใน 8 จังหวัดภาคเหนือ ตำนานของวัด สถานที่ท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีการแสดงวิถีชีวิตตั้งแต่สมัยโบราณ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเขลางค์นคร จะเห็นได้ว่าหนังสือที่สร้างขึ้นให้คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม ข้อคิดในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมจารีตประเพณีในท้องถิ่นและให้ความเพลิดเพลิน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษา ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

นงเยาว์ สุทธิสงค์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่อง เมืองกระบี่ มรดกอันคัมภีร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ความถูกต้องของหนังสืออ่านเพิ่มเติมในด้านเนื้อหาสาระทั้งหมด 9 บท มีความถูกต้องมากที่สุด ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านรูปแบบหนังสือที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนและการสร้างหนังสือมีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านการนำไปใช้ เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนที่ประเมินโดยครูผู้สอนวิชาท้องถิ่นของเรา มีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี ประสิทธิภาพด้านความยากง่ายต่อการทำความเข้าใจที่ประเมินโดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี

วรรณณา คำสุภา (2546 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ตำนานพื้นบ้านหรือภูษัย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลำพูน พบว่า 1) หนังสือที่สร้างมีขนาดเล่ม 14.8 × 21 ซม. จำนวน 91 หน้า เนื้อหาของหนังสือประกอบด้วย ตำนานสถานที่ และประวัติบุคคลสำคัญในท้องถิ่น พร้อมภาพประกอบกิจกรรมท้ายบท 2) การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการจัดทำรูปเล่ม เนื้อหาและการใช้ภาษา ภาพประกอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1 และ 3) การตรวจสอบคุณภาพโดยนักเรียนด้านรูปเล่ม การใช้ภาษา เนื้อหา และภาพประกอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 สรุปว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพระดับสูง

วงเดือน ทาจันทร์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เมืองสามโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเจียนเขต จังหวัดปทุมธานีพบว่า 1) นักเรียนมีความพึงพอใจในหนังสืออยู่ในระดับมาก 2) คุณภาพของหนังสืออ่านประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก 3) การประเมินความเหมาะสมของขอบข่ายเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.96

สรัญญา ทับเขียว (2546 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เมืองหลังสวน ที่ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของเมืองหลังสวน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพรใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผลการศึกษาพบว่า 1) ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องเมืองหลังสวนซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย ย้อนอดีตเมืองหลังสวน วัฒนธรรมทางภาษา : เพลงพื้นบ้าน มรดกวัฒนธรรม : การแข่งเรือ เทียวหลังสวน คนดีศรีหลังสวน ของดีเมืองหลังสวน โครงสร้างของ

หนังสือประกอบด้วยเนื้อหาและกิจกรรมท้ายเรื่อง แหล่งที่มาของหัวเรื่องและเนื้อหาคือท้องถิ่น อำเภอหลังสวน 2) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ว่าหนังสือมีคุณภาพด้านการจัดรูปเล่ม ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณภาพประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับดี และหนังสือมีความเหมาะสมในระดับมาก 3) ความคิดเห็นของนักเรียนสรุปได้ว่าหนังสือมีคุณภาพด้านการจัดรูปเล่ม ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณภาพประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับดี และหนังสือมีความเหมาะสมในระดับมาก

อังกฤษ ครูทกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง นิทานชาวบ้าน ของจังหวัดบุรีรัมย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์พบว่า 1) ประกอบด้วยเนื้อหาจากนิทานชาวบ้านลาว เขมร และส่วย ในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 เรื่องพร้อมภาพประกอบ 2) ตรวจสอบคุณภาพ เนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 3) ประเมินคุณภาพจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพนมรุ้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.10 – 4.90 สรุปว่าเป็นหนังสือที่มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับดี ถึงดีมาก

ชัชวาลย์ สิงหาทอง (2547 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ภูมินาม อำเภอด่านช้าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า 1) หนังสือที่สร้างขึ้นประกอบด้วย สภาพทั่วไปของอำเภอด่านช้าง ภูมินามตำบลหนองมะค่าโมง ภูมินามตำบลด่านช้าง ภูมินามตำบลองค์พระ ภูมินามตำบลวังคัน ภูมินามตำบลนิคมกระเสียว ภูมินามตำบลห้วยขมิ้น ภูมินามตำบลวังยาว และกิจกรรมท้ายเรื่อง 2) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างหนังสือมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 0.66 -1 3) ความคิดเห็นของนักเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระดับ 0.80 – 1.00

เกษราภรณ์ สมมนุษย์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ผ้าฝ้ายทอมือบ้านตาลเหนือ สำหรับผู้เรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านตาลเหนือ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการทอผ้า ฝ้ายทอมือบ้านตาลเหนือ วัสดุอุปกรณ์ในการทอ กรรมวิธีในการย้อม ขั้นตอนในการทอผ้าและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้า 2) ผลการประเมินคุณภาพของหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับดีมาก

ธนิกานต์ ทาอ้าย (2549 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เฉลิมพระเกียรติ เทียมฟ้า สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า 1) ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องเฉลิมพระเกียรติเทียมฟ้า สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประเภทสารคดีสำหรับเด็ก ขนาด 21 × 29.5 ซม. แบบแนวตั้งจำนวน 107 หน้า ขนาดตัวอักษร 24 พ้อยท์ 2) ได้แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็กที่ดี มีคุณค่าอันควรมี โครงเรื่องที่เหมาะสมสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ใช้ภาษาเข้าใจง่าย มีรูปภาพ สี สันสวยงามสอดคล้องกับเนื้อหา ตัวอักษร รูปเล่ม และชื่อเรื่องที่ดึงดูดความสนใจ

นำติดตาม 3) การประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เฉลิมพระเกียรติ เทียมฟ้าโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ลักษณะรูปเล่มอยู่ในระดับดี ด้านการจัดภาพ เนื้อหา การใช้ภาษา คุณค่าประโยชน์ที่จะได้รับอยู่ในระดับดีมาก โดยครูและนักเรียนพบว่า ลักษณะรูปเล่ม ด้านการจัดภาพ เนื้อหา การใช้ภาษา คุณค่าประโยชน์ที่จะได้รับอยู่ในระดับดีมาก

สุพรรณิ ภักษา (2549 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ของดีเมืองลิกอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) หนังสือที่สร้างขึ้นมีรูปขนาดเล่มขนาด 18.5 x 26 เซนติเมตร จำนวน 152 หน้า เนื้อหาของหนังสือประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 9 ประเภทของชาวนครศรีธรรมราช ได้แก่ ด้านเกษตร ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปะและการละเล่นพื้นบ้าน ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณีและด้านโภชนาการ พร้อมภาพประกอบและกิจกรรมท้ายเรื่อง และ 2) การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการจัดทำรูปเล่ม เนื้อหา และการใช้ภาษา ภาพประกอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 สรุปว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพระดับสูง

เนตรนภา นิษานันท์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง เล่าเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรหมคีรีพิทยาคม อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เล่าเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพ 84.92/76.77 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนกลุ่มตัวอย่างอำเภอและนักเรียนกลุ่มอำเภอเมือง มีความสามารถในการอ่านจับใจความไม่แตกต่างกัน 4) หลังเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม นักเรียนมีเจตคติต่อท้องถิ่นสูงขึ้นและ 5) ก่อนเรียนนักเรียนกลุ่มต่างอำเภอและนักเรียนกลุ่มอำเภอเมืองมีเจตคติต่อท้องถิ่นไม่ต่างกัน แต่หลังเรียนนักเรียนกลุ่มต่างอำเภอมีกะแนนเจตคติต่อท้องถิ่น สูงกว่าคะแนนของนักเรียนกลุ่มอำเภอเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรัตนา พันธุ์พิช (2549 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องภูมินามตำบล ในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท พบว่า 1) หนังสือที่สร้างมีรูปเล่มขนาด 20 x 28 เซนติเมตร ยาว 105 หน้า โครงสร้างเนื้อหาประกอบด้วยสถานที่ตั้งและอาณาเขต แผนที่ เนื้อหา กิจกรรมท้ายเรื่องและภาพประกอบ 2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนประเมินด้านการจัดรูปเล่ม การพิมพ์ ด้านเนื้อหา ภาพประกอบ

ด้านการใช้ภาษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.75 ถึง 1.00 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 3) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เรียน จำนวน 10 คน ประเมินด้านรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา ด้านภาพประกอบ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.75 ถึง 1.00 และมีค่าความสอดคล้องโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.98 สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

จะเห็นได้ว่า ผู้สนใจในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีเนื้อหาที่แตกต่างกันไป รวมทั้งเนื้อหาท้องถิ่นของเรา และเมื่อได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะได้รับการประเมินคุณค่าและประโยชน์อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด

5. แนวทางการสร้างหนังสือ

ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

5.1 กำหนดลักษณะของหนังสือ

หนังสือที่สร้างขึ้นคือหนังสืออ่านเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อ่านเพื่อเสริมทักษะการอ่านและให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันของเขलगันคร หรือจังหวัดลำปางในปัจจุบัน เป็นการสร้างภูมิความรู้และความรู้สึภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองและส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน

5.2 การสร้างและการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพหนังสือ

5.2.1 การสร้างหนังสือ

ผู้ศึกษาสร้างและพัฒนาหนังสือ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1.) ขั้นตอนก่อนเขียน

1.1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 3 กำหนดการอ่านไว้ในสาระที่ 1 มาตรฐานที่ ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

1.2) กำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้

(1) เพื่อให้ให้นักเรียนมีหนังสืออ่านเพิ่มเติมใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาทักษะการอ่านและมีลักษณะนิสัยรักการอ่าน

(2) เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของ “เขลางค์นคร”

(3) เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญ รัก ห่วงแทนและมีความรู้สึกภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

1.3) ศึกษาข้อเท็จจริงจาก เอกสาร ตำรา งานวิจัย จากแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด สำนักงานสภาวัฒนธรรมท้องถิ่น เดินทางไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ ทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน จากแหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก บ่อน้ำร้อน ถ้ำ โรงงานอุตสาหกรรม เครื่องปั้นดินเผา แหล่งผลิตภัณฑ์ชุมชน ร่วมกิจกรรมในประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น เพื่อสอบถาม สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน และผู้สูงอายุ เพื่อนำมาประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง จัดลำดับเค้าโครงเรื่อง

1.4) กำหนดลักษณะการเขียนว่าจะเขียนเรื่องโดยการบรรยาย

1.5) กำหนดแก่นของเรื่อง คือความสำคัญของเขลางค์นคร

1.6) ตั้งชื่อเรื่องว่า “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” เพื่อสร้างความสนใจให้ผู้อ่าน และจากการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้กำหนดเค้าโครงเรื่องตามลำดับก่อนหลังดังนี้

เค้าโครงเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

- บทที่ 1** ระลึกอดีตเขลางค์นคร
- สมัยจามเทวี
 - สมัยล้านนาไทย
 - สมัยราชวงศ์มังราย
 - สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

- บทที่ 2** เขลางค์นครในปัจจุบัน
- ภูมิประเทศ
 - ลักษณะภูมิอากาศ
 - การปกครอง
 - อาชีพของประชาชน
 - ทรัพยากรธรรมชาติ

- บทที่ 3 สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์**
 วัดพระธาตุลำปางหลวง
 วัดพระแก้วดอนเต้า
 วัดเจดีย์ขาว
- บทที่ 4 สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ**
 วนอุทยานถ้ำผาไท
 วนอุทยานน้ำตกวังแก้ว
 อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน
- บทที่ 5 ประเพณีพื้นบ้านของเขลางค์นคร**
 ประเพณีขึ้นท้าวทั้งสี่
 ประเพณีเรียกขวัญ
 ประเพณีฟ้อนผีมดผีเม็ง
 ประเพณีการเข้าบิภิก
 ประเพณีสงกรานต์(ปีใหม่เมืองเหนือ)
 ประเพณีดำหัว
- บทที่ 6 ประวัตินุคคลสำคัญในเขลางค์นคร**
 หลวงพ่อเกษม เขมโก
 เจ้าพระยาสุลวะลือชัย
 เจ้ากาวิละ
 พลตรี มหาอำมาตย์โทเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต
- บทที่ 7 ตำนานและนิทานพื้นบ้านของเขลางค์นคร**
 ตำนานบ้านหนองหล่ม อำเภอเมือง ลำปาง
 ตำนานบ้านหนองหล่ม อำเภอห้างฉัตร ลำปาง
 หมาขนคำ
 เจ้าเวียงตาล
- บทที่ 8 สินค้าเด่นดังของเขลางค์นคร**
 สินค้าประเภทเครื่องใช้
 เครื่องปั้นดินเผาสินค้าส่งออกของเขลางค์นคร
 บ้านหลุกงานแกะสลักไม้
 กระดาษสา

สินค้าประเภทอาหารพื้นบ้าน

2.) คำเนิการเขียน

การสร้างหนังสือกำหนดโครงสร้างเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมทำยบเมื่อเตรียมพร้อมจากขั้นตอนทุกขั้นตอนตามข้อ 1 แล้ว ลงมือเขียนไปตามเค้าโครงเรื่อง ที่วางไว้ไปตามลำดับ ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2549 – เดือน ตุลาคม 2551

3.) ขั้นหลังเขียนจบแล้ว ได้ทบทวนอีกครั้งโดยลองอ่านทบทวนเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบอีกครั้ง หากจุดบกพร่องแล้วแก้ไข

5.2.2 การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของหนังสือ

การปรับปรุงคุณภาพของหนังสือมีขั้นตอนดังนี้

1.) สร้างแบบสอบถาม เพื่อประเมินคุณภาพหนังสือโดยนำแบบสอบถามของสมทรงพิทักษ์พิเศษ มาปรับปรุงจัดทำเป็นแบบประเมิน 3 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสมของโครงร่างขอบข่ายเนื้อหา เป็นแบบตรวจสอบหาดัชนีความสอดคล้อง ชุดที่ 2 สำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของหนังสือ เป็นแบบตรวจสอบหาดัชนีความสอดคล้อง ชุดที่ 3 สำหรับนักเรียนประเมิน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเขलगค์นคร 3 คน พิจารณาความถูกต้องของโครงสร้างเนื้อหา พร้อมให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงครั้งนี้ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา โดยใช้แบบประเมินเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC	คือ	ดัชนีความสอดคล้อง
$\sum R$	คือ	ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
N	คือ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ เกณฑ์ที่ใช้ในเกณฑ์ การพิจารณาแบบตรวจสอบหาดัชนี ความสอดคล้องเหมาะสม

ถ้าค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดหรือเป็นตัวแทนความสอดคล้องที่ต้องการวัด

ถ้าค่า IOC น้อยกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่วัดหรือไม่เป็นตัวแทนความสอดคล้องที่ต้องการวัด ต้องนำมาปรับปรุง

3.) ผลการประเมินคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เฆลางคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน สรุปผลได้ดังนี้

3.1) ด้านการจัดรูปเล่ม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า การออกแบบปกน่าสนใจ ชวนให้เปิดอ่าน หนังสือมีส่วนประกอบครบถ้วนตามประเภทของหนังสือ มีขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน มีตัวอักษรที่ใช้มีขนาดพอเหมาะกับวัยของผู้อ่านและการวางภาพประกอบกับเนื้อหาเหมาะสมสบายตา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องด้านการจัดรูปเล่มเฉลี่ย 1.00

3.2) ด้านเนื้อหา ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า การพิมพ์ สะกด การันต์ ถูกต้องตามหลักภาษาไทย ชื่อหนังสือน่าสนใจ หัวข้อเรื่องมีความสัมพันธ์น่าติดตาม การจัดแบ่งเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน เนื้อหาของเรื่องส่งเสริมความรักและความภูมิใจในท้องถิ่น เนื้อหา มีความหมาย ตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน กิจกรรมท้ายบทมีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียน โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องด้านเนื้อหาเฉลี่ย 1.00

3.3) ด้านภาพประกอบ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ภาพประกอบสีสันสวยงามเร้าความสนใจ ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา ภาพมีความคมชัด สีสันเหมาะสมกับเนื้อหา จำนวนภาพเหมาะสมกับเรื่อง ภาพที่นำเสนอส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ขนาดของภาพเหมาะสมกับผู้อ่าน โดยได้ค่าความสอดคล้องด้านภาพประกอบเฉลี่ย 0.9

3.4) ด้านการใช้ภาษา ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า การใช้ภาษาชัดเจน เข้าใจง่าย การนำเสนอเนื้อเรื่องได้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การใช้ภาษาเหมาะสม อ่านเข้าใจง่าย ชวนติดตาม การบรรยายเรื่องทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์ การสะกด การันต์ เว้นวรรคตอน ได้ถูกต้องเหมาะสม โดยได้ค่าความสอดคล้องด้านการใช้ภาษาเฉลี่ย 0.9

3.5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเขลางคันคร ข้อมูลเป็นการสื่อสารกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากศึกษาหาผู้เกี่ยวข้อง กับเขลางคันครเพิ่มเติม มีการทำกิจกรรมท้ายเล่มส่งเสริมให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและกล้าแสดงออก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและคนในท้องถิ่นช่วยส่งเสริมการรับรู้ด้วยตนเอง มีการนำเสนอแฝงด้วยนิทาน เรื่องเล่าที่น่าสนใจไม่เบื่อ และหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “ เฆลางคันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ ” ปลุกฝังเจตคติให้มีความรักและหวงแหนท้องถิ่น โดยได้ค่าความสอดคล้องด้านคุณค่า และ โยชน์เฉลี่ย 0.9

3.6) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะ ดังนี้

(1) ภาพหน้าปกควรปรับปรุงให้มีจุดเด่นที่ดึงดูดใจมากที่สุด เพราะชื่อเรื่องคือ “เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ดังนั้นภาพต้องแสดงถึงความสวยงามโดดเด่น มีเอกลักษณ์ และสิ่งสำคัญของจังหวัดให้น่าสนใจ

(2) กิจกรรมทำยบทควรแจกแจงรายละเอียดให้มากขึ้น

3.7) การปรับปรุงหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้ศึกษาได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

(1) ปรับปรุงภาพหน้าปกให้มีจุดดึงดูดใจให้มากที่สุด ด้วยภาพหลวงพ่อกษม เขมโก พระเกจิอาจารย์ที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวจังหวัดลำปาง และสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้งสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นเมืองของจังหวัดลำปาง มาแสดงไว้ที่หน้าปกหนังสืออ่านเพิ่มเติม

(2) ปรับเปลี่ยนกิจกรรมทำยบท ให้เป็น 2 ตอนเพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม

4.) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ปรับปรุงแล้วมาให้นักเรียนโรงเรียนก๊วลมวิทยาจำนวน 10 คนอ่าน แล้วให้ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และ P

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตรดังนี้

(บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 85)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D. แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนนักเรียนในแต่ละกลุ่ม
$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

เกณฑ์การพิจารณาคุณภาพของหนังสือ จากแบบประเมินมาตราส่วนใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด : 2535) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีคุณภาพเหมาะสมมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีคุณภาพเหมาะสมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีคุณภาพเหมาะสมน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีคุณภาพเหมาะสมน้อยที่สุด

5.) ผลการสอบถามความคิดเห็นทางนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อคุณภาพของหนังสือ “เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดรูปเล่ม ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ สรุปผลดังนี้

5.1) ด้านการจัดรูปเล่ม ได้ค่าความคิดเห็นเฉลี่ย 3.88 แสดงว่าการจัดรูปเล่มหนังสือดึงดูดความสนใจของนักเรียนอยู่ในระดับ ดี

5.2) ด้านเนื้อหา ได้ค่าความคิดเห็นเฉลี่ย 3.80 แสดงว่ามีเนื้อหาตรงตามความสนใจของนักเรียนอยู่ในระดับ ดี

5.3) ด้านภาพประกอบ ได้ค่าความคิดเห็นเฉลี่ย 4.24 แสดงว่าการจัดทำรูปเล่มและภาพประกอบมีความเหมาะสมเพียงพออยู่ในระดับ ดี

5.4) ด้านการใช้ภาษา ได้ค่าความคิดเห็นเฉลี่ย 3.76 แสดงว่าการใช้ภาษาในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้เข้าใจง่ายเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและวัยของผู้เรียนอยู่ในระดับ ดี

5.5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ ได้ค่าความคิดเห็นเฉลี่ย 3.87 แสดงว่านักเรียนได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเขलगันครและมีเจตคติมีความรักและหวงแหนท้องถิ่นอยู่ในระดับดี

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

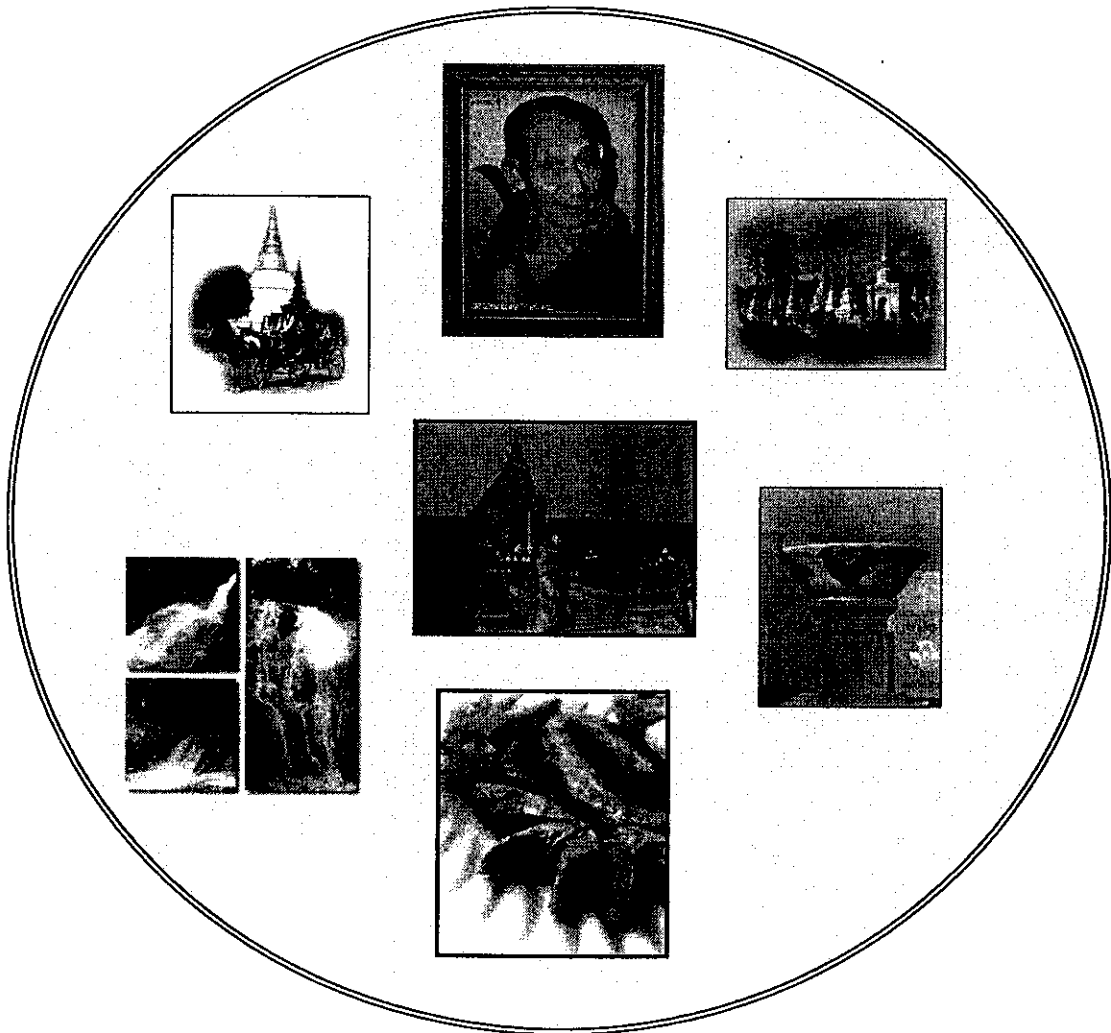
6.1 ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ที่มีคุณค่าต่อการอ่าน และเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน

6.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 มีหนังสืออ่านเพิ่มเติม และได้ฝึกทักษะการอ่านจากหนังสือที่มีคุณภาพ และได้ศึกษาเรื่องราวใกล้ตัวมีความรู้เกี่ยวกับจังหวัดลำปางกว้างขวางขึ้น

6.3 มีนักเรียนเห็นความสำคัญ รัก หวงแหน และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

บทที่ 2
หนังสืออ่านเพิ่มเติม

เรื่อง
เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1

ภัสณี บุญทกุล

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้อ่านเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการอ่าน โดยได้นำเรื่องราวความเป็นมาของเขลางค์นครจากอดีตจนถึงปัจจุบันทั้งด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การปกครอง สังคมและเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่รู้และรักการอ่าน

การเรียบเรียงเนื้อหาสาระสำคัญของเรื่อง ที่มาของข้อมูล ค้นคว้า เรียบเรียง จากเอกสารต่าง ๆ สัมภาษณ์ เขลางค์นคร ซึ่งเป็นนครเก่าแก่ทางภาคเหนือในบางเนื้อหาที่ต้องอาศัยตำราบางเนื้อหา ต้องไปสัมภาษณ์ผู้รู้มาก่ออ้าง เพื่อให้เหมาะสมกับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ให้การสนับสนุนด้านเอกสาร ตำรา และช่วยเหลือชี้แนะ ตอบคำถาม ให้สัมภาษณ์ ให้ภาพประกอบและความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มนี้จนสำเร็จลงด้วยดี

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเกิดประโยชน์ ศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น มีความภูมิใจในความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติที่งดงามประดุจ “เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ซึ่งทรงไว้ซึ่งคุณค่าแห่งวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามที่น่าสนใจ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยการอ่านได้อย่างไม่มีวันสิ้นสุด.

ภัสณี บุญทกุล

พฤษภาคม 2553

สารบัญ

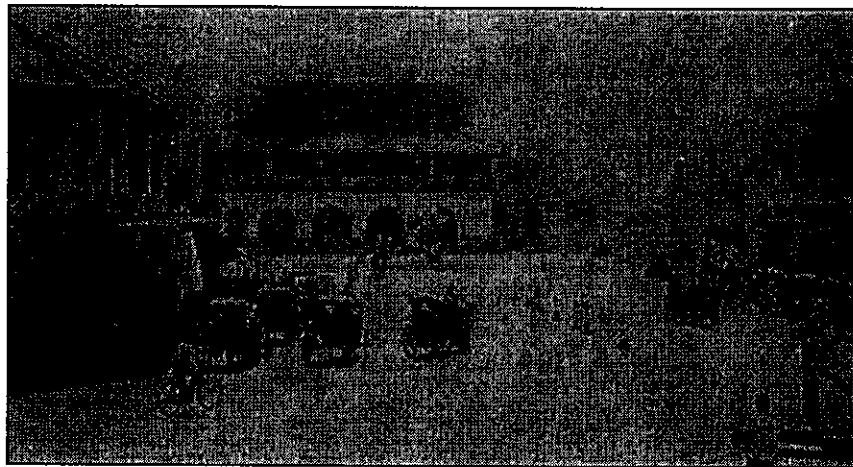
	หน้า
บทที่ 1 ระลึกอดีตเขลางค์นคร	
สมัยจามเทวี.....	1
สมัยล้านนาไทย.....	2
สมัยราชวงศ์มังราย.....	3
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.....	5
บทที่ 2 เขลางค์นครในปัจจุบัน	
ภูมิประเทศ.....	10
ลักษณะภูมิอากาศ.....	13
การปกครอง.....	13
อาชีพของประชาชน.....	15
ทรัพยากรธรรมชาติ.....	16
บทที่ 3 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเขลางค์นคร	
วัดพระธาตุลำปางหลวง.....	20
วัดพระแก้วคอนเฒ่า.....	23
วัดเจติยไชย.....	26
บทที่ 4 สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของเขลางค์นคร	
วนอุทยานลำฟ้าไท.....	30
วนอุทยานน้ำตกวังแก้ว.....	31
อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน.....	32
บทที่ 5 ประเพณีพื้นบ้านของเขลางค์นคร	
ประเพณีขึ้นท้าวทั้งสี่.....	36
ประเพณีเรียกขวัญ.....	37
ประเพณีพื้อมศิมตศิมึง.....	39
ประเพณีการเข้าเบ็ก.....	41
ประเพณีสงกรานต์(ปีใหม่เมือง).....	42
ประเพณีคำหัว.....	44
การสืบทอด.....	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 ประวัติบุคคลสำคัญในเขลางค์นคร	
หลวงพ่อกษม เขมโก.....	49
เจ้าพระยาสุวละลือชัย.....	52
เจ้ากาวิละ.....	53
พลโทเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต.....	55
บทที่ 7 นิทานพื้นบ้านของเขลางค์นคร	
ตำนานบ้านหนองหล่ม.....	59
บ้านหนองหล่ม.....	62
เจ้าเวียงตาล.....	64
หมาขนคำ.....	65
บทที่ 8 สินค้าเด่นดังของเขลางค์นคร	
สินค้าประเภทเครื่องใช้.....	67
เครื่องปั้นดินเผาสินค้าส่งออกของเขลางค์นคร.....	67
บ้านหลุกงานแกะสลักไม้.....	71
กระดาษสา.....	73
อาหารประเภทพื้นบ้าน.....	75
ไส้อั่ว ข้าวแต๋น แหนม แคปหมู.....	75
บรรณานุกรม.....	81

บทที่ 1 ระลึกอดีตเขลางค์นคร

เขลางค์นครในปัจจุบันคือจังหวัดลำปาง เป็นเมืองที่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ และน่าศึกษาอย่างยิ่ง เรื่องราวของเมืองเขลางค์นครสมัยแรกหรือสมัยจามเทวีนั้นส่วนใหญ่มีหลักฐานจากตำนานชินกาลบาตีปกรณ์ซึ่งได้กล่าวถึงประวัติการสร้างเขลางค์นคร จากนั้นเป็นสมัยล้านนาไทย, สมัยพระยามังราย และรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สมัยจามเทวี

ในราว พ.ศ. 1200 พระฤๅษีวาสุเทพ อาศัยอยู่บริเวณเชิงดอยสุเทพ ได้ร่วมกับพระสุกกทันตฤๅษีแห่งเมืองละโว้ (ลพบุรี) สร้างเมืองนครหริภุญชัย เมื่อสร้างเสร็จแล้วจึงไปทูลขอผู้ปกครองจากพระเจ้าลพราชกษัตริย์กรุงละโว้ ซึ่งได้ประทานพระนางจามเทวีพระราชธิดามาเป็นผู้ครองนคร พร้อมกับได้นำพระภิกษุสงฆ์ผู้รอบรู้พระไตรปิฎก พรหมณ์ซึ่งเป็นราชบัณฑิต แพทย์ ช่างฝีมือดี เศรษฐีคหบดี อย่างละ 500 คน ตามเสด็จขึ้นมาด้วย ในขณะที่เสด็จขึ้นมานั้นพระนางทรงครรภ์ต่อมาได้ประสูติโอรสฝาแฝด 2 องค์ นามว่า มหันตยศกุมารหรือมหายศ และ อนันตยศกุมารหรืออินทรวร

เมื่อกุมารทั้งสองเจริญวัย พระนางจามเทวีได้ราชาภิเษกเจ้ามหายศให้เป็นกษัตริย์ปกครองเมืองหริภุญไชย ส่วนเจ้าอนันตยศเป็นอุปราช ต่อมาเจ้าอนันตยศมีพระประสงค์ไปสร้างเมืองใหม่ พระฤๅษีวาสุเทพจึงได้แนะนำให้ไปหาพรานเขลางค์ที่เขลางค์บรรพต ครั้นเมื่อพบกันแล้วพรานเขลางค์จึงได้พาพระองค์ไปพบพระสุพรหมฤๅษีบนดอยงามเพื่อขออาราธนาให้ช่วยสร้างเมือง พระสุพรหมฤๅษีและพรานเขลางค์ได้ช่วยกันเลือกหาชัยภูมิที่เหมาะสม จากนั้นจึงสร้างเมืองขึ้นบนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำวัง แล้วขนานนามว่า “เขลางค์นคร” พร้อมทั้งอัญเชิญเจ้าอนันตยศขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองทรงพระนามว่า พระเจ้าอินทเรีงกร

สวนสาธารณะ ริมคูเมืองลำปาง

วัดพระแก้วดอนเต้า

ในสมัยนี้เมืองเขลางค์นครได้มีการสร้างกำแพงเมืองชั้น
ล่างเป็นคันดิน 3 ชั้น มีความยาววัดโดยรอบ 4,400 เมตร
เนื้อที่ประมาณ 600 ไร่ มีประตูเมืองที่สำคัญได้แก่
ประตูม้า ประตูผาบ่อง ประตูท่านาง ประตูต้นผึ้ง
ประตูป่อง ประตูนกคด และประตูตาล นอกจากนี้ยังมี
ปูชนียสถานที่สำคัญได้แก่ วัดพระแก้วดอนเต้า ซึ่งครั้ง
หนึ่งเคยประดิษฐานของพระพุทธรูปหามณีรัตนปฏิมากร
(พระแก้วมรกต)เมืองเขลางค์เป็นเมืองคู่แข่งกับเมืองหริ
ภุชชัย มีชื่อในตำนานว่า เมืองละคอนหรือละคร
ภายหลังจากสมัยพระเจ้าอนันตยศแล้ว สภาพของเมือง
ผาแฝดกับหริภุชชัยก็หมดไป สันนิฐานว่าเขลางค์นครมี
เจ้าผู้ครองนครอีกประมาณ 500 ปี แต่ไม่ปรากฏพระ
นามในหลักฐานหรือเอกสารใด ๆ จนกระทั่งถึง พ.ศ.
1755 ได้ปรากฏชื่อของเจ้านายเมืองเขลางค์พระองค์หนึ่ง
มีพระนามว่า เจ้าไทยอำมาตย์แห่งเขลางค์ ได้แย้งชิงอำนาจ
จากพระยาพิชัยไทย เจ้าเมืองลำพูนแล้วสถาปนาพระองค์
ปกครองหริภุชชัยสืบต่อกันมาถึง 10 รัชกาล จนกระทั่ง
ถึงสมัย พระยาสุริยง กีสัญญเสียดำรงให้แก่พระยามังราย
ใน พ.ศ.1844

2. สมัยล้านนาไทย

พระเจ้ามังรายสร้างเมืองเชียงใหม่เป็นราชธานี ใน พ.ศ. 1893 แล้ว ได้แผ่อิทธิพลมา
ครอบครองลำพูนและเมืองละคร(เขลางค์) กล่าวคือใน พ.ศ. 1844 พระเจ้ามังรายโปรดให้ขุนคราม
เป็นแม่ทัพ ยกทัพติดตามมาประทะกับกองทัพของพระยาเบ็กที่ริมแม่น้ำแม่ตาล ปรากฏว่าพระยา
เบ็กเสียดชีวิตในการสู้รบ ส่วนพระยาสุริยง เจ้าเมืองลำพูน ได้พาครอบครัวหนีไปพึ่งเจ้าเมืองสองแคว
(พิบูลย์โลก) และประทับที่นั่นจนสิ้นพระชนม์ จึงสิ้นวงศ์เจ้าผู้ครองนครเขลางค์สมัยแรก

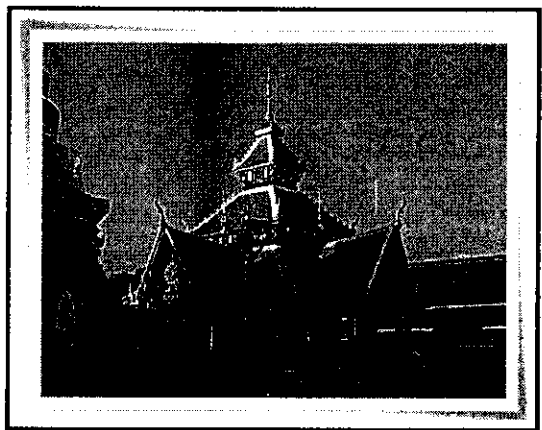
เมื่อขุนครามตีเมืองเขลางค์นครแล้วได้แต่งตั้งให้ขุนไชยเสนาเป็นผู้สร้างเมืองสืบต่อมา
ขุนไชยเสนาได้สร้างเมืองขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. 1845 เป็นเมืองเขลางค์รุ่นสอง ในสมัยล้านนาไทย
มีเนื้อที่ประมาณ 180 ไร่ อยู่ถัดจากเมืองเขลางค์เดิมลงไปทางทิศใต้ กำแพงเมืองก่อด้วยอิฐ วัด
ความยาวโดยรอบได้ 1,100 เมตร มีประตูเมืองที่สำคัญได้แก่ ประตูเชียงใหม่ ประตูนาสร้อย

และประตูปลายนา อันเป็นประตูที่อยู่ร่วมกับประตูนกคตตอนท่อนหัวสังข์ของตัวเมืองเก่าและประตูป้อมยังคงมีซากหอกรบ รูนสมัยเจ้าคำโสมครองเมืองลำปาง ซึ่งได้ใช้ต่อสู้กับพม่าครั้งสำคัญในปี 2330 พม่าล้อมเมืองอยู่เป็นเวลานาน จนกระทั่งกองทัพกรุงเทพฯ ๑ ยกขึ้นมาช่วยจับไล่พม่าแตกพ่ายไป

โบราณสถานที่สำคัญได้แก่วัดปลายนา ปัจจุบันเป็นวัดร้าง และวัดเชิงภูมิคือ วัดปงสนุก ในปัจจุบันซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อลิ้นก่าน สันนิษฐานว่าพระเจ้าลิ้นก่านคงจะเป็นเจ้าสกุลล้านนาไทยองค์สุดท้ายที่อยู่ในเมืองเขลางค์ เมืองเขลางค์สมัยล้านนา ได้รวมเอาเมืองเขลางค์สมัยจามเทวี (เมืองรูปหอยสังข์) กับเขลางค์ใหม่เข้าด้วยกัน ตั้งอยู่เขตฝั่งตะวันตกของแม่น้ำวัง ซึ่งเรียกกันอย่างแพร่หลายในตำนานว่า “เมืองละคอน”

วัดปงสนุก ในอดีต

วัดปงสนุก ปัจจุบัน

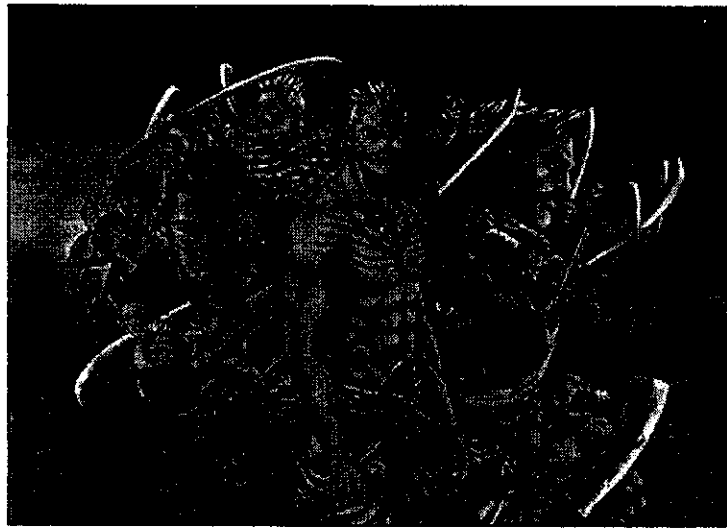
3. สมัยราชวงศ์มังราย

เจ้าพระยามังราย

ในสมัยราชวงศ์มังราย เมืองเขลางค์นครถือได้ว่าเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของอาณาจักรล้านนาไทย มีหลักฐานคือมีชื่อเมืองนี้ปรากฏในตำนานพื้นเมืองว่า “เมืองนคร” ต่อมาในสมัยพระเจ้าบุเรงนองกษัตริย์แห่งกรุงหงสาวดีได้แผ่อำนาจเข้าครอบครองเมืองเชียงใหม่ นับตั้งแต่นั้นมาล้านนาไทยทั้งปวงจึงตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่ามาเป็นเวลานานกว่า 200 ปี บางครั้งต้องตกอยู่ในภายใต้อำนาจของกรุงศรีอยุธยาบ้าง เช่นในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเป็นต้น ในสมัยพระเจ้าบุเรงนองเป็นต้นมา พม่าได้จัดส่งเจ้านายมากำกับการปกครองหัวเมืองล้านนาไทย โดยมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่เชียงใหม่

ต่อมากระษัตริย์ได้ย้ายไปอยู่ที่เชียงแสน การปกครองของพม่าในระยะดังกล่าวมิได้มุ่งให้หัวเมืองล้านนาไทยเป็นประเทศราชอย่างแท้จริงดังแต่ก่อน เพราะมีการกบฏบ่อยครั้งประกอบกับพม่าต้องทำสงครามกับมอญ จึงปกครองชาวล้านนาอย่างกดขี่และเข้มงวดกวัดขันยิ่งขึ้น ทำให้ชาวล้านนาไทยหลายกลุ่มลุกฮือขึ้นต่อสู้ แต่ก็ไม่สำเร็จ จนกระทั่งถึงสมัยของ พระเจ้าสุริยวงศาไชยสงครามหรือ “หนานทิพย์ช้าง” สามารถขับไล่พม่าออกจากเมืองได้เป็นผลสำเร็จ

หนานทิพย์ช้าง

ต่อมา ก็ประสบความวุ่นวายขึ้นอีก เนื่องจากทางเมืองนครลำปางเกิดการแย่งชิงอำนาจระหว่างเจ้าชายแก้ว (ลูกของหนานทิพย์ช้าง) เจ้าเมืองนครลำปาง กับท้าวลิ้นก่าน เจ้าเมืองคนเดิมแต่เจ้าชายแก้วสู้ไม่ได้ จึงหนีไปพึ่งเจ้าเมืองแพร่ ภายหลังพม่ากลับเข้ามามีอำนาจในล้านนาไทยอีก ได้พิจารณาคดีนี้ โดยให้เจ้าชายแก้วกับท้าวลิ้นก่านดำเนินแข่งขันปรากฏว่าเจ้าลิ้นก่านแพ้สำหรับสถานที่ที่ดำเนินชิงเมือง อยู่บริเวณหน้าวัดปงสนุก ซึ่งแม่น้ำวังไหลผ่านในสมัยนั้นยังมีศาลท้าวลิ้นก่านปรากฏอยู่ตรงข้างวัดปงสนุกมาจนกระทั่งทุกวันนี้

พม่าแต่งตั้งให้เจ้าชายแก้วครองเมืองนครลำปาง แต่พม่าก็ยังปกครองนครลำปางอย่างกดขี่ทารุณ หากผู้ใดขัดขึ้นก็จะถูกลงโทษอย่างหนัก นับตั้งแต่จองจำ ริบทรัพย์สมบัติลูกเมียไปจนถึงประหารชีวิต อันเป็นสภาวะที่ชาวนครลำปางสุดแสนจะทนทานต่อไปได้ ดังนั้นเมื่อพระเจ้าตากสินมหาราช (พระเจ้ากรุงธนบุรี) ทรงมีบัญชาให้เจ้าพระยาจักรี และพระยาสุรสีห์ (รัชกาลที่ 1 และสมเด็จพระบวรราชเจ้ากรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท) ยกกองทัพไปตีเชียงใหม่เมื่อ พ.ศ. 2314 เจ้ากาวิละซึ่งเป็นหลานชายหนานทิพย์ช้างได้มีความสัมพันธ์กับไทยฝ่ายใต้ และได้ร่วมกับกองทัพเจ้าพระยาจักรี เจ้าพระยาสุรสีห์ต่อสู้กับพม่าที่เมืองเชียงใหม่จนสำเร็จ

4. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในปี พ.ศ. 2337 ความสัมพันธ์ระหว่างนครลำปางกับกรุงเทพฯ เป็นผลสืบเนื่องมาจากเจ้ากาวิละและพระอนุชาได้นำเอาบ้านเมืองเข้าสวามิภักดิ์ต่อกองทัพไทยที่ยกขึ้นไปตีพม่าที่เชียงใหม่ เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างนครลำปางกับราชวงศ์จักรีมีความผูกพันกันแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพราะเจ้านายฝ่ายเหนือต้องการสวามิภักดิ์ต่อคนไทยด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ เนื่องจากสมเด็จพระบวรราชเจ้ากรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทได้ส่งขอเจ้าศรีอโนชา กนิษฐาของเจ้ากาวิละเป็นชายา ส่วนทางกรุงเทพฯ ก็ได้ให้ความช่วยเหลือ แก่เมืองนครลำปางอย่างสม่ำเสมอด้วยดีตลอดมา

เจ้ากาวิละ

ใน พ.ศ. 2329 ต่อมาพม่าพ่ายแพ้แก่ไทยในสงครามเก้าทัพ บรรดาหัวเมืองประเทศราชก็พากันกระด้างกระเดื่อง พระเจ้าปะดุงจึงโปรดให้ยกกองทัพไปปราบปราม และมีนโยบายจะเข้ายึดเชียงใหม่ จึงคิดหาทางป้องกันไว้ก่อน โดยมีพระราชโองการให้เจ้ากาวิละแยกครอบครัวจากนครลำปางส่วนหนึ่ง ขึ้นไปรักษาเมืองเชียงใหม่ ส่วนเมืองนครลำปางโปรดให้ เจ้าคำโสมพระอนุชาเจ้ากาวิละเป็นเจ้าเมืองสืบแทน เนื่องจากมีกำลังน้อยเจ้ากาวิละเห็นว่ากำลังไม่พอรักษาเมืองเชียงใหม่ที่อยู่ในสภาพทรุดโทรมเพราะเมืองร้างมาหลายปี ดังนั้นจึงอพยพไปตั้งที่ป่าซางก่อนเป็นการชั่วคราว โดยมีกองทัพจากสวรรคโลกและกำแพงเพชรยกขึ้นมาช่วยป้องกัน และตั้งมั่นอยู่ที่ป่าซางเป็นระยะเวลา 5 ปี

ใน พ.ศ. 2330 กองทัพพม่าได้ยกมาตีนครลำปาง เจ้าคำโสมได้นำทัพชาวเมืองต่อสู้ป้องกันบ้านเมืองไว้อย่างเข้มแข็ง พม่าพยายามเข้าปล้นเมืองหลายครั้งแต่ไม่สำเร็จ จึงตั้งค่ายล้อมไว้ให้ขาดเสบียงอาหาร ครั้นทางกรุงเทพฯ ทราบข่าวการศึกทางหัวเมืองเหนือ จึงโปรดให้พระอนุชาธิราช สมเด็จพระบวรราช เจ้ากรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ยกกองทัพขึ้นมาช่วยตีกระหนาบกองทัพพม่า ทั้งที่นครลำปางและป่าซาง แยกพ่ายไป

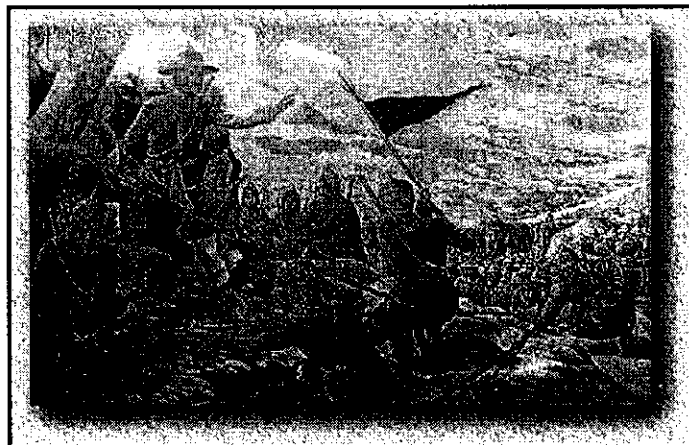
เมื่อ พ.ศ. 2344 เจ้ากาวิละเจ้าเมืองเชียงใหม่ ได้เกณฑ์กำลังจากหัวเมืองเหนือ ไปตีเมืองสาคร หัวเมืองประเทศราชของพม่าเป็นการตอบแทนบ้าง จับได้เจ้าเมืองกับลูกชาวยวมทั้งหมดพม่าและกวาดต้อนครอบครัวชาวเมืองสาครประมาณ 5,000 คนมาเป็นเชลย เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้พระเจ้าปะดุงขัดเคืองมาก จึงโปรดให้อินแชะหฺวุ่น ยกกองทัพมาตีเชียงใหม่ใน พ.ศ. 2345

กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท

สมเด็จพระบวรราชเจ้า กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท เสด็จยกกองทัพไทยขึ้นมาช่วยเหมือนครั้งก่อน ครั้งถึงเมืองเถิน พระองค์ประชวรเป็นโรคนิวไม่สามารเสด็จต่อไปได้อีก จึงแต่งกองทัพมาสมทบกับกองทัพของนครลำปางขึ้นไปช่วยทางเชียงใหม่จนสามารถขับไล่ทัพพม่าแตกพ่ายไป เมื่อเสร็จสงคราม เจ้ากาวิละเจ้าเมืองเชียงใหม่และเจ้าดวงทิพย์เจ้าเมืองนครลำปาง ได้พากันไปเฝ้าสมเด็จพระอนุชาธิราช ทรงมีรับสั่งให้ช่วยกันขับไล่พม่าออกจากเชียงแสนให้ได้ แล้วพระองค์ก็เสด็จกลับถึงกรุงเทพฯ ไม่นานก็ทิวงคต

หลังจากนั้นกองทัพหลวงพร้อมด้วยกองทัพของเชียงใหม่ นครลำปาง น่าน และเวียงจันทน์ได้ยกกองทัพมาตีเชียงแสนในพ.ศ.2547 แต่ไม่สำเร็จ เนื่องจากมีปัญหาด้านการบังคับบัญชากองทัพ ส่วนหนึ่งได้เลิกทัพกลับ คงเหลือกองทัพไทยล้านนาและเวียงจันทน์ ยังคงล้อมเชียงแสนต่อไปและผลที่สุดก็ยึดเมืองเชียงแสนไว้ได้ เจ้ากาวิละสั่งให้รื้อกำแพงเมือง และทำลายเมืองมิให้เป็นที่ยึดมั่นของข้าศึกต่อไปแล้วอพยพครอบครัวชาวเชียงแสนได้ประมาณ 20,000 คน แบ่งออกเป็น 5 ส่วนส่งลงไปกรุงเทพฯ ฯ ส่วนหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้ปักหลักแหล่งอยู่ที่เสาไห้ จังหวัดสระบุรี ในปัจจุบัน

ที่เหลือส่งไปเวียงจันทน์ น่าน เชียงใหม่และนครลำปาง ชาวเชียงแสนที่อพยพลงมาอยู่ที่นครลำปางอาศัยอยู่แถบบริเวณวัดคงสนุกสืบต่อลูกหลานกันมาจนถึงปัจจุบัน ความดีความชอบครั้งนี้ เจ้ากาวิละได้รับบำเหน็จโปรดให้สถาปนาเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่มีฐานะเป็นเจ้าประเทศราช หลังจากตีเมืองเชียงแสนได้ กองทัพล้านนาไทยประกอบด้วย เชียงใหม่ นครลำปาง แพร่ เมืองเถิน น่าน รวมทั้งกองทัพของล้านช้างได้แก่หลวงพระบางและเวียงจันทน์ ร่วมกันยกกองทัพ

ไปตีเมืองของ เมืองลือ เมืองเงิน เมืองเชียงตุง เมืองเชียงแสน ตลอดจนบรรดาหัวเมืองต่าง ๆ แถบ
 ไทยใหญ่ ลือ เงิน มาเป็นขอบขัณฑสีมาของกรุงเทพ ฯ ทำให้อาณาเขตของไทยกว้างใหญ่ไพศาลยิ่ง
 กว่าครั้งใด ๆ นับตั้งแต่นั้นมาบรรดาหัวเมืองล้านนาไทยทั้งปวงจึงปลอดภัยจากการรุกรานของพม่า
 ช้าศึก ด้วยเดชพระบารมีแห่งบรมจักรีวงศ์

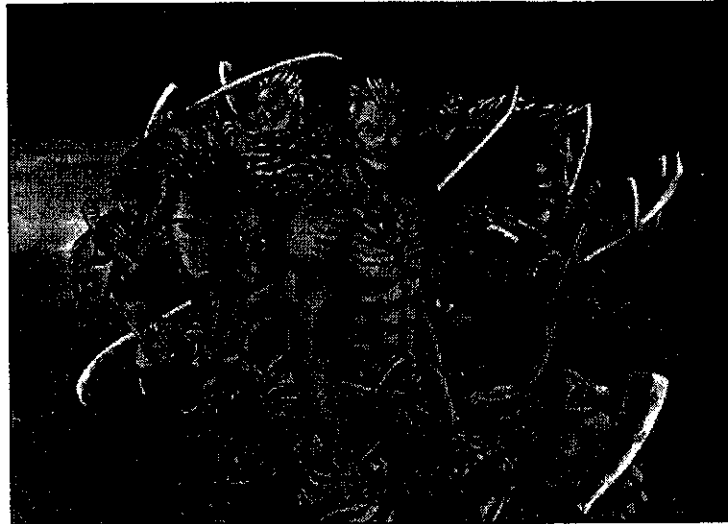

เชื้อสายของหนานทิพย์ช้าง หรือเจ้าพระยาสุทโฆษาไชยสงคราม คือเจ้าฟ้าชายแก้ว
 (โอรสองค์ที่สอง) ที่ได้ครองเมืองเชียงใหม่ นครลำปาง นครลำพูน เชียงแสน เชียงราย (มีโอรส 7
 คนธิดา 3 คน ได้แก่เจ้ากาวิละ เจ้าคำโสม เจ้าน้อยธรรมลังกา เจ้าดวงทิพย์ เจ้านางศรีอินชา
 เจ้านางศรีวรรณ เจ้าหนูฟ้า เจ้าคำฝั้น เจ้านางศรีบุญทัน และเจ้าบุญมา) เจ้าเชื้อเจ็ดตน (นับเฉพาะ
 ชาย) เป็นต้นตระกูลวงศ์ ณ เชียงใหม่ ณ ลำปาง ณ ลำพูน สืบมาทุกวันนี้ เจ้าเชื้อเจ็ดคนที่จังหวัด
 เชียงราย ส่วนใหญ่จะใช้นามสกุลเจ้าเชื้อเจ็ดตน ซึ่งเป็นเชื้อสายสืบจากหนานทิพย์ช้างวีรบุรุษแห่ง
 เกลางคั่นคร นครลำปางได้มีผู้ครองนครมาโดยตลอดจนกระทั่งถึงพลตรี เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตย์
 ซึ่งเป็นผู้ครองนครองค์สุดท้าย เจ้าผู้ครองนครได้พัฒนาบ้านเมืองและอนุรักษ์สืบทอด
 ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามให้คงอยู่สืบต่อเป็นเอกลักษณ์ต่อมา

จนถึงรัชกาลที่ 6 พ.ศ.2459 กระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศให้เปลี่ยนคำเรียกชื่อ
 ตำแหน่งเมือง โดยให้ใช้ชื่อจังหวัดแทนคำว่าเมือง เมืองนครลำปางจึงเป็นจังหวัดลำปางและใน
 พ.ศ.2476 ทางราชการได้ประกาศยกเลิกการปกครองแบบมณฑลทั่วราชอาณาจักร นครลำปางจึงมี
 ฐานะเป็นจังหวัดมาจนถึงทุกวันนี้

สรุปได้ว่าประวัติความเป็นมาของเกลางคั่นครหรือนครลำปางตามลำดับคือ สมัย
 จามเทวี สมัยล้านนาไทยเป็นประวัติศาสตร์การสร้างบ้านแปลงเมือง จนถึงสมัยราชวงศ์มังราย
 ซึ่งเป็นสมัยที่พลางคั่นครปกครองตนเองแต่ส่วนใหญ่จะตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ส่วนสมัย
 กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เจ้ากาวิละและพระอนุชาได้นำเอาบ้านเมืองสวามิภักดิ์ต่อกองทัพไทย
 ทำให้นครลำปางเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

กิจกรรมท้ายบทที่ 1

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อนักเรียนอ่านเรื่อง ระลึกอดีตเขलगันคร จบแล้วจงตอบคำถามต่อไปนี้

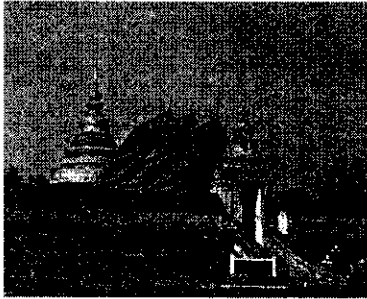
1. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ที่มีผู้เรียกเมืองหรือภูษาชกกับนครเขलगันครว่าเป็นเมืองคู่แฝด เพราะเหตุใด
2. นักเรียนประทับใจสมัยใดของเขलगันครมากที่สุด จงระบุพร้อมทั้งแสดงเหตุผลประกอบ
3. นักเรียนมีความเห็นอย่างไรต่ออดีตของเขलगันคร และจะทําอย่างไรจึงจะเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวให้นักเรียนจังหวัดอื่นทราบ
4. มีผู้กล่าวว่า หนานทิพย์ช้างเป็นบุคคลสำคัญของเขलगันคร นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. ความสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์จักรีกับเขलगันครมีความเป็นมาอย่างไร และเพราะเหตุใดกองทัพของกรุงเทพฯ ๙ จึงไปช่วยเหลือเขलगันครเมื่อถูกพม่ารุกรานทุกครั้ง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันทำรายงาน ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเขलगันครในสมัยต่าง ๆ แล้วนำมาเสนอหน้าชั้นเรียน

บทที่ 2 เขตแดนนครในปัจจุบัน

เขตแดนนครปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันในนามของจังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือก่อนถึงจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปางเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่คงความบริสุทธิ์งดงาม ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นทิวเขาและหุบเขาทอดยาวจากเหนือสู่ใต้ เทือกเขาสำคัญได้แก่ เทือกเขาผีปันน้ำและเทือกเขาขุนตาล มีสถาปัตยกรรม วัดแบบล้านนาอันงดงาม รถม้าพาหนะคูเมืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งการท่องเที่ยว และเป็นจังหวัดที่มีศูนย์ฝึกลูกช้างแห่งแรกและแห่งเดียวในโลก

สำหรับเขตแดนนครในปัจจุบัน จะมีลักษณะอย่างไรนั้น จะขอกล่าวถึงภูมิประเทศ ภูมิอากาศ อาชีพของประชาชน การเมืองการปกครองและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อจะได้รู้จักเขตแดนนครในปัจจุบันมากยิ่งขึ้นดังนี้

วัดพระธาตุลำปางหลวง

รถม้าลำปาง

ศูนย์ฝึกช้าง ลำปาง

1. ภูมิประเทศ

เขตแดนนครหรือจังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 600 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

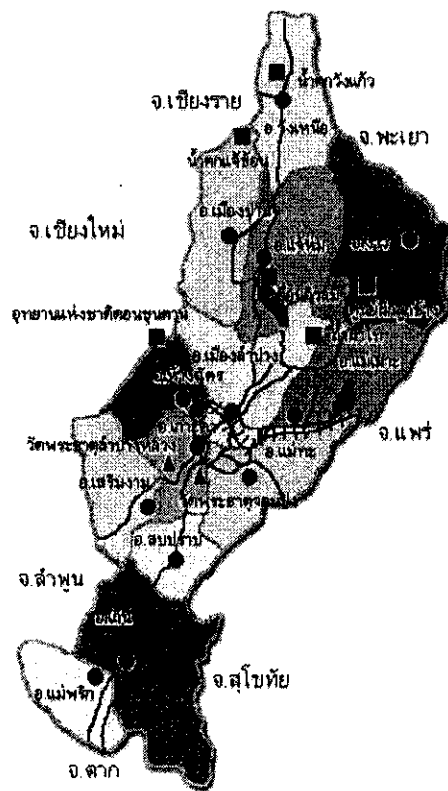
ทิศเหนือ	ติดกับ	จังหวัดพะเยา และเชียงราย
ทิศใต้	ติดกับ	จังหวัดตาก
ทิศตะวันออก	ติดกับ	จังหวัดแพร่ และสุโขทัย
ทิศตะวันตก	ติดกับ	จังหวัดลำพูน และเชียงใหม่

แผนที่ประเทศไทย

แผนที่จังหวัดลำปาง

ภาพแผนที่ตัวจังหวัดลำปาง

ลำปางอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลถึง 2,000 กว่าเมตรลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง มีภูเขาสูงอยู่ทั่วไป โดยภูเขาดังกล่าวจะทอดตัวตามแนวยาวจากทิศเหนือไปทิศใต้ของจังหวัด บริเวณตรงกลางเป็นที่ราบ และที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำที่ล้อมรอบด้วยภูเขา มีลักษณะเป็นแอ่งแผ่นดินหรืออ่าง ที่เรียกกันว่า “อ่างลำปาง” ซึ่งถือว่าเป็นอ่างที่กว้างที่สุดในภาคเหนือ โดยมีทิวเขาฝิ่ปันน้ำส่วนตะวันตกและส่วนกลางล้อมรอบอยู่ กั้นอ่าวลำปางอยู่บริเวณตอนกลางของจังหวัด.

เมื่อพิจารณาลักษณะทางกายภาพตามระดับความสูงจะพบว่า บริเวณที่มีระดับความสูงน้อย อยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด ได้แก่บริเวณอำเภอแม่พริกบางส่วนในอำเภอเถิน และอำเภอสาบปราบ ซึ่งบริเวณนี้จะเรียกว่าหุบแม่วังตอนล่าง ใช้เป็นแหล่งเพาะปลูก

ภาพพื้นที่เพาะปลูกของจังหวัดลำปาง

บริเวณที่มีระดับความสูงเป็นลำดับต่อมาอยู่บริเวณตอนกลางของจังหวัด ได้แก่ บริเวณที่ราบในอำเภอเมืองลำปาง อำเภอเกาะคา อำเภอแม่ทะ อำเภอห้างฉัตร บริเวณตอนกลางของอำเภอแจ้ห่ม และบางส่วนของอำเภอองาว บริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีคุณภาพดีเหมาะแก่ การเพาะปลูก เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด

บริเวณที่มีระดับความสูงถัดขึ้นไปอีก ได้แก่บริเวณรอบเขตจังหวัดและบริเวณตอนบนของจังหวัด ได้แก่ อำเภอวังเหนือ อำเภอแจ้ห่ม อำเภอเมืองปาน และอำเภอองาว ส่วนใหญ่เป็นบริเวณภูเขาสูง และพื้นที่ป่าสงวน เป็นป่าค่อนข้างที่อุดมสมบูรณ์ด้วยไม้มีค่า เช่น ไม้สัก เป็นป่าเศรษฐกิจและแหล่งต้นน้ำลำธารของจังหวัด

บริเวณที่มีระดับสูงที่สุดของจังหวัดกล่าวคือเป็นเขตภูเขาที่มีภูเขาสูงมากกว่า 1,000 เมตร ขึ้นไป ซึ่งบริเวณสูงสุดของจังหวัดลำปาง เรียกว่า “คอยผาจ้อ” มีความสูงประมาณ 2,031 เมตรจากระดับน้ำทะเล อยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองปานเป็นจุดแบ่งเขตจังหวัดลำปางกับจังหวัดเชียงราย

2. ลักษณะภูมิอากาศ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าสภาพพื้นที่ของจังหวัดลำปาง มีลักษณะเป็นแอ่งคล้ายก้นกระทะจึงทำให้อากาศร้อนอบอ้าวเกือบตลอดปี ฤดูร้อนอากาศจะร้อนจัด อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดประมาณ 37 องศาเซลเซียส และเฉลี่ยต่ำสุดประมาณ 18 องศาเซลเซียส ภูมิอากาศของลำปาง แบ่งออกเป็น 3 ฤดู ได้แก่

ลักษณะอากาศในฤดูหนาว

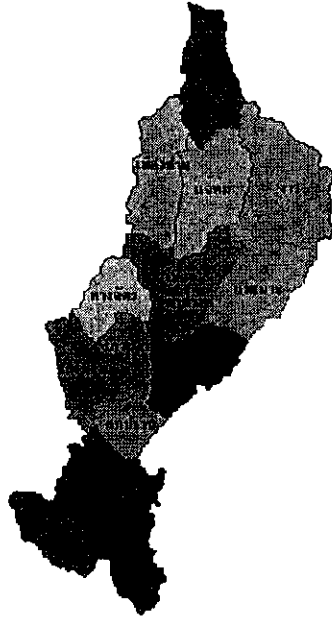

ลักษณะอากาศในฤดูร้อน

ฤดูร้อน เริ่มประมาณต้นเดือนมีนาคม จนถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศจะร้อนอบอ้าวมาก อุณหภูมิอาจสูงสุดถึง 41 องศาเซลเซียส ส่วนฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคม จนถึงเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่ฝนตกทั่วไป ฝนตกมากที่สุดคือช่วงเดือนกรกฎาคม ส่วนฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนพฤศจิกายนจนถึง เดือนกุมภาพันธ์ อากาศจะหนาวเย็น เดือนที่มีอากาศหนาวเย็น มีอากาศหนาวจัด คือ เดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 9 องศาเซลเซียส

3. การปกครอง

จังหวัดลำปาง แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 13 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองลำปาง อำเภอเกาะคา อำเภอแจ้ห่ม อำเภอเถิน อำเภอห้างฉัตร อำเภอแม่ทะ อำเภอองาว อำเภอวังเหนือ อำเภอสบปราบ อำเภอแม่พริก อำเภอเสริมงาม อำเภอแม่เมาะ และอำเภอเมืองปาน

พื้นที่การปกครองในจังหวัดลำปาง

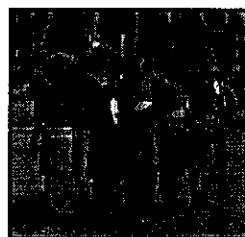
ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดลำปาง ร้อยละ 78 เป็นชาวไทยพื้นเมืองในภาคเหนือ นอกจากนี้ยังมีชาวเขาเผ่าต่างๆ ประมาณ 12,676 คนกระจายอาศัยในพื้นที่ 7 อำเภอ คือ อำเภอองาว อำเภอเมืองปาน อำเภอแม่เมาะ อำเภอแจ้ห่มอำเภอวังเหนือ อำเภอเสริมงาม อำเภอเมืองลำปาง โดยอำเภอองาวเป็นอำเภอที่มีชาวเขามากที่สุดชาวเขาที่จังหวัดลำปางมีถึง 7 เผ่า ได้แก่ เผ่ากะเหรี่ยง เผ่าขมุ เผ่าเย้า เผ่ามูเซอ เผ่าเมี้ยว เผ่าอีเก้อ และเผ่าลีซอ โดยชาวเขาเผ่าเย้ามีจำนวนมากที่สุดซึ่งปัจจุบันได้รับสัญชาติไทยมากกว่าร้อยละ 73 ของประชากรชาวเขาทั้งหมด

เผ่ากะเหรี่ยง

เผ่าขมุขมุ

เผ่าเย้า

เผ่ามูเซอ

เผ่าแม่เฒ่า

เผ่าอีโก้

เผ่าลีซอ

การบริหารราชการแผ่นดิน จังหวัดลำปางมีหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางตั้งอยู่ในเขตจังหวัด 57 หน่วยงาน ราชการบริหารส่วนภูมิภาค 28 หน่วยงาน และราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองลำปาง และสุขาภิบาลอีก 15 แห่ง สภาตำบล จำนวน 91 ตำบล

4. อาชีพของประชาชน

ประชาชนในจังหวัดลำปางนิยมประกอบอาชีพที่สำคัญอยู่ 2 ประการดังนี้คือ กสิกรรม และอุตสาหกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 กสิกรรม ยังเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดลำปางและมีพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ทำนา รองลงมาเป็นพืชไร่ และพืชสวนตามลำดับ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว อ้อย สับปะรด กระเทียม ข้าวโพด ยาสูบ ถั่วเหลือง และถั่วลิสง แหล่งผลิตพืชผล พื้นที่ทำการเกษตรคืออำเภอเมืองลำปาง อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือและอำเภอเกาะคา เพราะมีที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเกษตร

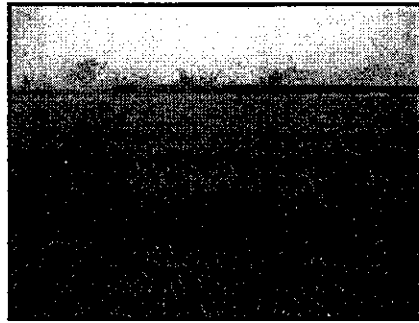
ปลูกข้าว

ปลูกอ้อย

ปลูกสับปะรด

ปลูกกระเทียม

4.2 อุตสาหกรรม

จังหวัดลำปางมีโรงงานอุตสาหกรรมเหมืองแร่เป็นสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญเป็นอันดับหนึ่งและเป็นแหล่งผลิตถ่านหินลิกไนต์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ นอกจากนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับผลิตผลการเกษตร เช่น โรงสีข้าวขนาดเล็ก โรงงานน้ำตาลทราย โรงงานอาหารและผลไม้กระป๋อง แต่โรงงานที่มีความสำคัญและเป็นที่ยึดกันแพร่หลายคือโรงงานเซรามิก และยังมีโรงงานถลุงแร่โลหะ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมไม้ และการประดิษฐ์ไม้อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์การก่อสร้าง ได้แก่ หินอ่อน ผลิตภัณฑ์คอนกรีตเป็นต้น อุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีอัตราการเพิ่มสูง เช่น อุตสาหกรรมเซรามิก กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผา ที่อำเภอเกาะคา ทำให้อุตสาหกรรมมีการขยายตัวและพัฒนาเพิ่มมากขึ้น

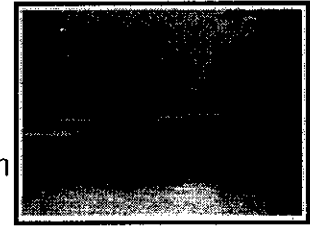
5. ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดลำปางมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและก่อให้เกิดความเจริญมั่นคงและความมั่งคั่งแก่ประเทศ ทรัพยากรที่สำคัญได้แก่

5.1 ป่าไม้ พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดลำปาง เป็นพื้นที่ป่าไม้ โดยเฉพาะทางบริเวณตอนเหนือและทางตะวันตกของจังหวัด ซึ่งมีป่าไม้ค่อนข้างหนาที่บ อุดมด้วยไม้มีค่าต่าง ๆ พื้นที่ป่าไม้มีจำนวน 3,885,643 ไร่ คิดเป็นประมาณร้อยละ 50 ของพื้นที่ทั้งหมดซึ่งลดลงจากเดิมที่เคยมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณร้อยละ 68 ของพื้นที่ทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากการบุกรุก ถักถอบตัดไม้ทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันการตัดไม้ทำลายป่ามีแนวโน้มลดลง และมีผู้สนใจทำการปลูกสวนสักเพิ่มมากขึ้น หลังจากที่ได้รับทราบโดยกรมป่าไม้ มีนโยบายส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกป่า และ โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น เป็นผลทำให้จังหวัดลำปางยังคงมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์

5.2 แหล่งน้ำธรรมชาติ ที่สำคัญได้แก่

5.1.1 แม่น้ำวัง เป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัด มีต้นน้ำจากเทือกเขาผีปันน้ำในอำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย ไหลผ่าน จังหวัดลำปางในเขต อำเภอวังเหนือ อำเภอแจ้ห่ม อำเภอเมือง อำเภอเกาะคา อำเภอสบปราบ อำเภอเถิน อำเภอแม่พริก ไหลไปพบกับ แม่น้ำปิงที่ จังหวัดตาก ระยะทางประมาณ 382 กิโลเมตร

แม่น้ำวัง

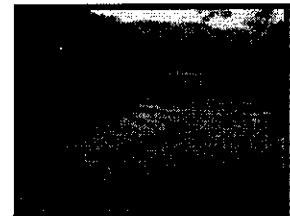
5.1.2 แม่น้ำต๋อย ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ไหลผ่านลำปางในอำเภอเมืองปาน อำเภอแจ้ห่ม อำเภอห้างฉัตร ไหลไปพบกับแม่น้ำวัง ที่ อำเภอเมือง ระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร

แม่น้ำต๋อย

5.1.3 แม่น้ำยาว ต้นน้ำไหลมาจาก ต.เมืองยาว อำเภอห้างฉัตร แม่น้ำยาวไหลไปพบกับแม่น้ำวัง ที่ อำเภอเกาะคา ระยะทางประมาณ 38 กิโลเมตร

5.1.4 แม่น้ำาว ต้นน้ำเกิดจากคอยหลวงใน อำเภองาว ไหลไปพบกับแม่น้ำยมที่ จังหวัดแพร่ระยะทางประมาณ 90 กิโลเมตร

แม่น้ำาว

5.1.5 แม่น้ำแม่จาง ต้นน้ำอยู่ในเขต อำเภองาว

แม่น้ำแม่จาง

ไหลผ่าน อำเภอแม่ทะ อำเภอแม่เมาะ และมาบรรจบกับแม่น้ำวังที่ อำเภอเกาะคา ระยะทางประมาณ 127 กิโลเมตร

5.3 ถ่านหิน จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตถ่านหินลิกไนต์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศซึ่งมีมูลค่าการผลิตคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 97 ของมูลค่าแร่ทั้งหมดของจังหวัด ลำปาง แหล่งผลิตถ่านหินลิกไนต์อยู่ที่อำเภอแม่เมาะ อำเภองาว และอำเภอแม่ทะ

ถ่านหิน

โรงงานถ่านหิน

5.4 ดินขาว จังหวัดลำปางมีแหล่งดินขาวที่ดีที่สุด

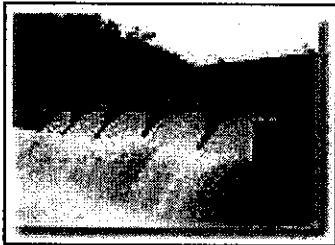
แห่งหนึ่งของประเทศและมีจำนวนมากกระจายอยู่ในพื้นที่หลายอำเภอ เช่น อำเภอแจ้ห่ม อำเภอแม่ทะ อำเภอสบปราบ อำเภอเมืองลำปางเป็นต้น ดินขาวเป็นดินที่มีลักษณะพิเศษ เมื่อนำมาเผาไฟแล้วจะมีความแข็งแรง ทนทานมาก ฉะนั้นจึงนำมาใช้ในการผลิตเซรามิก กระเบื้องเคลือบ และเครื่องสุขภัณฑ์ ที่สำคัญและดีที่สุดในภาคเหนือ นอกจากนี้ หินอ่อน หินแกรนิตและหินปูน เป็นต้น ดินขาว

มีแร่อื่น ๆ เช่น หินอ่อน

5.5 ทรัพยากรท่องเที่ยว ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดลำปางมี

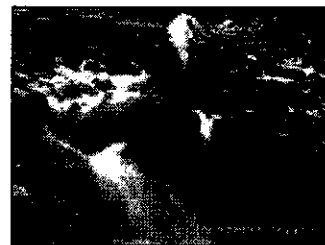
ดังนี้ วนอุทยานน้ำตกวังแก้ว อุทยานแห่งชาติแจ้ห่ม ประกอบด้วย น้ำพุร้อน น้ำตก น้ำอุ่น เขื่อน กัวลม อ่างเก็บน้ำวังเสื่อ สวนสาธารณะหนองกระทิง ถ้ำผาไท ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย คอยขุนตาล ภูเขาไฟผาลาด เป็นต้น

เขื่อนกัวลม

อ่างเก็บน้ำแม่เสื่อ

อุทยานแห่งชาติแจ้ห่ม

นอกจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญแล้วจังหวัดลำปางยังมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมที่น่าสนใจได้แก่ งานหลวงเวียงละกอน ประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีฟ้อนผี ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง หมู่บ้านแกะสลัก เซรามิก ทอผ้าฝ้าย การทำกระดาษสา และการจักสาน เป็นต้น

ประเพณีสงกรานต์

ประเพณีลอยกระทง

จะเห็นว่าเขलगคันครหรือล่ำปำงปัจจุบันเป็นจังหวัดที่มีคุณค่า และมีความสำคัญ
จังหวัดหนึ่งในภาคเหนือที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

กิจกรรมท้ายบทที่ 2

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทที่ 2 มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อนักเรียนอ่านเรื่อง เขตแดนกันครปัจจุบันจบแล้ว
ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า
“ลำปางเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่
คงความบริสุทธิ์ดั้งเดิม” หรือไม่เพราะเหตุใด
2. ถ้านักเรียนจะต้องแนะนำจุดเด่นของจังหวัดลำปาง
นักเรียนจะกล่าวถึงจุดเด่นในเรื่องใด 3 เรื่อง
พร้อมทั้งระบุเหตุผล
3. นักเรียนคิดว่าหากจะเชิญชวนเพื่อนจังหวัดอื่น
มาเที่ยวจังหวัดลำปาง นักเรียนจะแนะนำให้มาเที่ยวในฤดูใด
เพราะเหตุใด
4. อาชีพของชาวลำปางอาชีพใดที่นักเรียนเห็นว่าควรอนุรักษ์ไว้
เพื่อจะได้อยู่คู่จังหวัดลำปางตลอดไป
5. นักเรียนมีความเห็นต่อเขตแดนกันครในปัจจุบันอย่างไร จงอภิปราย

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนเขียนคำขวัญเพื่อเชิญชวนให้มาเที่ยวจังหวัดลำปางประกวดกัน
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำแผ่นพับแนะนำแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดลำปาง
โดย
 - 2.1 กลุ่มที่ 1 เรื่อง แหล่งป่าไม้
 - 2.2 กลุ่มที่ 2 เรื่อง แหล่งถ่านหิน
 - 2.3 กลุ่มที่ 3 เรื่อง แหล่งดินขาว
 - 2.4 กลุ่มที่ 4 เรื่อง แหล่งน้ำธรรมชาติ
 - 2.5 กลุ่มที่ 5 เรื่อง แหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว

บทที่ 3 สถานที่ท่องเที่ยวของเขลางค์นคร

เขลางค์นครเป็นเมืองเก่าแก่ มีความเป็นมายาวนานในประวัติศาสตร์ ดังนั้นจึงมีโบราณสถานที่สวยงามน่าสนใจ ทำให้นักท่องเที่ยวต่างนิยมเดินทางมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก โบราณสถานดังกล่าวได้แก่วัดพระธาตุลำปางหลวง วัดพระแก้วดอนเต้า และวัดเจดีย์ขาว ซึ่งแต่ละแห่งมีรายละเอียดดังนี้

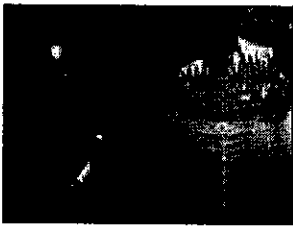
วัดพระธาตุลำปางหลวง

1. วัดพระธาตุลำปางหลวง

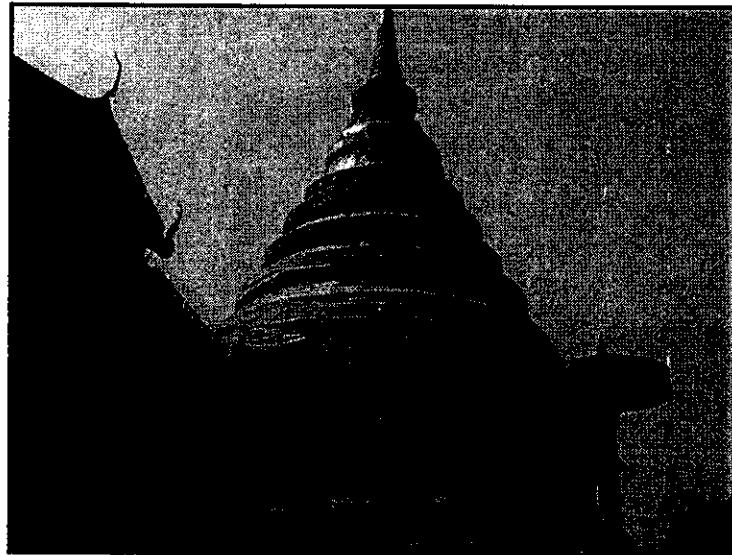
ตามตำนานวัดพระธาตุลำปางหลวงกล่าวว่า ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระเถระสามองค์ได้เสด็จจาริกไปตามบ้านเมืองต่าง ๆ จนถึงบ้านลัมภะการีวัน (บ้านลำปางหลวง) พระพุทธเจ้าได้ประทับเหนือคอยม่อนน้อย มีชาวลัวะคนหนึ่งชื่อ ลัวะอ้ายกอน เกิดความเลื่อมใส ได้นำน้ำผึ้งบรรจุกระบอกไม้ป้าง มะพร้าว และมะตูมมาถวายพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ได้จมน้ำผึ้งแล้วทิ้งกระบอกไม้ป้าง ไปทางทิศเหนือ แล้วทรงพยากรณ์ว่า สถานที่แห่งนี้ต่อไปจะมีชื่อว่า ลัมภักปะนคร แล้วได้ทรงลูบพระเศียร ได้พระเกศามาหนึ่งเส้น มอบให้แก่ลัวะอ้ายกอนผู้นั้น ลัวะอ้ายกอนได้นำพระเกศานั้น บรรจุในผอบทองคำ และใส่ลงในอุโมงค์พร้อมกับถวายแก้วแหวนเงินทองเป็นเครื่องบูชา แล้วแต่งยนต์ผัด (ยนต์หมุน) รักษาไว้ และถมดินให้เรียบเสมอกัน แล้วก่อ

เป็นพระเจดีย์สูงเจ็ดศอกเหนืออุโมงค์นั้น ในสมัยต่อมาก็ได้มีกษัตริย์เจ้าผู้ครองนครลำปางอีกหลายพระองค์ มาก่อสร้างและบูรณะซ่อมแซม จนกระทั่งเป็นวัดที่มีความงามอย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

ในทางประวัติศาสตร์นครลำปาง กล่าวถึงประวัติของวัดแห่งนี้ว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๒๘๕ นครลำปางว่างจากผู้ครองนคร และเกิดความวุ่นวายขึ้น สมัยนั้นพม่าเรืองอำนาจ และแผ่อิทธิพลปกครองอาณาจักรล้านนาไว้ได้ทั้งหมด พม้ายึดครองนครเชียงใหม่ ลำพูน โดยแต่งตั้งเจ้าผู้ครองนครอยู่ภายใต้การปกครองของกษัตริย์พม่า ท้าวมหายศเจ้าผู้ครองนครลำพูนได้ยกกำลังมายึดนครลำปาง และตั้งค่ายอยู่ภายในวัดพระธาตุลำปางหลวง ครั้งนั้น นานทิพย์ช้าง ชาวบ้านปงยางคก (ปัจจุบันอยู่อำเภอห้างฉัตร) วีรบุรุษของชาวลำปาง ได้รวบรวมพลทำการต่อสู้ทัพเจ้ามหายศ โดยลอบเข้ามาในวัด และใช้ปืนยิงท้าวมหายศตาย แล้วตีทัพลำพูนแตกพ่ายไป ปัจจุบันยังปรากฏรอยลูกปืนอยู่บนรั้วทองเหลืองที่ล้อมองค์พระธาตุเจดีย์ ต่อมานานทิพย์ช้างได้รับสถาปนาขึ้นเป็นพระยาสุลวะลือไชยสงคราม เจ้าผู้ครองนครลำปาง และเป็นต้นตระกูล ณ ลำปาง เชื้อเจ็ดตน ณ เชียงใหม่ ณ ลำพูน ณ น่าน

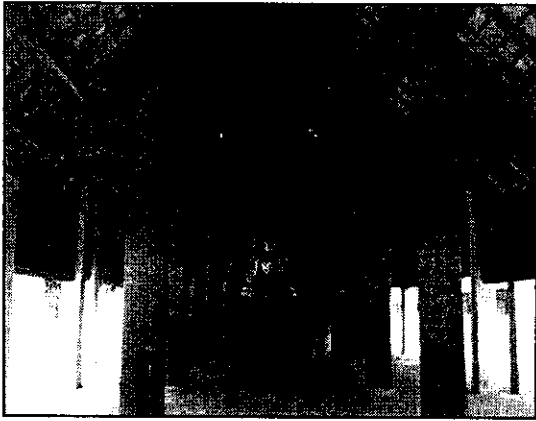

ภาพเจดีย์กลับหัว

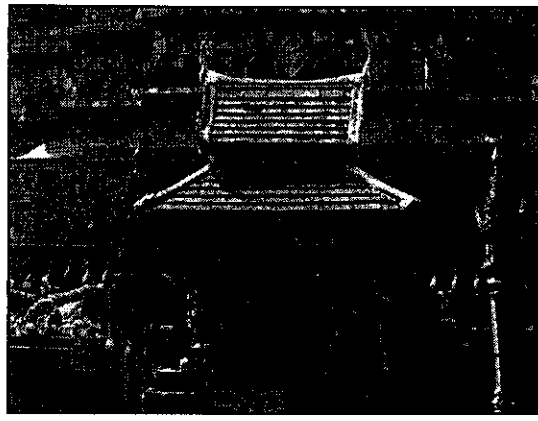

เจดีย์พระธาตุลำปางหลวง

นอกจากนี้ ในทางประวัติศาสตร์พระธาตุลำปางหลวง ยังเป็นสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของลำปาง

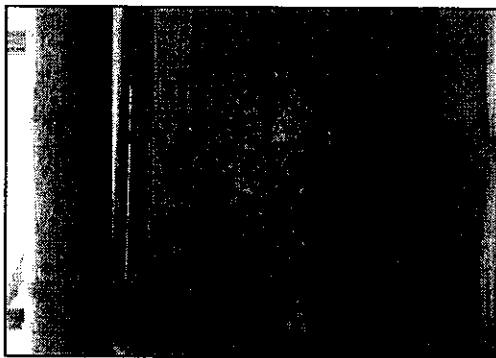

วิหารเก่าแก่หลังเล็กในวัด

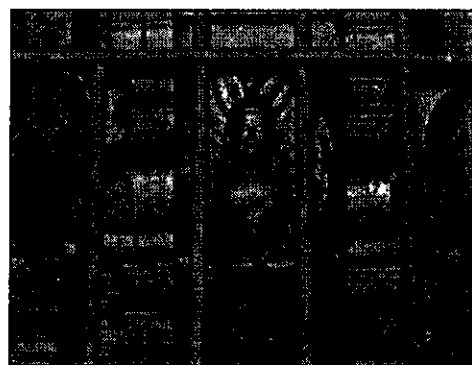
ที่กราบสักการะด้านหน้าองค์พระธาตุ

ภายในบริเวณวัดพระธาตุลำปางหลวงยังมีพระพุทธรูปที่สำคัญที่สุด ของจังหวัดลำปางคือ พระแก้วดอนเต้า ประดิษฐานอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานของวัดแห่งนี้ วัดพระธาตุลำปางหลวง นับว่าโชคดีกว่าวัดอื่นที่ไม่สูญหรือเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เนื่องจากได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างดีและมีประเพณีปฏิบัติกันสืบเรื่อยมา นับว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังดำรงอยู่ในลำปางจนทุกวันนี้

รอยพระบาทบนพื้นไม้

สิ่งศักดิ์สิทธิ์
ในบริเวณวัด

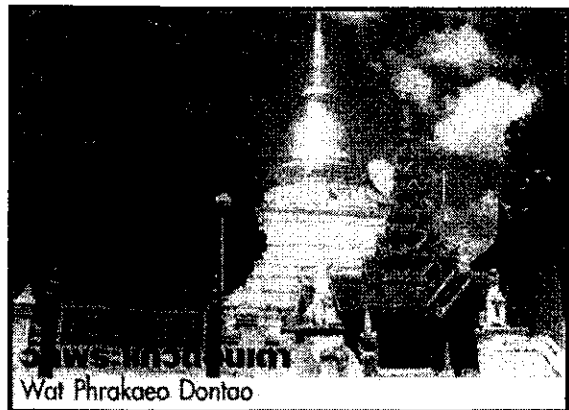

พระพุทธรูปเก่าแก่

2. วัดพระแก้วดอนเต้า

วัดพระแก้วดอนเต้าในอดีต

วัดพระแก้วดอนเต้าในปัจจุบัน

ตำนานวัดพระแก้วดอนเต้าเป็นวัดที่ตั้งอยู่บ้านเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ ในอำเภอเมือง บริเวณวัดแห่งนี้ร่มครึ้มและกว้างขวาง มีพระบรมธาตุและพุทธสถานที่สำคัญ ๆ ของวัดอยู่บนเนินเตี้ย ๆ มีบันไดนาคทอดขึ้นไปบนเนิน สาเหตุที่วัดนี้มีนามว่า “วัดพระแก้วดอนเต้า” เพราะมีตำนานเก่าแก่เล่ากันว่าในสมัยที่เมืองลำปางมีชื่อว่า เมืองกุกุตตนคร นั้นมีพระมหาเถระองค์หนึ่งที่วัดนี้ ใครจะสร้างพระพุทธรูปไว้บูชา แต่หาวัสดุที่ดีเยี่ยมมาสร้างพระพุทธรูปไม่ได้ ครั้งนั้นมีอุบาสิกาคณหนึ่งซึ่งศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทำไร่ปลูกแตงโมอยู่ไม่ห่างจากวัดมากนัก ชื่อนางสุชาดา วันหนึ่งนางได้พบแตงโมลูกหนึ่งใหญ่ผิดปกติ จึงได้นำมาถวายพระมหาเถระที่วัดนี้ เมื่อพระมหาเถระผ่าแตงโมซึ่งเมืองเหนือเรียกว่า หมากเต้า ก็ได้พบแก้วมรกตอยู่ในพระมหาเถระ จึงนำแก้วมรกตนั้นไปสลักเป็นพระพุทธรูป ตามตำนานเล่าว่าเทวดาจำนวนมากลงมาช่วยเนรมิตพระพุทธรูปให้ เมื่อชาวเมืองทราบต่างก็พากันมานมัสการพระพุทธรูปนี้

สมัยนั้นเจ้าเมืองลำปางไม่อยู่ในทศพิชราชธรรม มีอำมาตย์สอพลอจำนวนมาก บรรดาอำมาตย์เหล่านี้พากันอิจฉานางสุชาดาและพระมหาเถระ จึงไปฟ้องเจ้าเมืองว่าพระมหาเถระกับนางสุชาดาเป็นชู้กัน เจ้าเมืองไม่ทันได้สอบสวนก็สั่งจับนางสุชาดาไปประหารชีวิตที่ริมฝั่งแม่น้ำวัง ก่อนที่เพชฌฆาตลงดาบนั้น นางสุชาดาได้อธิษฐานว่าถ้าหากนางไม่ผิดขอให้เลือดอย่าตกถึงดินเลยทันทีที่เพชฌฆาตจะลงดาบนั้นปรากฏว่าเลือดได้พุ่งหายขึ้นไปบนฟ้าจนหมดสิ้น ไม่ตกถึงดินดังคำอธิษฐาน ส่วนพระเถระนั้นเมื่อทราบข่าวจึงได้อัญเชิญพระแก้วมรกตองค์นั้นหนีไป โดยนำไปฝากไว้ที่วัดพระธาตุลำปางหลวง

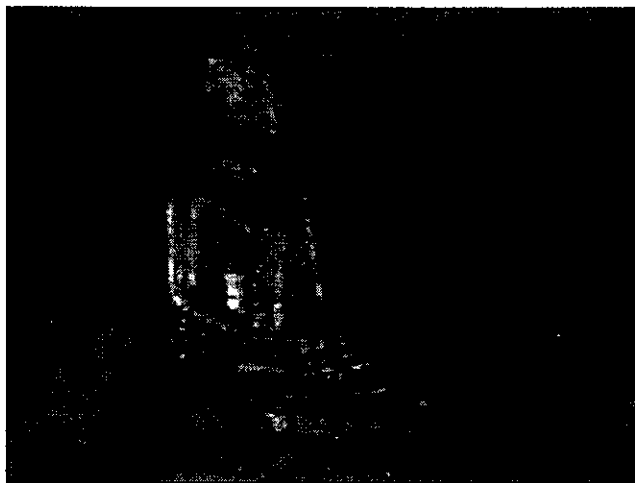
ต่อมาเจ้าเมืองกุกุตตนครได้ทราบว่า พระองค์ตั้งใจผิดที่ประหารชีวิตนางสุชาดาจึงเสียพระทัยและสวรรคต พระแก้วดอนเต้าจึงได้ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระธาตุลำปางหลวงสืบมา

หุ่นจำลองนางสุชาดา
นำแดงโมถวายพระเถระ

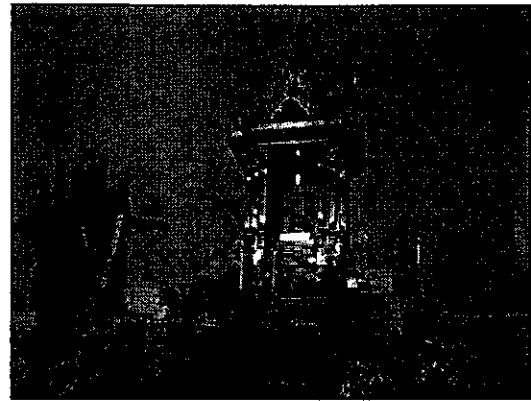
พระแก้วดอนเต้า มีหน้าตักกว้าง 6 นิ้วครึ่ง สูงจากฐานถึงเศียร 8 นิ้ว มีลักษณะเป็นพระพุทธรูปที่สร้างแบบศิลปะเชียงแสนรุ่นหลังปางสมาธิขัดสมาธิราบ ไม่มีพระเกตุมาลาเหมือนพระพุทธรูปทั่วไป ฐานพระแก้วดอนเต้าทำด้วยทองคำหนัก 19 บาท 1 สลึง 1 เฟื้อง มีชฎาทองคำเป็นเครื่องสวมเศียร นอกจากนี้แล้วก็ยังมีเครื่องทรงทำเป็นสร้อยสังวาลย์ กรมศิลปากรได้ขึ้นบัญชีเป็นโบราณวัตถุของชาติเพราะเป็นพระพุทธรูปที่ทำด้วยแก้วมรกตอันล้ำค่า ซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่องค์ในเมืองไทย

พระแก้วดอนเต้า

พระพุทธรูปองค์นี้ เป็นที่เคารพนับถือของจังหวัดลำปาง และจังหวัดใกล้เคียงเป็นอันมาก มีเทศกาลเปิดโอกาสให้ประชาชนนมัสการเป็นประจำทุกปี ในราวกลางเดือนพฤษภาคม และในงานสำคัญของบ้านเมือง เช่น งานสงกรานต์ งานฉลองปีใหม่ ทางราชการให้อัญเชิญ

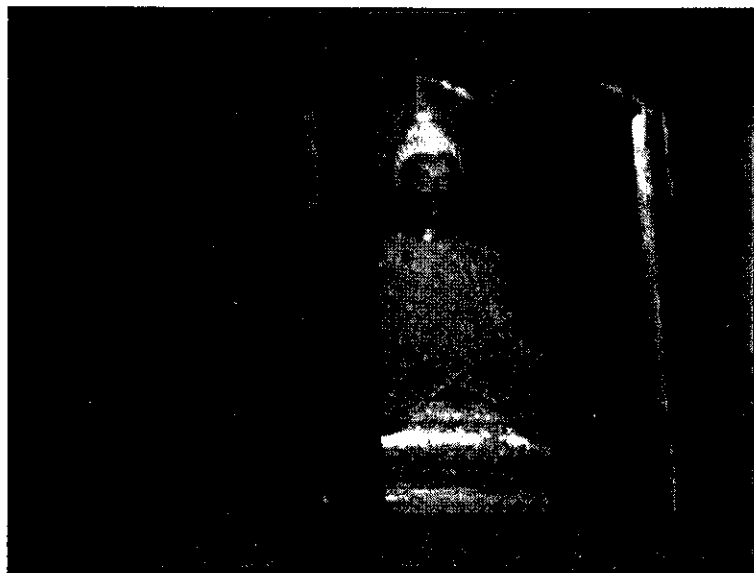
พระแก้วองค์นี้จากวัดพระธาตุลำปางหลวง ไปตั้งบุษบกให้ประชาชนตั้งน้ันมัสการในเมือง
ลำปางเป็นประจำทุกปี

ประชาชนตั้งน้ันมัสการในเมืองลำปางเป็นประจำทุกปี

นอกจากนั้นวัดพระแก้วดอนเต้ายังคงเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหามณีรัตนปฏิมา
กร(พระแก้วมรกต) ซึ่งขณะนี้ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ดังมีประวัติเล่าว่า ขบวน
ช้างไปแห่รับเสด็จพระแก้วมรกตมาเชียงใหม่ แต่เมื่อถึงทางแยกจะไปนครลำปาง ช้างทรงก็ตื่นวิ่ง
ไปทางลำปาง แม้จะพยายามใหม่จนตลอดจนเปลี่ยนช้างแล้วก็ยังเป็นเช่นนั้น เจ้าผู้ครองนคร
เชียงใหม่จึงยินยอมให้เชิญพระพุทธรูปนั้นประทับที่นครลำปาง เป็นเวลา 32 ปี หลังจากนั้น
พระแก้วมรกตจึงได้ถูกอัญเชิญไปประดิษฐานที่กรุงเทพฯ ฯ

พระแก้วมรกต
จากแดงโมที่
นางสุชาดาถวาย

งานประเพณีประจำปีของวัดแห่งนี้ คือ วันเพ็ญเดือน 8 เหนือ ตรงกับวันวิสาขบูชา ประชาชนจะหลั่งไหลมาจากทั่วทุกสารทิศ เพื่อสักการะและบำเพ็ญกุศลอันเป็นการแสดงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา

3. วัดเจติยชาว

วัดเจติยชาว

วัดเจติยชาว หรืออีกนามหนึ่งที่คนผู้เฒ่าผู้แก่เรียกกันจนติดปากว่า “วัดป่าเจติยชาวหลัง” วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ที่ตำบลต้นธงชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง อยู่ห่างจากใจกลางเมืองประมาณ 4 กิโลเมตร มีหมู่เจติยรรวม 20 องค์ จึงเรียกว่า เจติยชาว เพราะคำว่า ชาว เป็นภาษาเหนือ แปลว่า ยี่สิบ มีตำนานเล่ากันว่า ผู้ที่ไปนมัสการมักจะนับองค์เจติยไม้ครบ 20 องค์ หรือบางทีก็นับเกินเป็น 21 องค์ เล่ากันว่าสาเหตุเกิดจากบาปบุญของแต่ละคน วัดแห่งนี้ไม่ปรากฏว่าสร้างในสมัยใด แต่มีผู้สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างมาประมาณพันกว่าปีแล้ว

บริเวณวัดเจติยชาว เมื่อประมาณ พ.ศ. 2460 ยังเต็มไปด้วยป่ารกเต็มไปด้วยต้นไม้ขึ้นปกคลุม ต่อมาได้มีการบูรณะจนสวยงาม เนื่องจากมีพระภิกษุชาวม้า ชื่อ อะชะยันต์เถระ เดินทางมาลำปางเพื่อสอนพระบาลีคัมภีร์พระไตรปิฎก สอนพระปาฏิโมกข์พระสงฆ์ชาวม้าที่มาอยู่ที่นี้ รวมทั้งมาศึกษาวัฒนธรรมของชาวลำปางด้วย พระรูปนี้ได้นำตำนานเจติยชาวจากประเทศพม่า มาเผยแพร่ด้วย โดยในตำนานกล่าวว่า มีพระอรหันต์ 2 รูป จาริกมาจากชมพูทวีป เพื่อเผยแพร่ศาสนา พระทั้งสองรูปได้ผ่านมาที่บริเวณที่ตั้งวัดเจติยชาว เห็นว่ามีทำเลเหมาะสมกับสมณะเพศจึงจำพรรษา

ที่นี้และเผยแพร่ธรรมะให้ประชาชน ต่อมาพระยามัจฉัตรได้มาชักถามปัญหาธรรมะ แล้วเกิดความศรัทธาเลื่อมใส จึงปรารถนาตนเป็นศิษย์ พร้อมทั้งอัญเชิญพระเกศาธาตุ (เส้นผม) จำนวน 20 เส้น ของพระอรหันต์ทั้งสองมาบรรจุขอบทองคำ ลงประดิษฐานในหลุม และให้ช่างก่อเจดีย์ครอบไว้ จำนวน 20 องค์ เมื่อชาวบ้านได้ฟังต่างมีจิตศรัทธา พร้อมใจกันออกค้นหาพระธาตุจนมาพบที่ในครั้งนั้น เจ้าพ่อบุญวาทย์วงศ์มานิต จึงรับเป็นประธานในการบูรณะวัดแห่งนี้ร่วมกับคหบดีจำนวนหนึ่ง

พระธาตุเจดีย์ขาว เป็นเจดีย์ที่สร้างด้วยศิลาป้านาผสมกับศิลปะพม่า ฐานสี่เหลี่ยมจตุรัสก่อด้วยอิฐถือปูน องค์ใหญ่ที่สุดอยู่ตรงกลาง ส่วนอีก 19 องค์นั้นมีขนาดเท่า ๆ กัน ด้านหน้าของพระเจดีย์แต่ละองค์นั้นทำเป็นซุ้ม มีพระพุทธรูปปั้นประดิษฐานไว้ข้างใน ข้างหมู่พระเจดีย์ขาวด้านหนึ่งมีวิหารเล็กสีขาวหลังหนึ่ง ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปสำริดปางสมาธิศิลปะแบบเชียงแสน ซึ่งชาวเมืองลำปางเรียกชื่อพระพุทธรูปทันใจ

ในบริเวณวัดยังมีบ่อน้ำสองพี่น้อง ก่อด้วยอิฐถือปูน อยู่ทางทิศเหนือของวัดบริเวณห่างจากกำแพงประมาณ 70 เมตร บูรณะเมื่อ พ.ศ. 2464 ในตำนานกล่าวว่าสร้างโดยชายอนาถาสองพี่น้องเพื่อถวายแด่พระอรหันต์ทั้งสององค์ที่ข้างบ่อน้ำดังกล่าวยังมีต้นมะม่วงสองพี่น้อง ที่ในตำนานกล่าวว่าปลูกโดยชายอนาถาผู้พี่ เพื่อถวายแด่พระอรหันต์หลังจากขุดบ่อน้ำ

นอกจากนี้ยังมีถ้ำจำลอง อยู่ทางทิศเหนือด้านหลังวิหาร ภายในถ้ำเป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นหลวงพ่อมะขามเต่า (พระครูวิมลคุณากร) พระอาจารย์ของ พล.ร.อำเภอ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2511

วัดแห่งนี้มีประเพณีการทำบุญประจำปีในเดือนสิงหาคม เป็นประจำทุกปีเพื่อสักการะกราบไหว้ แสดงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาและอนุรักษไว้ซึ่งศิลปะและพิพิธภัณฑวัตถุโบราณ จุดเด่นของวัดเจดีย์ขาวจะทำด้วยสีขาว เพื่อจะมองเห็นชัดและสวยงามยิ่ง

จะเห็นได้ว่าโบราณสถานของเขลางค์นครมีความสวยงามน่าสนใจ และมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ทำให้นักท่องเที่ยวต่างนิยมเดินทางมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก

กิจกรรมท้ายบทที่ 3

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทที่ 3 มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเขลางค์นครจบแล้วให้ตอบคำถามต่อไปนี้

1. สรุปความรู้ที่ได้จากการอ่าน เรื่องสถานที่ท่องเที่ยวของเขลางค์นคร
2. นักเรียนประทับใจสถานที่ท่องเที่ยวใดของเขลางค์นครมากที่สุด จงระบุพร้อมทั้งแสดงเหตุผลประกอบ
3. นักเรียนมีความเห็นอย่างไรต่อสถานที่ท่องเที่ยวของเขลางค์นคร และจะทำอย่างไรจึงจะเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวให้นักเรียนจังหวัดอื่นทราบ
4. นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าสถานที่ท่องเที่ยวใดของเขลางค์นคร เหมาะสมที่จะเป็นแห่งแรกที่จะนำนักเรียนจังหวัดอื่นมาท่องเที่ยวมากที่สุด เพราะเหตุใด
5. หากมีนักท่องเที่ยวสอบถามนักเรียน ถึงสถานที่ท่องเที่ยวของเขลางค์นครนักเรียนจะแนะนำอย่างไร

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำแผ่นพับแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของเขลางค์นคร
2. ให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติมโดยไปทัศนศึกษาจากสถานที่ท่องเที่ยวของเขลางค์นคร

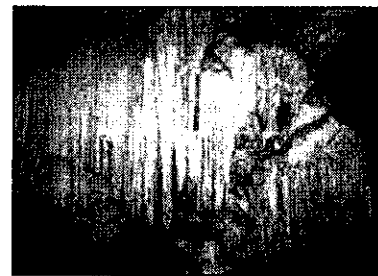
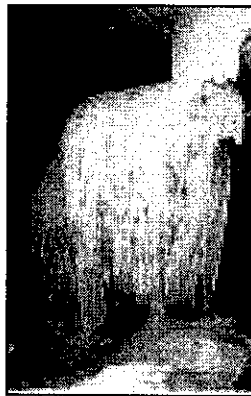
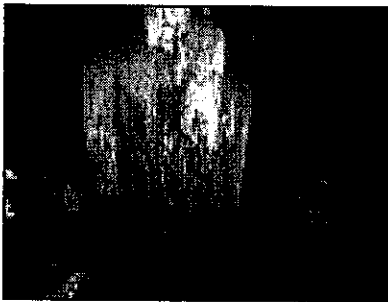

บทที่ 4 สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของเขาดงคั่นคร

จังหวัดลำปาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่คงความบริสุทธิ์งดงาม ซึ่งผู้มาเยือนจะเพลิดเพลินและหลงใหลในความงดงามของป่าไม้ ภูเขา ถ้ำ น้ำตก และน้ำพุร้อน ท่ามกลางบรรยากาศที่สดชื่น และมีความงามแตกต่างกันไปตามฤดูต่าง ๆ สถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว มีดังนี้

1. วนอุทยานถ้ำผาไท

วนอุทยานผาไท เป็นอุทยานที่จังหวัดลำปางได้กำหนดให้เป็นวนอุทยาน โดยได้จัดสรรงบประมาณมาให้สำนักงานป่าไม้เขตลำปางเป็นผู้ควบคุมดำเนินการในปีงบประมาณ 2522 และเป็นวนอุทยานแห่งแรกของจังหวัดลำปาง

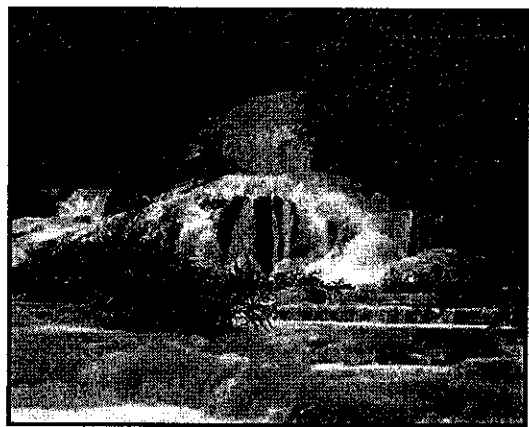
ภาพภายในถ้ำวนอุทยานถ้ำผาไท

วนอุทยานแห่งนี้ตั้งอยู่ที่ อำเภอเถิน อยู่ห่างจากจังหวัดลำปาง 62 กิโลเมตรก่อนจะถึงที่ตั้งอำเภอเถิน 21 กิโลเมตร จะมีทางแยกเข้าสู่วนอุทยานถ้ำผาไท ทางด้านซ้ายมือมีป้ายชี้บอกทางเข้าสู่วนอุทยานถ้ำผาไทอีก 700 เมตร เห็นเด่นชัด

ทางเข้าสู่วนอุทยานมีบันไดขึ้นไปบนภูเขาอีก 283 ขั้นจึงจะถึงทางเข้าไปยังด้านล่างของถ้ำ บริเวณด้านหน้าของถ้ำเป็นห้องโถงกว้างแล้วค่อย ๆ ลึกลงไปยังด้านในตามลำค้ำ ถ้ำผาไทนี้เป็นถ้ำที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดภาคเหนือ ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่ประดิษฐานอยู่ บริเวณดังกล่าวยังมีถ้ำเล็ก ถ้ำน้อยอีกจำนวนมาก แต่ละถ้ำก็มีความสวยงามแตกต่างกันออกไป ถ้ำเหล่านี้และหินงอกหินย้อยภายในถ้ำได้รับ การขนานนามต่าง ๆ กัน ได้แก่ สร้อยยอดนาคต ซาละวัน บรรทมคูหา หย่อนอารมณ์ รโหฐาน ชาตริ่งสี นิवासจอมโจร เสนาอาสน์ บัลลังก์โจร

อุทาสวาท เซลย์กำสรวล เทพีไสยาสน์ จรมรรคา เอราวัณ มณีโชติเดิวดาบ อเวจี โรจนา ไตร
 รั้งสี ปรกกายเพชร รัควิวไล คอยหาย วิมานหินย้อย ลานลีลาศ ผาพิฆาต ม่านศิลา ถ้ำเสือเกล็ด
 แก้ว โคศเดิว ผาเสด็จ ฉัตรศิลา สร้อยระย้า สิ่งผงาดและจันทโครพ ภายในถ้ำมีไฟฟ้าโดยตลอด
 ที่หินย้อยใหญ่ภายในถ้ำตรงขวามือ มีพระปรมาภิไธยย่อ ป.ป.ร. ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ที่ทรงจารึกไว้เมื่อครั้งเสด็จประพาสถ้ำผาไท เมื่อพุทธศักราช 2469

2. วนอุทยานน้ำตกวังแก้ว

วนอุทยานน้ำตกวังแก้ว

วนอุทยานน้ำตกวังแก้ว เป็นอุทยานแห่งที่สองของลำปาง อยู่ที่ตำบลทุ่งฮั่ว อำเภอวัง
 เหนือ ที่นี้มีน้ำตกวังแก้ว ซึ่งมีจำนวนทั้งหมดประมาณ 100 ชั้นเศษ บริเวณน้ำตกชั้นแรกสวยงาม
 มาก ส่วนชั้นอื่น ๆ เหนือขึ้นไปก็มีสวยงามเช่นกัน บริเวณน้ำตกบางแห่งมีลักษณะเป็นแอ่งน้ำใสเย็น
 สามารถลงไปเล่นน้ำได้ ผู้มาเที่ยวสามารถใช้เวลาเดินทางไปยังต้นน้ำตกได้โดยใช้เวลาประมาณ 2
 ชั่วโมงเศษ บริเวณนี้ คือ บ้านป่าคาหลวง ซึ่งเป็นหมู่บ้านของชาวเขาเผ่าเย้า สูงขึ้นไปจากหมู่บ้าน
 ชาวเขาเล็กน้อย จะสามารถมองเห็นทิวทัศน์จังหวัดพะเยาอันมีกว๊านเป็นสัญลักษณ์ หากวันใด
 ท้องฟ้าแจ่มใสจะมองเห็นทัศนียภาพงดงามดูยิ่ง เดือนเมษายนระหว่างเทศกาลสงกรานต์ทุกปี จะมี
 ประชาชนนิยมไปท่องเที่ยวที่นี้กันเป็นจำนวนมาก

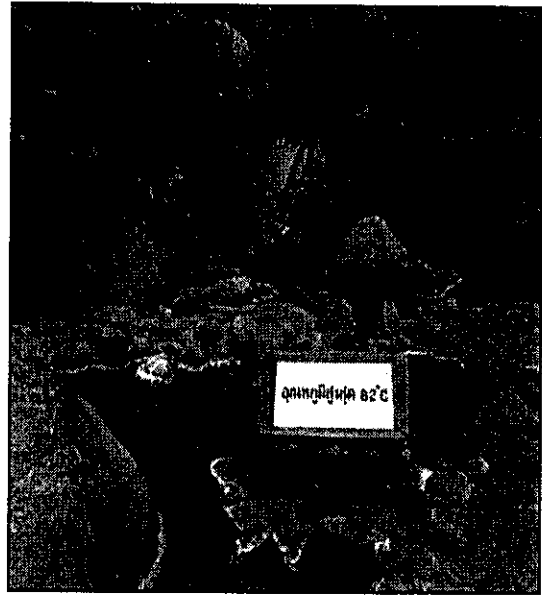
3. อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน

อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมดประมาณกว่า 400,000 ไร่ ครอบคลุม 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองปาน อำเภอเมือง อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ ลำดับที่ 58 ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2531

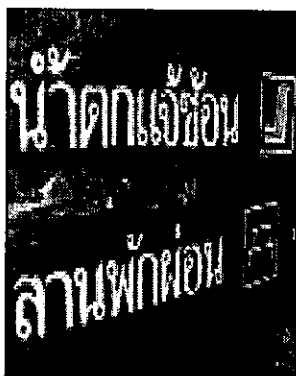
ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงติดต่อกับสันปันน้ำ อันเป็นเส้นแบ่งเขต จังหวัดลำปางกับจังหวัดลำพูน เป็นบริเวณต้นน้ำลำธาร ต้นกำเนิดลำห้วยใหญ่ ๆ ที่สำคัญได้แก่ ห้วยแม่มอน แม่เมาะ และแม่ปาน ซึ่งเป็นสาขาของแม่น้ำวัง และมีน้ำไหลตลอดปี มีสิ่งที่ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่

3.1 น้ำพุร้อน เป็นน้ำพุที่ร้อนมาก ซึ่งสามารถจะต้มไข่สุกได้ภายใน 10 นาที และมีไอน้ำร้อนขึ้นอยู่ตลอดเวลา น้ำพุร้อนนี้มีบริเวณกว้างประมาณ 1 ไร่เศษ อยู่บริเวณห้วยหัวโป่งซึ่งเป็นสาขาของห้วยแม่มอน

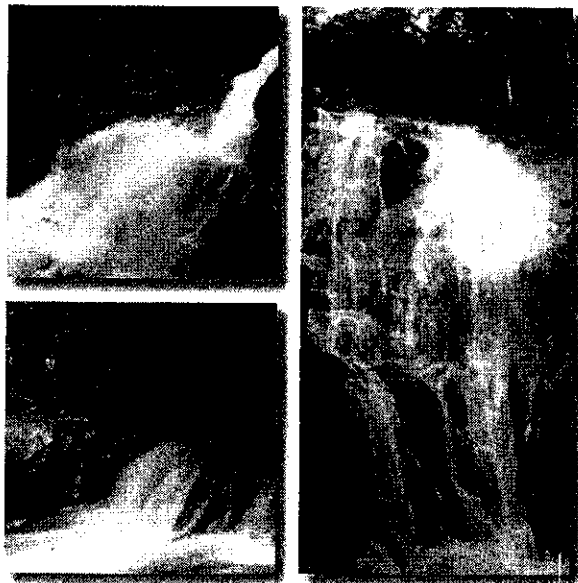

น้ำพุร้อนในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน

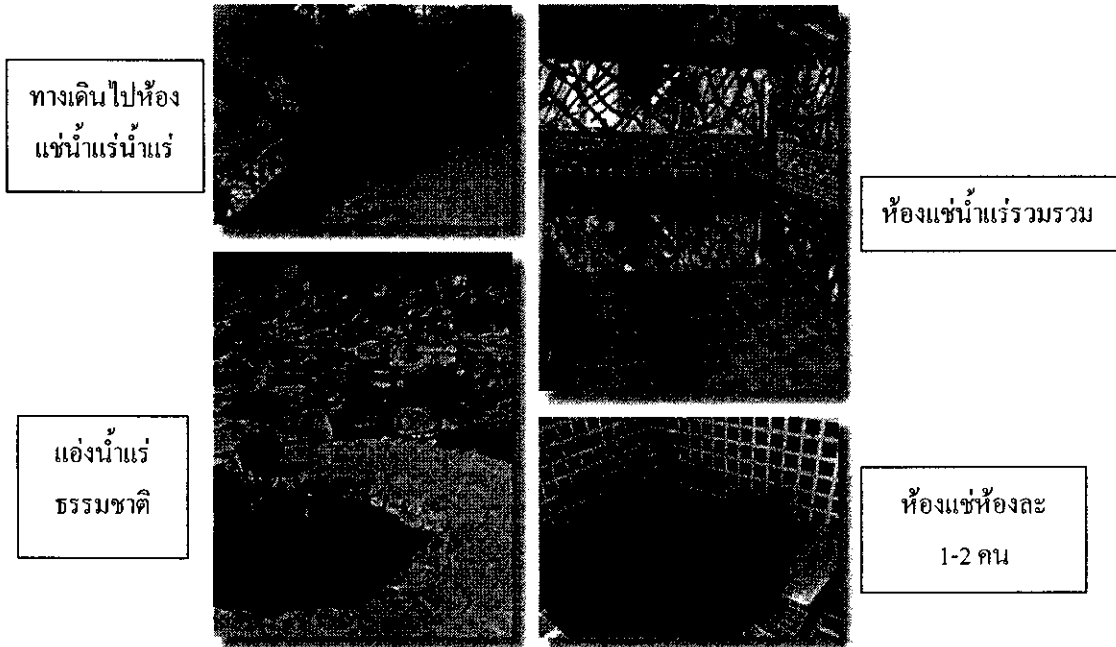
3.2 น้ำตก ถัดจากบริเวณน้ำพุร้อนขึ้นไปประมาณ 1 กิโลเมตร ก็จะถึงบริเวณน้ำตกซึ่งมีต้นกำเนิดจากขุนห้วยแม่มอน ไหลผ่านหุบเขาที่สูงชัน มี 4 ชั้น เป็นน้ำตกที่มีลักษณะที่สวยงามมากที่สุดแห่งหนึ่ง

น้ำตกแจ้ซ้อน

3.3 แอ่งน้ำอุ่น เกิดจากน้ำพุร้อนไหลไปตามลำห้วยหัวโป่งไหลบรรจบกับห้วยแม่มอน กลายเป็นน้ำอุ่น เหมาะสำหรับเป็นที่อาบและว่ายน้ำเล่นสบาย ๆ

3.4 สภาพป่าและพรรณไม้บริเวณน้ำตก มีความร่มเย็นเนื่องจากเป็นป่าดงดิบ มีต้นไม้ขนาดใหญ่ร่มเย็นขึ้นอยู่หนาแน่น เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการสัมผัสกับบรรยากาศธรรมชาติที่บริสุทธิ์อย่างยิ่ง

นอกจากนี้สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดลำปางยังมีอีกมาก เช่น เขื่อนกิ่วลม อ่างเก็บน้ำวังเหือ สวนสาธารณะหนองกระทิง ดอยขุนตาล ภูเขาไฟผาลาด และศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย เป็นต้น

กิจกรรมท้ายบทที่ 4

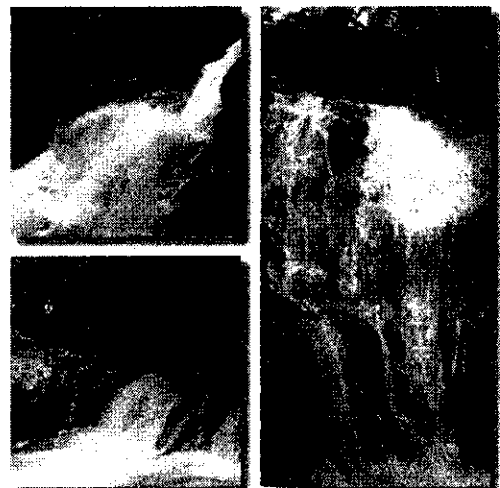
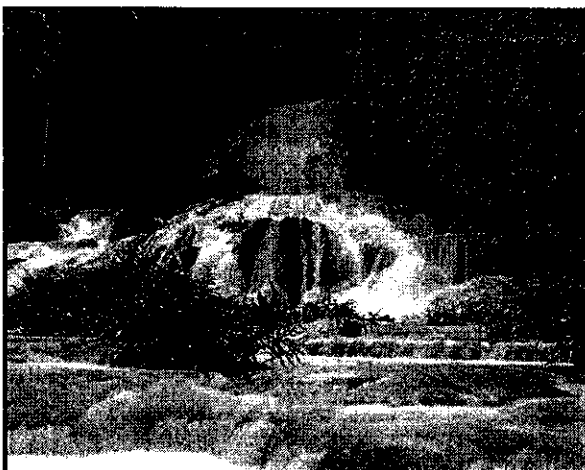
คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทที่ 4 มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่ออ่านเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของเขลางค์นครแล้วให้นักเรียน
ตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนพรรณนา สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของเขลางค์นครที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือสถานที่ใด เพราะเหตุใด
2. ถ้ามีผู้อยากไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่มีน้ำตกสวยงามของเขลางค์นคร นักเรียนจะแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวใด เพราะเหตุใด
3. ลักษณะเด่นที่ดึงดูดจิตใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติอโศกอย่างไร มีความน่าสนใจอย่างไร
4. การไปเยี่ยมชมถ้ำผาไท นักเรียนจะแนะนำให้นักท่องเที่ยวเตรียมอุปกรณ์ใด เพราะเหตุใด
5. จงพรรณนาเปรียบเทียบความงามของน้ำตกวังแก้ว กับน้ำตกแจ้ซ้อนว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนสืบค้นหาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของเขลางค์นคร นอกจากที่มีในหนังสือนี้อีก 1 แห่ง แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนฟัง
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดลำปาง

บทที่ 5 ประเพณีพื้นบ้านเขลางค์นคร

เนื่องจากลำปางเป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมา จึงมีมรดกทางศิลปวัฒนธรรม
ขนบธรรมเนียมประเพณีสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ประเพณีพื้นบ้านที่สำคัญที่ยังสืบทอดกันมา
จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นประเพณีที่ชาวเหนือนิยมปฏิบัติกันมีดังนี้

1. ประเพณีขึ้นท้าวทั้งสี่

การขึ้นท้าวทั้งสี่

ขึ้นท้าวทั้งสี่ หรือภาษาเหนือว่า “ขึ้นด้าวตั้งสี่” นั้นเป็นพิธีกรรมอันแรกที่จะทำก่อน
พิธีกรรมอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปลูกบ้าน ปลูกเหือน งานปอยหลวง ปอยน้อย ทำบุญเฉลิมฉลอง
ต่าง ๆ ก็ต้องทำพิธีขึ้นท้าวทั้งสี่ก่อนอื่น ท้าวทั้งสี่ก็คือท้าวจตุโลกบาล ซึ่งหมายถึง ท้าวมหาราชสี่
องค์อันประจำอยู่บนสวรรค์ชั้นต้น มีท้าวธตรฐ ท้าววิรูปักษ์ ท้าววิรุฬหก และท้าวกุเวร

ประเพณีนี้มีจุดประสงค์เพื่อขอให้เกิดสิริมงคลขึ้น โดยจะต้องบอกเทวดาผู้รักษาทิศทั้ง
สี่ให้รับรู้เสียก่อน ส่วนที่ที่จะขึ้นท้าวทั้งสี่นั้นจะต้องเลือกมุมทางทิศตะวันออกของบ้าน หรือ
สถานที่ที่จะทำพิธีมงคลที่เลือกเอาทิศตะวันออกเพราะชาวเหนือ นิยมนอนเอาหัวไปทางทิศ
ตะวันออก ซึ่งถือว่าเป็นทิศที่ดี หมายถึง ความรุ่งโรจน์เป็นมงคล

เสาขึ้นท้าวทั้งสี่ ถ้าเป็นวัดหรือบ้านที่เป็นที่ถาวรจัดงานมงคลทุกปีก็จะมีเสา “ท้าวทั้งสี่”
เป็นเสาไม้ถาวร ไปเลยทีเดียวถ้าเป็นที่ ๆ ไม่เคยทำก็มักจะใช้ท่อนกล้วย มาทำเป็นเสาทั้งต้นไม่สูง

มากันก็มีไม้ไขว้ ทำเป็นรูปกากบาทมีฐานสำหรับวาง“สะตวง” (กระทงทำด้วยกาบกล้วย มีไม้เสียบ ปลูก้วยใบตองกล้วย)

เครื่องสังเวทเทวดาทั้งสี่ทิศ เครื่องสังเวทก็มีดอกไม้ ธูปเทียน หมากเมี่ยง บุหรี่ ขนม ข้าวต้มจ้อ (จ้อหรือซ้อ ทำเป็นรวงสามเหลี่ยมด้วยกระดาษต่าง ๆ) ใส่ “สะตวง”วางไว้ที่ปลายไม้ที่ชี้ไป ทั้งสี่ทิศและตรงกลางเสา ซึ่งจะสูงกว่าฐานไม้ที่รอง “สะตวง” ประมาณสองคืบเศษเป็น “สะตวง” ใหญ่สำหรับ พระอินทร์ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประมุขของเทวดาท้งหลาย ที่อยู่เบื้องล่าง เหนือสะตวงก็มี กระดาษตกแต่งเป็นคล้าย ๆ “สัปทน” เล็ก ๆ กางให้

ส่วนฐานล่างสุดคิดค้น ก็จะวางกระทงสะตวงให้พระแม่ธรณีสะตวงหนึ่ง รวมทั้งหมด มี 6 สะตวงด้วยกัน การทำพิธีขึ้นท้าวทั้งสี่จะมี “ปูอาจารย์” เป็นคนทำพิธี จุดธูปเทียนบอกกล่าว และร่ายโองการจาก สมุดข่อย บนบานศาลกล่าวไปตามพิธีการ ซึ่งปูอาจารย์จะมีขันครุ ซึ่งมี ข้าวตอกดอกไม้ และเงินค่ายกครุจำนวนหนึ่ง พิธีขึ้นท้าวทั้งสี่ใช้เวลาไม่มากนักพอเสร็จพิธีแล้ว พิธีอื่น ๆ ที่จะจัดขึ้นในวันนั้นก็จะเริ่มต้นได้

2. ประเพณีเรียกขวัญ

ประเพณีเรียกขวัญ

การเรียกขวัญ หรือ การฮ้องขวัญ เป็นประเพณีของท้องถิ่นลำปางเราที่ได้ปฏิบัติสืบ ต่อ ๆ กันมาสำหรับเรียกขวัญคนที่หายป่วยใหม่ ๆ หรือผู้ที่กำลังป่วยอยู่ให้มีขวัญ หรือกำลังจิตใจขึ้น มีผู้เล่าว่าผู้ป่วยบางรายรักษาเท่าไรก็ไม่หาย พอมีพิธีเรียกขวัญแล้วก็กลับหายเป็นปกติ

พิธีเรียกขวัญ มีดังนี้ ผู้จัดให้มีการเรียกขวัญ จะต้องจัดหา หมาก เทียน ผ้าขาว ผ้าแดง ข้าวสาร 1 ถ้วย เงินบาท 1 เหรียญ จัดใส่พาน พานหนึ่ง อีกพานหนึ่งใส่บายศรีพร้อมทั้งขนมหมาก เฝียง บุหรี่ บางรายก็ใส่ไก่ต้ม ไช้ต้มไปด้วยเหมือนกับเป็นสิ่งล่อใจให้ขวัญกลับมา นอกจากนี้ยังจัดเสื้อผ้าของผู้ป่วย 1 ชุด ใส่ไว้ในพานอีกพานหนึ่งและหาข้าวเปลือกมาอีก 1 ถ้วยเตรียมไว้สำหรับผู้เรียกขวัญ จะได้เสี่ยงทายว่าขวัญของผู้ป่วยกลับมาครบหรือยังข้าวเปลือกนี้ ผู้เรียกขวัญบางคนก็ ไม้ไผ่ เมื่อเตรียมการพร้อมแล้ว ผู้เรียกขวัญก็เริ่มพิธี โดยมีผู้ป่วยหรือผู้ที่ถูกเรียกขวัญมานั่งพนมมืออยู่ข้างหน้า ผู้เรียกขวัญจะกล่าวคาถา และคำเรียกขวัญด้วยทำนองที่ไพเราะน่าฟัง หลังจากกล่าวเรียกขวัญจบไปครั้งหนึ่งก็จะมีการเสี่ยงทายว่า ขวัญกลับมาครบหรือยังโดยหยิบข้าวเปลือกมาขยุ้มหนึ่ง แล้วนับดูถ้าได้ 32 เมล็ด ก็หมายความว่าขวัญมาครบแล้ว ผู้เรียกขวัญก็จะผูกข้อมือของผู้ป่วย แล้วกล่าวคาถาสำหรับผูกข้อมือแล้วให้พร เป็นเสร็จพิธี ของการเรียกขวัญ

แต่บางครั้งประเพณีเก่าแก่ของเราหากเราจะสังเกตจากผู้เฒ่าผู้แก่เวลาลูกหลานหกล้ม ผู้เฒ่า ผู้แก่ จะลูบหลังแล้วมักจะพูดว่า “ขวัญมา ๆ ขวัญอยู่กับเนื้อกับตัว”แล้วจะเห็นว่าเด็ก ๆ นั้น จะหยุดร้องไห้ทันที สิ่งนี้ก็ถือเป็นประเพณีอย่างหนึ่ง ซึ่งเราก็เรียกว่าการเรียกขวัญเหมือนกัน

ประเพณีเรียกขวัญเป็นการประกอบพิธีกรรมที่มีผลในด้านการสร้างเสริมขวัญและกำลังใจแก่บุคคลที่ขวัญเสีย เช่น ตกใจสลดซัด เจ็บป่วย เป็นต้น การเรียกขวัญทำให้สภาพจิตใจเป็นปกติ พร้อมทั้งจะประกอบการทำมาหากินต่อไป

3. ประเพณีการพ่อนฝีมดผีเม็ง

การพ่อนฝีมดผีเม็ง

ประเพณีการพ่อนผีของไทยภาคเหนือ เป็นประเพณีเดียวกับประเพณีลงผีหรือลงเจ้าพ่อในท้องถิ่นอื่น ๆ และจากการสอบถามผู้ที่ยังถือปฏิบัติในประเพณี ซึ่งเป็นชาวจังหวัดลำปาง ได้ความว่ามีฝีมดกับผีเม็งนั้น มีความแตกต่างกันหลายอย่าง บ้างกล่าวว่า ฝีมด หมายถึงผีชาวบ้านทั่วไป แต่ผีเม็งหมายถึงผีพวกแม่ทัพนายกองทั้งหลายบ้างก็ว่า เม็งหมายถึงพวกมอญมด หมายถึง คนเผ่าอื่น เช่น เงี้ยว ไทยใหญ่ เป็นต้น

ส่วนจุดมุ่งหมายของประเพณีนี้เข้าใจว่า แก่นแท้ก็คือการแสดงความกตัญญูและความเคารพที่มีต่อบรรพบุรุษ โดยผู้ที่อยู่ในเชื้อสายเดียวกันจะไปร่วมชุมนุมที่บ้านของผู้ที่รับหน้าที่บูชาผีบรรพบุรุษเจ้าของบ้าน จะทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพ เชื้อเชิญผู้ที่ถือประเพณีนี้ ที่เป็นเชื้อสายอื่นไปร่วมงานด้วยสำหรับผู้สนใจแต่ไม่ได้ถือประเพณีนี้เขาก็ยินดีต้อนรับจากการสังเกตการณ์ทำให้ทราบเพิ่มเติมว่า การพ่อนสังวของบางรายเป็นการพ่อนแก่นก็มี

การพ่อนรำนี้มักจะทำกันในเดือนมีนาคมถึงเมษายนจะพ่อนในโรงพิธีซึ่งสร้างเป็นปรา (ผาม) ไว้ที่ลานบ้าน บางทีกางเต้นท์แทนปรา ต่อจากนั้นก็จัดเครื่องเช่นต่าง ๆ มีหัวหมูไก่ต้มสุกทั้งตัว เหล้า ข้าวตอก ดอกไม้ รูปเทียน ขนมน กกล้วย อ้อย มะพร้าว ของเหล่านี้จะวางอยู่บนร้าน ถัดไปจะมีผ้าโสร่งและเครื่องแต่งตัวสำหรับให้ผู้ที่จะมาพ่อนนั่งทับลงไป กลางปราจะมีผ้าขาวห้อยไว้ยาวจนลากพื้น ในวันที่จะทำพิธีสักการบูชาผีบรรพบุรุษ (ซึ่งอยู่บนแท่นบูชา) อริษฐานขอให้ผี

บรรพบุรุษคุ้มครองให้สุขสบายประกอบอาชีพเจริญก้าวหน้าแล้วจะกล่าวเชิญผีไปยังปราสาทแล้วไปเข้าคนทรงผีบรรพบุรุษ แต่ละตระกูลก็จะเข้าทรงคนทรงที่เป็นลูกหลานในตระกูลของตน การเข้าทรงของผีผดไม่ยุ่งยาก เพราะพออธิษฐานเสร็จผีก็เข้าแต่บางรายถึงจะทำอย่างไรผีก็ไม่เข้าก็มี ส่วนผีเม็งนั้นกว่าจะเข้าได้ คนทรงต้องโหนผ้าขาวที่ห้อยไว้กลางปราสาท เข้าใจว่าคนทรงคงจะเกิดการเวียนศีรษะมึนงงมาก จึงต้องโหนผ้าเพื่อช่วยพยุงตัว เมื่อเข้าแล้วมีการไต่ถามกันตามสมควร ต่อจากนั้นก็เป็นการฟ้อนสังเวท โดยใช้กลองเต่งเท็งให้จังหวะขณะที่รำก็มีการร้องฮิ้ว ๆ ประกอบด้วย ผู้ที่รำส่วนมากจะเป็นผู้หญิง ชายไม่ค่อยรำ ถ้ารำก็มีการรำดาบ

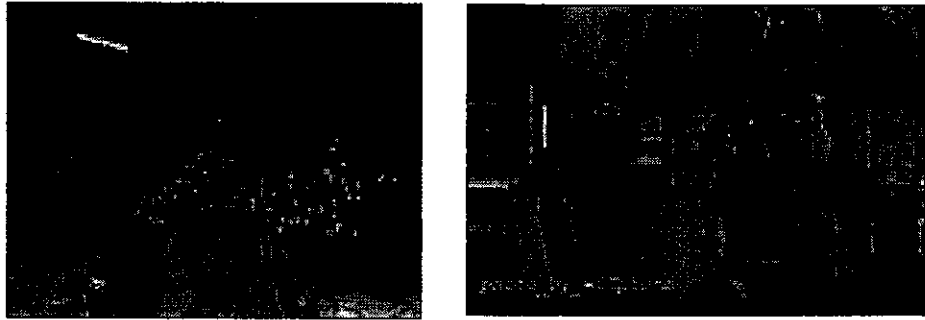
การเริ่มพิธีส่วนมากมักจะเริ่มในตอนเช้า ประมาณ 10.00 น. พอถึงตอนที่ขึงเจ้าภาพก็จะต้องถวายอาหารซึ่งมีทั้งของหวาน ของคาวเมื่อจัดอาหารแล้วเจ้าภาพก็จะแจกดาบให้คนทรงคนละด้าม พร้อมทั้งจุดเทียนไขติดปลายดาบให้ด้วย คนทรงก็จะรับดาบไปเวียนรอบ ๆ อาหารทุก ๆ จานก็เป็นเสร็จพิธี เป็นที่น่าสังเกตว่า ผีเม็งไม่รับของสังเวททุกอย่างเหมือนผีผด โดยจะเลือกรับเฉพาะอาหารหวานและน้ำมะพร้าวเท่านั้น

ประเพณีฟ้อนผีผดผีเม็งตามที่กล่าวมาแล้วนี้บางท่านอาจเห็นว่าเป็นประเพณีที่เหลวไหล มอมเมาในเรื่องผี ๆ ต่าง ๆ หากวิเคราะห์ให้ดีแล้วจะเห็นว่าความสนุกสนานการฟ้อนรำเป็นเพียงกระพี้ ส่วนแก่นแท้ของประเพณีอยู่ที่สอนให้นุชนุชฎามีใจในบรรพบุรุษมีความกตัญญูที่ยังรู้สำนึกในบุญคุณ นอกจากนี้ยังสอนให้รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอีก ก็สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่หรือที่ใคร ๆ ก็พร่ำกล่าวกันว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ที่ควรปลูกฝังให้แก่เยาวชนของชาติ และหากเป็นดังนั้นควรที่เราจะได้นำประโยชน์จากประเพณีมาใช้แทนที่จะต่อต้านให้สูญหายไป

การฟ้อนผีผดผีเม็ง

4. ประเพณีการเข้าเบ็ก

ประเพณีการเข้าเบ็ก

การเข้าเบ็กเป็นประเพณีที่เก่าแก่ ที่นิยมกันทางหมู่บ้านในภาคเหนือ แต่ประเพณีนี้มิได้ทำเป็นประจำทุกปี บางทีอาจจะเว้นระยะ 1 – 2 ปี จะทำครั้ง แต่บางครั้งก็ทำติดต่อกันไปประเพณีนี้ปัจจุบันดูเหมือนจะเลือนหายไป โดยเฉพาะสังคมที่มีความเจริญทางวัตถุ เข้าไปถึงการสวดเบ็กนี้ส่วนมากทำกันตรงทางแพ่งเข้าหมู่บ้าน โดยทำโรงพิธีและนิมนต์พระมาสวดเบ็ก

สาเหตุที่มาของการเข้าเบ็กหรือสวดเบ็ก ก็คือ เนื่องจากมนุษย์ในสมัยก่อนยังมีความกลัวอยู่มาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ หรือโรคระบาด เพื่อตนเองและคนในหมู่บ้านจะอยู่อย่างปลอดภัย เมื่อเห็นหมู่บ้านอื่นเกิดเหตุเภทภัย หรือเกิดโรคระบาดเกิดขึ้น คนในหมู่บ้านที่ยังไม่มีเหตุเกิดขึ้นก็จะจัดพิธีเข้าเบ็ก เพื่อป้องกันไม่ให้มีโรคระบาดเกิดขึ้น ในหมู่บ้านของตนเอง แต่ถ้าเมื่อใดเกิดเหตุร้ายในหมู่บ้านของตน ก็จะไม่ทำพิธีเข้าเบ็ก เพราะทำไปก็ไร้ประโยชน์ คติของการเข้าเบ็กก็คือ ทำพิธีเพื่อกันไว้ก่อน เพื่อจะป้องกันเหตุร้ายตามที่กล่าวมา ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านหลาย ๆ คนจะตกลง ทำพิธีเข้าเบ็กกัน และจะบอกกันต่อ ๆ ไป และมีการกำหนดสถานที่ ที่จะทำพิธี และกำหนดวันทำพิธี การเข้าเบ็กนิยมทำติดต่อกันไป 3 คืน และจะสวดเบ็กทำพิธีตอนกลางคืน ส่วนมากนิมนต์ทำล่วงหน้าหลาย ๆ วัน เพื่อพระเณรจะได้ไปฝึกซ้อมการสวดเบ็กให้คล่อง

โรงพิธีในการสวดเบ็ก ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหลาย ๆ คน มาช่วยกันทำโรงพิธีนิยมทำบริเวณทางแยกเข้าหมู่บ้านหรือหัวบ้าน โรงพิธีทำกันง่าย ๆ โดยใช้ไม้ไผ่รวกมาสานปักเสา ล้อมรอบเป็นสี่เหลี่ยมใช้ไม้ไผ่สานห่าง ๆ เรียกกันตามภาษาชาวบ้านว่า ขั้ดราชวัตร หลังคาใช้ฟางหรือใบมะพร้าวมุง มีประตูทางเข้าหนึ่งแห่ง นิยมใช้ทางมะพร้าวประดับ พื้นปูด้วยเสื่อ ประดับด้วยธงทิวเล็ก ๆ ทำที่ตั้งพระบูชา

ในวันทำพิธีตอนกลางคืนชาวบ้านจะทยอยกันมายังบริเวณพิธี บางครั้งก็ตั้งห้องเพื่อ
บอกชาวบ้านอีกครั้งหนึ่ง ชาวบ้านที่จะมาร่วมพิธี จะต้องนำสิ่งของมาร่วมในพิธี โดยนำดอกไม้
รูปเทียน น้ำมัน ส้มป่อย ทราช มาร่วมพิธี และที่จะไม่ลืมคือ หอระโอมารองนั่งด้วย

ที่โรงพิธีจะมีการจุดเทียนสว่างไสว เมื่อถึงเวลาพระสงฆ์ ไม่จำกัดก็รูปแล้วแต่เจ้า
อาวาสวัดนั้นจะจัดมา เมื่อชาวบ้านมาพร้อมกันแล้วก็จะมีการอาราธนาศีล บางคืนก็มีการเทศน์ด้วย
และมีการสวดเบิกก่อนรับศีลก็จะมีชาวบ้านนำปัจจัยรูปเทียนมารวมกันที่จัดไว้ในโรงพิธี มีการ
บูชาพระรัตนตรัย เมื่อเสร็จจากการสวดแต่ละคืน ชาวบ้านจะนำทราชที่ผ่านพิธีมาแล้วมาซัดสาด
ไปทั่วบ้านพร้อมกับสวดน้ำมัน ส้มป่อยไปด้วยเพื่อเป็นการขับไล่สิ่งชั่วร้าย และเพื่อเป็นสิริมงคล
แก่บ้านของตน

การเข้าเบ็คนี้นิยมทำกันราวเดือน 3, 4 หรือเดือน 5, 6 หรือเมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้นใน
หมู่บ้านใกล้เคียง แต่ในปัจจุบันไม่ค่อยมีโรคระบาดร้ายแรง การเข้าเบ็จึงเลื่อน ๆ ไปแต่ที่พบเห็น
ในปัจจุบันก็จะมีสวดเบิก เช่น ที่วัดพระธาตุเสด็จ นับว่าเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดรักษา
ประเพณีที่ดีเอาไว้ด้วย

6. ประเพณีสงกรานต์ (ปีใหม่เมือง)

ประเพณีสงกรานต์ จะมีขึ้นภายในเดือนเมษายน ของทุกปี เดือนเมษายนเป็นเดือนที่
ร้อนระอุไปทุกหย่อมหญ้า ทำให้คนโมโหโทโส โกรธง่าย ในเดือนนี้เรามีประเพณีสงกรานต์สาด
นำให้ความชุ่มฉ่ำแก่กัน กล่าวคำอวยพร ให้เกิดความสวัสดิมีชัยแก่กัน

ประเพณีสงกรานต์สาदनนำให้ความชุ่มฉ่ำแก่กัน

วันที่ 13 เมษายน ของทุก ๆ ปี วันนี้เรียกว่า วันสังขารล่อง ทุกบ้านช่องจะมีการทำความสะอาดบ้านเรือน ซักเสื้อผ้า สระผมเผ้า เตรียมตัวเพื่อรับแขกทั่วครัวเรือนหรือเรียกให้ถูกต้องตามสมัยนิยม เราเรียกวันนี้ว่าเป็นวันอนามัย นั่นเอง พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย “จิ้งจาร์ล่อง” ก็คือให้รับรู้ชีวิตของเรา ล่องไปแล้วอีกหนึ่งปี ความสกปรกต่าง ๆ ที่เกิดหมักหมมอยู่ ทั้งนอกร่างและในใจ ควรจะได้ขจัดขจัดล้างออกให้หมดสิ้น ผู้อ่อนวัยจะเริ่มสวดมนต์กันอย่างจริงจังในวันนี้ พอดตกบ่ายก็จะมีการแห่พระพุทธรูป คู่บ้านคู่เมือง เพื่อทำพิธีสงฆ์ พอดตกเวลากลางคืน พวกหนุ่มสาวก็จะมีการร่วมสนุกสนานกัน บางคนก็เล่นสละบ้า และการละเล่นพื้นบ้านเป็นที่สนุกสนานกัน ตามประสาหนุ่มสาว หรือตามประสาเด็ก ๆ

การก่อเจดีย์ทราย

วันที่ 14 เป็นวันเนาหรือวันดา วันนี้ทุกบ้านจะเตรียมอาหารที่จะทำบุญตักบาตรในวันรุ่งขึ้นด้วยอาหารที่ดีที่สุดเช่น แกงฮังเล ห่อหนึ่งไก่ น้ำพริกอ่อน ส่วนของหวานก็มี “ขนมจ็อก” และขนมอื่น ๆ อีกหลายอย่าง ตลอดจนผลไม้ดอง พอดตกบ่าย การเตรียมอาหาร และข้าวของที่จะนำไปดำหัวผู้หลักผู้ใหญ่ เด็ก ๆ ก็จะพากันถือ” สลุง “ หรือ ขันเงิน หรืออะไรก็ได้ ตรงดิ่งไปยังแม่น้ำและชนทรายเข้าวัด วันนี้เด็ก ๆ คนหนุ่ม ๆ สาว ๆ พากันสนุกสนานและมีความสุขอยู่ตามแม่น้ำที่อยู่ใกล้บ้านและมีทรายงาม ๆ ประชาชนทุกคนจะพากันไปตักทรายที่สะอาดเพื่อไปก่อพระเจดีย์ทรายในวัด ต่างเตรียม “จ็อก” และตุ้งไปปักบนเจดีย์ทรายที่ก่อไว้ทำให้เกิดสีสันต่าง ๆ บางวัดก็มีการประกวดเจดีย์ทราย และกว่าจะเสร็จการขนทรายก็เป็นเวลาค่ำทุกคนจะแยกโขกกลับบ้านแต่จิตใจเต็มไปด้วย ความเบิกบาน ในวันที่นี้เป็นวันที่ห้ามมิให้ด่ากัน ถกเถียงกัน เพราะโบราณ

เขาถือว่า ถ้าใครถูกค่าในวันนี้ จะช่วยตลอดปีผู้เฒ่าผู้แก่จึงระวังคำพูด ทุกคนจะพูดแต่สิ่งที่เป็นมงคลทั้งสิ้น

วันที่ 15 เมษายน เป็นวันพญาวันชาวบ้านจะตื่นแต่เช้า จัดคำสั่งของที่จะไปทำบุญและก่อนจะไปวัด ทุกครอบครัวก็จะจัดสำรับไป “ตานขันข้าว” ให้แก่ปู่ย่า ตายาย หรือญาติที่ล่วงลับไปแล้ว หลังจาก “ตานขันข้าว” เสร็จซึ่งบางบ้านก็ต้องยกสำรับไปวัด 5 - 10 สำรับ แล้วแต่ญาติผู้ใหญ่ที่ล่วงลับไปแล้วจะมีก็คนจึงไปทำบุญโดยพร้อมเพรียงกันอีกครั้งหนึ่งหลังจากการทำบุญก็จะเป็นการรดน้ำคำหัว

7. ประเพณีคำหัว

ประเพณีคำหัวในปัจจุบัน

การคำหัวของชาวล้านนา หมายถึง การสละผม ส่วนทางด้านพิธีกรรม หมายถึงการชำระสิ่งไม่ดีสิ่งที่เป็นอัปมงคลให้หมดไปด้วยการใช้น้ำส้มป่อยเป็นเครื่องชำระชาวล้านนานิยมจัดพิธีกรรมการคำหัวขึ้นในเทศกาลสงกรานต์ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 15 เมษายน คือวันพญาวัน ไปจนถึงสิ้นสุดเดือนเมษายน

การคำหัว นิยมเอาน้ำใส่ขัน คือใส่สรง เอาน้ำขมิ้นส้มป่อยใส่ เวลาคำหัวเขาจะเอาไปประเคน คือเอาไปมอบให้ท่านผู้เฒ่าผู้แก่ที่เราจะไปคำหัวนั้น เขาจะเอามือจุ่มลงในสรงที่มีน้ำขมิ้นส้มป่อยอยู่ แล้วก็เอามาลูบหัวตัวเอง 3 ครั้ง จากนั้นก็เอามือจุ่มน้ำส้มป่อยสลัดเข้าไปถูกลานที่มากำหัวพร้อมกับบอวยพรให้อยู่ดีมีสุข ให้อยู่ดีกินดี เราไม่นิยมเอาน้ำรดมืออย่างของภาคอื่น ซึ่งถือว่าการทำอย่างนั้นเป็นการรศพมากกว่าการรดน้ำผู้เฒ่าผู้แก่ ล้านนาเราถือกันมาอย่างนี้ เวลาไปคำหัวให้

เอาสูง เอาไปประเคนพร้อมกับของกินของใช้ที่เราจะนำไปมอบให้ เรามาพูดถึงการว่า การค้าหว่า
คืออย่างไร

การค้าหว่ามี 2 แบบ แบบหนึ่งก็คือการสละผม คนโบราณบ้านเราเรียกว่าค้าหว่าค้าหว่ามักจะเอา
ใบหมี เอามาถูคมาต้ม แล้วก็เอามาสละผม มันจะหอม ไล่ยี่รังแคออกหมด ใบหมีนี้หอม
เป็นสมุนไพรโบราณ การสละผมของคนโบราณ เรียกว่าค้าหว่า เมื่อค้าหว่าไล่สิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย
ออกไปจากผม จากตัว ก็จะเช็ดผมด้วยน้ำมันคานี หรือน้ำมันมะหุ้ง อบด้วยดอกสะบันงา (ดอก
กระดังงา) หรือกระถิน กระเจงจันหอม เป็นสูตรของคนโบราณ การค้าหว่าอีกแบบหนึ่งนั่นก็คือ
การให้น้ำส้มป่อยไปคารวะท่านผู้เฒ่าผู้แก่ โดยทำเป็น 2 แบบ แบบหนึ่งค้าหว่าเพื่อขอบคุณ เช่น
ว่าหมอเขามาเยี่ยมเรา เยี่ยมย่าพ่อแม่เรา สมัยนั้น ไม่ได้จ้างกันด้วยเงิน แต่พอรักษาเสร็จแล้ว
พ่อแม่หาย คนป่วยหาย ก็จะนำน้ำขมิ้นส้มป่อย ข้าวของอะไรที่หาได้ไปขอบพระคุณท่าน การไป
ขอบพระคุณท่านแบบนี้เรียกว่า การค้าหว่า เอน้ำขมิ้นส้มป่อยไปให้ท่านสละผม สละหัวพร้อมกับ
คำขอบคุณ เป็นวิธีหนึ่งเรียกว่าค้าหว่าพ่อเลี้ยงหมอยา ต่อมาการค้าหว่าอีกแบบนี้ มีเทศกาลสำคัญ
เช่นปีใหม่ สงกรานต์ปีนี้ปีหนึ่งลูกหลานจะมารวมกัน นำเอาของกินของใช้มาฝากบุพการี พ่อแม่ที่
นี้เอง แล้วเอาน้ำขมิ้นส้มป่อย น้ำอบ น้ำหอม ดอกไม้ของกินของใช้ไปมอบให้เขา เขาก็จะลูบผมดั่งที่
กล่าวมาในตอนต้น ลูบหัว 3 หน แล้วเขาก็จะเอามือจุ่ม แล้วสลัดใส่หัวของลูกหลานทุกคน พร้อม
กับกล่าวอำนวยพรว่าอยู่ดีมีสุขนะ อยู่ชุ่มเนื้อชุ่มเย็นนะ อยู่ดีสบายให้ได้ร่ำได้รวยนะ แล้วแต่เขา
จะอวยพรให้ เพราะฉะนั้นการค้าหว่าตามที่กล่าวมานั้น จึงเป็นการค้าหว่าแบบสละผมธรรมดา เป็น
การค้าหว่าตอบแทนคุณพ่อหมออย่างหนึ่ง ตอบบุญแทนคุณผู้เฒ่า ผู้แก่ พ่อแม่ เป็นการคารวะ

7. การสืบทอด

การสืบทอด

การสืบทอดเป็นประเพณีที่เชื่อถือกันมาแต่โบราณ คนในสมัยโบราณเชื่อกันว่าคนเราจะประสบเคราะห์กรรมหรือมีเภทภัยต่าง ๆ มาถึงตัว ย่อมมีสาเหตุหลายอย่าง โดยเฉพาะเกี่ยวกับดวงชะตาของตนเอง บางปีดวงดี บางปีดวงตก ถ้าปีใดดวงชะตาดีก็จะทำให้มีความสุข ความสบายการดำเนินชีวิตก็เป็นไปอย่างราบรื่น จะค้าขายหรือทำการงานอะไรก็จะประสบความสำเร็จงดงาม ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ แต่ถ้าปีใดดวงไม่ดี หรือเรียกว่าชะตาขาดปีนั้นก็อยู่อย่างไม่มีความสุข มักจะเจ็บไข้ได้ป่วย ออก ๆ แอด ๆ จะทำมาค้าขายหรือทำอะไรก็ไม่ได้ผลมีแต่ขาดทุน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คนเราจึงมีการสืบทอดและถือปฏิบัติเป็นประเพณีสืบต่อ ๆ กันมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อกำหนดวันเรียบร้อยแล้วก็นิมนต์พระสงฆ์มา 1 รูป หรือ 4 รูป ก็ได้แต่ต้องไม่เกิน 5 รูป ผู้ทำพิธีจะต้องเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ และจัดทำพิธีดังนี้คือ

1. จัดหาไม้ง่ามกำสรี โดยหาไม้ขนาดเล็ก ๆ ให้เท่ากับจำนวนอายุของผู้ทำพิธีจะทำเกินสัก 2- 3 อันก็ได้และหาไม้ใหญ่ขนาดเชิงอีก 3 อัน แล้วไม้ง่ามเล็ก ๆ มาผูกติดกับไม้ง่ามใหญ่แบ่งเป็นมัด มัดเท่ากัน 3 มัด

2. จัดทำแพหรือกระทงข้างในมี หมา ก ปลา บุษรี หน่อกล้วย หน่ออ้อย ฟ้าขาวแดง ข้าวเปลือก ข้าวสาร หมา ก เบี้ย เสื่อ หมอน กล้วยเครือ มะพร้าวเครือ เทียนเล่มใหญ่

เมื่อเตรียมอุปกรณ์ครบแล้ว พอได้เวลาพระสงฆ์ก็จะมาถึงและทำพิธีให้กับผู้ที่มีเคราะห์โดยเรียกขวัญสะเดาะเคราะห์ รดน้ำมนต์ให้ เสร็จแล้วก็นำอุปกรณ์ดังกล่าว ไปไว้ที่ต้นโพธิ์เวลาทำมักจะทำกันในตอนเช้าถึงเที่ยง ไม่นิยมทำตอนบ่าย การทำพิธีสืบทอดเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้คนที่ในการทำงานและประกอบอาชีพ

นอกจากประเพณีพื้นบ้านที่สำคัญดังได้กล่าวมาแล้ว จังหวัดลำปางยังมีประเพณีอื่น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถมาชมประเพณีดังกล่าวตามฤดูกาล เช่น งานหลวงเวียงละกอน ประเพณีแห่ครัวตาน ประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีฟ้อนผี และประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าประเพณีพื้นบ้านของเขลางค์นครเป็นประเพณีที่น่าสนใจ และสมควรอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่สืบไป

ขบวนแห่ครัวตานในอดีต

กิจกรรมท้ายบทที่ 5

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาประเพณีพื้นบ้านเขลางค์นครแล้ว ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าชอบประเพณีใดมากที่สุด เพราะเหตุใด
2. ประเพณีเรียกขวัญของเขลางค์นครเหมือนกับประเพณีสู่ขวัญของทางภาคอีสานหรือไม่จงอธิบาย
3. นักเรียนเห็นว่าประเพณีฟ้อนผีมดผีเม็งควรมีการอนุรักษ์ไว้หรือไม่ เพราะเหตุใด
4. ให้นักเรียนบรรยายประเพณีสงกรานต์ในเขลางค์นคร
5. นักเรียนคิดว่าการปลูกบ้านในสมัยปัจจุบัน ควรนำประเพณีขึ้นท้าวท่งสี่เข้ามาใช้ประกอบด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

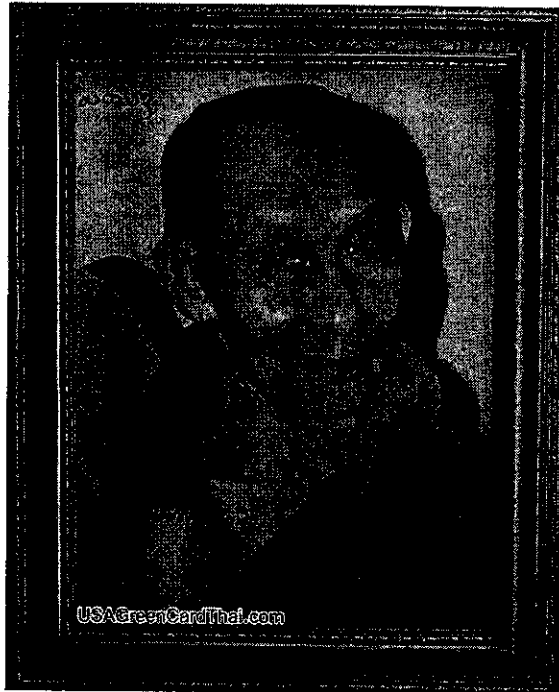
ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านในท้องถิ่นของตนเอง โดยสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนของตนแล้วนำข้อมูลที่ได้มานำเสนอในชั้นเรียน

บทที่ 6 ประวัติบุคคลสำคัญในเขลางค์นคร

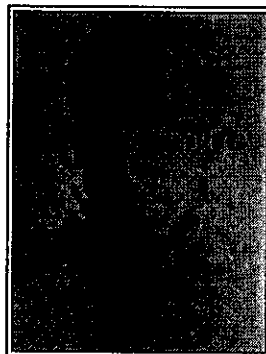
1. หลวงพ่อเกษม เขมโก

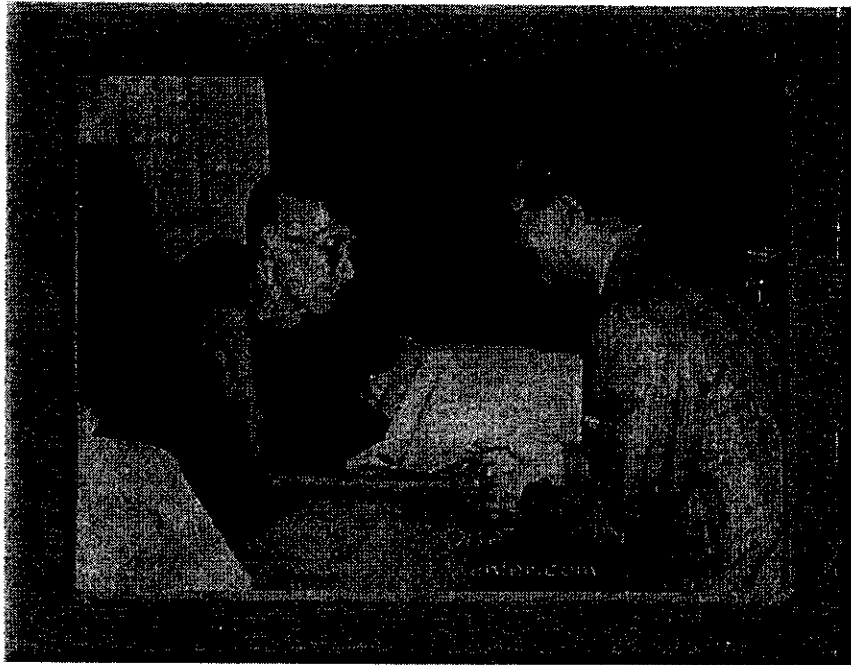
หลวงพ่อเกษม เขมโก

หลวงพ่อเกษม เขมโก เกิดเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2455 ที่บ้านท่าแก้มวง ตัดแม่บัววัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง บิดาชื่อ เจ้าหนูน้อย มารดาชื่อ เจ้าแม่บัวจ้อน ณ ลำปาง เป็นลูกชายคนเดียว บิดารับราชการเป็นปลัดอำเภอ ชาติตระกูลทั้งบิดามารดา มาจากตระกูล ณ ลำปาง เป็นหลานเจ้าพ่อบุญวาทยังส์มานิต เจ้าผู้ครองนครลำปางองค์สุดท้าย มีน้องชายร่วมสายโลหิตเพียงคนเดียว ซึ่งได้ถึงแก่กรรมแล้ว

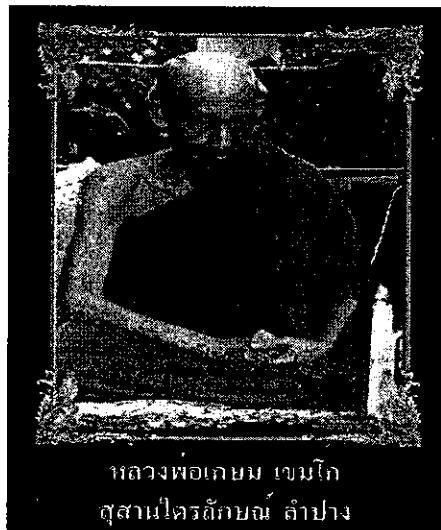
สามเณร
เกษม

ในบันทึกได้ระบุว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานนามสกุลแก่ผู้ที่ได้บำเพ็ญคุณงามความดีโปรดเกล้า ฯ พระราชทานนามสกุล ณ ลำปาง แก่เจ้าหลวงบุญวาทวงศ์มานิต เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2456 เจ้าเกษม(หลวงพ่อเกษม) กำเนิดแต่เจ้าน้อยและเจ้าแม่บัวจ้อน ก่อนพระราชบัญญัตินามสกุลครั้งนภายหลังกำพร้าบิดา” เจ้าเกษมได้ใช้ชื่อตอนเรียนว่า “เกษม ณ ลำปาง”

หลวงพ่อเกษม เขมโก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

หลวงพ่อเกษม เขมโก
สุสานไคร่ถักยง ลำปาง

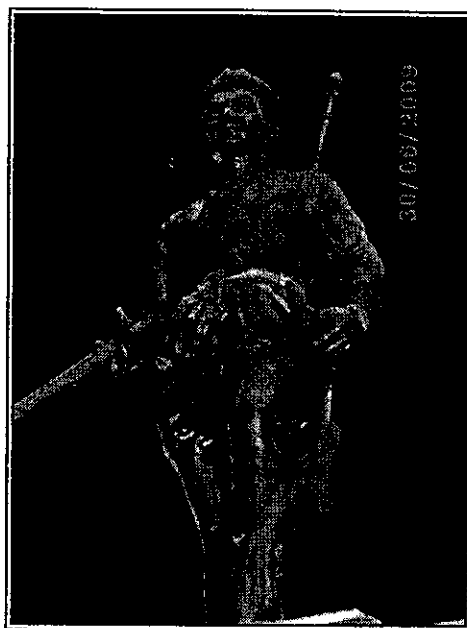
หลวงพ่อเกษม เขมโก นั่งภาวนากลางแสงแดด

หลวงพ่อเกษม เขมโก เป็นผู้ที่มิบุคลิกลักษณะดีมาแต่กำเนิดและสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีกิริยามารยาทนุ่มนวล และเป็นพระสงฆ์ที่บริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา และใจ มีจิตใจกล้าแข็งสามารถอดอาหารได้ถึง 15 วัน สามารถทรมานร่างกายอยู่กลางแจ้ง ร้อนจัด ฝนตก และความหนาวเหน็บเป็นแรมเดือน ท่านทำทุกอย่างที่จะต่อสู้กับอุปสรรคอันเป็นสิ่งกีดขวางกันไม่ให้ท่านบรรลุธรรม จนในที่สุดท่านได้ผ่านพ้นอุปสรรคโดยราบรื่น เพราะบารมีสะสมอันปุถุชนธรรมดาอาจไม่เข้าใจเพราะเข้าใจไม่ถึง และมองไม่เห็น หลวงพ่อเกษม เขมโก ได้มรณภาพในปี 2539 ขณะที่มีอายุได้ 84 ปี

หลวงพ่อเกษม เขมโก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ ณ สุสานไตรลักษณ์

2. เจ้าพระยาสุทโฆลวณิช

เจ้าพระยาสุทโฆลวณิช

เจ้าพระยาสุทโฆลวณิช เป็นชาวลำปางแต่กำเนิดกล่าวคือเป็นชาวบ้านปางยางดก ปัจจุบันคืออำเภอห้างฉัตร มีอาชีพเป็นพรานป่า มีความสามารถในวิชา คชกรรม เรียกกันว่า “หมอโพน” ด้วยเป็นคนมีความกล้าหาญไม่กลัวช้างป่า มักช่วยไล่ตัดหางช้างที่มาเหยียบข้าวในนาของชาวบ้าน เนื่อง ๆ จึงได้สมญานามว่า “ทิพย์ช้าง” เคยอุปสมบทที่วัดปางยางดก มีภรรยา ชื่อ พิมพา เป็นชาวบ้านเอื้อง

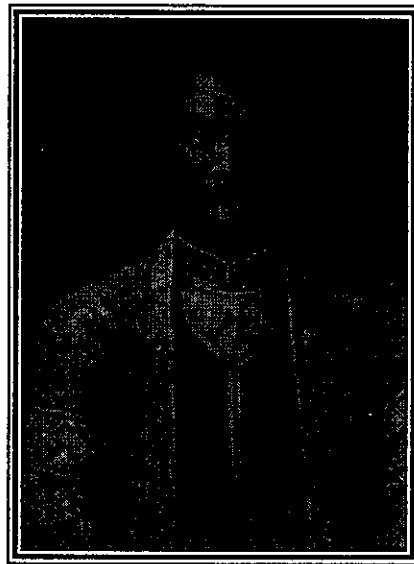
ในช่วงนั้นล้านนาอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า มีท้าวมหาศตั้งกองบัญชาการอยู่ที่เมืองลำพูน ชาวล้านนาที่ไม่พอใจพม่าต่างออกมาก่อการจลาจล ทำให้บ้านเมืองไม่สงบสุข เพราะมีการแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ นครลำปางช่วงนั้นพ่อเมืองที่ปกครองไม่มีความสามารถ บรรดาพระภิกษุสามารถที่มีความสามารถในการรบต่างพากันสึกออกมาหาทางต่อสู้และขับไล่พม่าออกไป ตัวอย่างของพระภิกษุที่สึกออกมาช่วยบ้านเมืองครั้งนั้น ได้แก่ สมภารวัดนายาง สมภารวัดสามขา และสมภารวัดบ้านฟ่อน ต่างร่วมกันวางแผนหาคนออกมาต่อสู้กับพม่า ท้าวมหาศจึงยกทัพมาจากลำพูนเพื่อมาปราบชาวล้านนาที่ต่อต้านพม่า โดยมารบกันที่บริเวณทุ่งป่าตันหรือเขตตำบลปงแสงทองปัจจุบัน ปรากฏว่าอดีตสมภารวัดนายางและพวกสู้พม่าไม่ได้ต้องหนีเข้าไปอาศัยเขตวัดพระ

* ในสมัยอดีตใช้คำว่า เจ้าพระยาสุทโฆลวณิชหรือเจ้าพระยาสุทโฆลวณิชปัจจุบันใช้เจ้าพระยาสุทโฆลวณิช

ธาตุลำปางหลวง กองทัพพม่าใช้ปืนยิงเข้าไปในวัดถูกอดีตสมภารวัดนายาง และสมภารวัดสามขา ตาย แล้วทำวมหายศก็ได้คุมทัพพม่าตั้งอยู่ในวัดพระธาตุลำปางหลวง

ต่อมามหาเถรแห่งวัดพระแก้วชมพู ได้ติดต่อนายหนานทิพย์ช้าง* ซึ่งทางพระมหาเถร ได้ข่าวว่าเป็นผู้ที่มีกำลังวังชา สามารถหยุดช้างได้ และมีความกล้าหาญ เฉลียวฉลาดมาช่วยกู้บ้านกู้ เมือง โดยให้นายทิพย์ช้างลอบเข้าไปในวัดพระธาตุลำปางหลวง ทหารใช้ปืนคาบศิลายิงทำวมหายศ ตาย พร้อมกับขับไล่และฆ่าทหารพม่าล้มตายเป็นอันมาก จากนั้นจึงเปิดประตูมพรคพวกไพร่พล ที่มาด้วยประมาณ 300 คนไล่พม่าที่มาจากลำพูนพ้่นนครลำปาง ได้นายหนานทิพย์ช้าง จึงได้รับการ สถาปนาเป็นพระยาสุลวะลือชัย และขึ้นครองนครลำปางซึ่งเป็นเอกราชในปี พ.ศ. 2275 เป็นต้นมา

3. เจ้ากาวิละ

เจ้ากาวิละ

พระยาสุลวะลือชัย ถึงแก่อสัญกรรมแล้ว เจ้ากาวิละเป็นบุตรของเจ้าชายแก้วกับนาง จันทร์ราชเทวี เจ้าชายแก้วเป็นน้องของเจ้าอุ่นเรือน ซึ่งได้มองนครลำปาง หลังจากทำให้ท้าวลิ้นก่าน ซึ่งเป็นอุปราชไม่พอใจ และหนีไปช่องสุ่มผู้คน ณ ประตุมหา แล้วคิดการใหญ่ยกทัพมาปล้นและ ตีเมืองลำปางแตก เจ้าอุ่นเรือนถูกฆ่าตาย เจ้าชายแก้วจึงหลบหนีไปขอกำลังกองทัพของพม่า มาช่วยตีเมืองลำปาง เพราะเวลานั้นพม่ากำลังหาช่องทางเข้าตีกรุงศรีอยุธยาอยู่แล้ว เมื่อตีลำปางได้

* คำว่า หนาน มาจากขนาน ซึ่งหมายถึง แพ้ที่ทำเป็นเขตสีมาตั้งจกรรม ดังนั้น คำว่า หนานจึงหมายถึงใหญ่หรือมาก ในที่นี้ หมายถึง ผู้ที่ผ่านการบวชพระหลังจากการบวชเรียนแล้วมีความรู้และประสบการณ์มาก

แล้ว เนื่องจากว่าเจ้าชายแก้วและท้าวลิ้นก้านเป็นคนลำปางเหมือนกันไม่สมควรมาฟันกันเอง จึงตกลงที่จะค้ำน้ำแข็งขันกัน หากฝ่ายใดชนะก็จะได้ครองเมือง ปรากฏว่าเจ้าชายแก้วได้ชัยชนะจึงได้ครองเมืองลำปาง และพม่าได้แต่งตั้งให้เป็นเจ้าฟ้าสิงหาราชธานี

ต่อมาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้กรีธาทัพไปตีเมืองเชียงใหม่ เมื่อกองทัพไปถึงเมืองนครลำปาง เจ้ากาวิละซึ่งเป็นบุตรหัวปีของเจ้าชายแก้ว พร้อมกับน้อง 6 คน ได้เข้าสวามิภักดิ์ต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระองค์จึงมอบกองทัพให้เจ้ากาวิละเข้าปล้นพม่าที่ตั้งค่ายอยู่ในวัดลำปางหลวงจนกองทัพพม่าแตกพ่ายล่าถอยไปทางเมืองเชียงใหม่ ในระหว่างสู้รบกันนั้นเจ้าชายแก้วเสียทีแก่พม่า ถูกจับไปเป็นตัวประกัน เจ้ากาวิละได้ ขอกองทัพติดตามพม่าไปถึงเชียงใหม่ นำทหารตีหักเข้าเมืองได้แล้วจึงช่วยพระบิดาออกจากที่คุมขังได้สำเร็จ พม่าสู้ไม่ได้จึงล่าถอยกลับพม่าไป สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงแต่งตั้งให้เจ้ากาวิละเป็นเจ้าเมืองลำปางตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

หลังจากช่วยตีเมืองเชียงใหม่ได้แล้ว เจ้ากาวิละยังได้ยกกองทัพไปตีพม่า เวียงจันทร์ และหัวเมืองน้อยใหญ่หลายแห่ง เมื่อชัยชนะกวาดต้อนเชลยมาไว้ในเมืองลำปางเป็นจำนวนมาก เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินขึ้นครองราชย์สมบัติ ทรงเห็นว่าเจ้ากาวิละเป็นผู้กล้าหาญในการศึกสงครามและมีปรีชาสามารถในการปกครองราษฎร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เลื่อนยศเจ้ากาวิละเป็นพระยามังร่าวชิรปราการกำแพงแก้วและย้ายไปเป็นเจ้านครเชียงใหม่แทนพระยาจำบ้านซึ่งถึงแก่กรรม

นับได้ว่า เจ้ากาวิละเป็นผู้ที่ได้ทำความดีไว้ต่อประเทศชาติผู้หนึ่ง ซึ่งต่อมาทางราชการกระทรวงกลาโหมได้ขนานนามค่ายทหารจังหวัดเชียงใหม่ว่า “ค่ายกาวิละ” เพื่อเป็นอนุสรณ์และประกาศเกียรติคุณของท่าน

อนุสาวรีย์
เจ้ากาวิละ ณ ค่ายกาวิละ
จ.เชียงใหม่

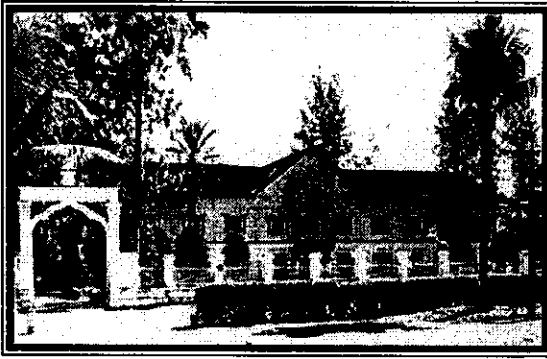

4. พลโทเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต

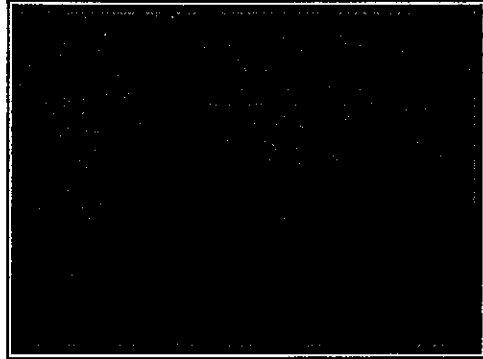

พลโทเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต

พลโทเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตประสูติเมื่อวันที่ 6 แรม 7 ค่ำเดือนพฤศจิกายน ปีมะเส็ง พ.ศ. 2400 เป็นบุตรของเจ้านรนนท์ไชยชวลิตและเจ้าแม่ฟองแก้ว นามเดิม บุญทวงศ์ ได้ศึกษาหนังสือไทยเหนือจากสำนักอภิไชยวัดเชียงมั่น ในนครลำปาง และศึกษาหนังสือไทยกลางที่บ้านคุ้ม หลังจากนั้นเข้ารับราชการ โดยได้เป็นอุปราชเมืองลำปาง ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้า แต่งตั้งให้เป็นผู้ครองนครลำปางสืบแทนบิดา ตลอดระยะเวลาที่ได้ปกครองนครลำปางนั้น พลโทเจ้าบุญวาทย์ ได้บำเพ็ญประโยชน์แก่บ้านเมืองอย่างมาก จนเป็นที่ชื่นชมของชาวลำปางเนื่องจากเวลานั้นประเทศไทยกำลังตื่นตัวและมีการเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองให้ทันสมัย ทั้งในด้านการปกครอง การศึกษาและการสาธารณสุข ท่านเป็นผู้ที่รับเอานโยบายมาพัฒนานครลำปางให้มีทุกสิ่งทุกอย่างเทียบทันหัวเมืองอื่น ๆ โดยท่านได้สละทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ สมทบกับรัฐบาล เพื่อสร้างความเจริญให้กับนครลำปางดังปรากฏให้อนุชนรุ่นหลังได้ประจักษ์ในปัจจุบัน

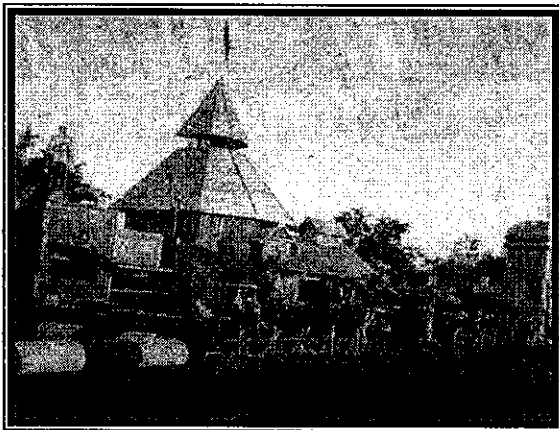
ศาลากลางจังหวัด

ทองคำค้ำของเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ศาลากลางจังหวัดลำปาง ซึ่งท่านได้สละที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งของทองคำอันเป็นค้ำของท่านให้แก่รัฐบาลในการสร้างศาลากลางจังหวัด

ท่านยังเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย เนื่องจากเห็นว่าเด็กในสมัยนั้นไม่มีที่เรียน โดยก่อตั้งโรงเรียนขึ้นที่หน้าค้ำของท่านและออกเงินจ้างครู 2 คน โรงเรียนอยู่ในความอุปถัมภ์ของท่านมาตลอด ต่อมาเมื่อการศึกษาเจริญมางขึ้น มีเด็กมาเข้าโรงเรียนเรียนมากขึ้น ท่านจึงได้ซื้อที่ดินของห้างกิมเซ่งหลี และย้ายเด็กออกจากโรงเรียนเดิมที่ชื่อว่า “บุญทวงศ์อนุกุล” ซึ่งในปัจจุบันคือ “โรงเรียนเทศบาล 3” มาอยู่ในที่โรงเรียนใหม่ คือ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ซึ่งก่อสร้างในที่ดินแห่งใหม่ โดยใช้เงินทุนส่วนตัวทั้งสิ้น นับได้ว่าท่านเป็นผู้สร้างความเจริญพื้นฐานทางการศึกษาให้กับชาวลำปางอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงมีอนุสาวรีย์พลโทเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตอยู่ในโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย เพื่อระลึกถึงความดีของท่าน

โรงเรียนบุญวาทย์ในอดีต

นอกจากนั้น ท่านได้ซื้อที่ดินของวัดหลวง (วัดบุญวาทย์) แล้วมอบที่ดินเหล่านี้ให้กับรัฐบาล เพื่อสร้างที่ทำการไปรษณีย์ขึ้นใหม่แทนสถานที่เดิมที่ผูกพันทรุดโทรมไปแล้ว ปัจจุบันอยู่ตรงสามแยกถนนไปรษณีย์นครลำปาง

ด้านศาสนาท่านเป็นผู้อุปการะวัดบุญวาทย์วิหาร โดยออกเงินทุนบูรณะวัดนี้ขึ้นก่อน แล้วจึงได้ทูลถวายแก่สมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระกรมพระยาวชิรญาณวโรรสและรัฐบาล โปรดเกล้าให้รับไว้เป็นวัดหลวงชั้นตรี และพระราชทานนามว่า วัดบุญวาทย์วิหาร

พลโทเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต ได้ถึงแก่พิราลัย เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2465 สิริชนมายุได้ 65 ปี ครองนครลำปางอยู่นานถึง 24 ปี จะเห็นว่า

ท่านได้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวมและชาวลำปางอย่างยิ่ง อีกทั้งยังเป็นผู้ใจบุญใฝ่ใจในการสร้างสาธารณสถาน เพื่อความเจริญของบ้านเมือง สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้เป็นส่วนหนึ่งในหลายสิ่งที่ท่านได้ปฏิบัติ จึงเป็นบุคคลที่ควรแก่การยกย่อง

หลวงพ่อกษม เขมโก และบุคคลทั้ง 3 ท่านดังกล่าวมาแล้วล้วนมีความสำคัญและมีลักษณะเด่นประจำตัวแตกต่างกันดังนี้ พ่อกษม เขมโก ผู้นำทางศาสนาเป็นพระสงฆ์ที่มีความเพียรอดทน และเสียสละชาวเขลางค์นครเคารพ ศรัทธาเลื่อมใสอย่างสูง ส่วนเจ้าพระยาสุลวะฤไชยสงคราม ซึ่งได้รับการขนานนามว่า “วีรบุรุษหนานทิพย์ช้าง” มีความเป็นผู้นำที่ฉลาด เด็ดเดี่ยว กล้าหาญ สามารถกอบกู้บ้านเมืองสู่ความเป็นเอกราช ซึ่งเชื้อสายของท่านคือ เจ้ากาวิละ ก็ปรีชาสามารถ มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ปกครองบ้านเมืองอย่างร่มเย็นเป็นสุข ส่วนพลโทเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต ผู้บำเพ็ญประโยชน์แก่บ้านเมืองเป็นอเนกอนันต์ และนำพาเขลางค์นครสู่ความเจริญรุ่งเรือง จนเป็นที่เคารพนับถือ เลื่อมใสศรัทธา

นอกจากนี้ยังมีบุคคลสำคัญของเขลางค์นครที่ประกอบคุณงามความดีจนเป็นที่เคารพนับถือ เลื่อมใสศรัทธา มีเกียรติยศชื่อเสียงซึ่งไม่ได้นำมากล่าวในที่นี้ สมควรที่นักเรียนจะต้องศึกษาสืบค้นเพิ่มเติมต่อไป

กิจกรรมท้ายบทที่ 6

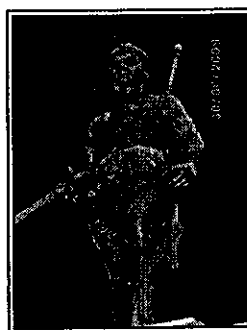
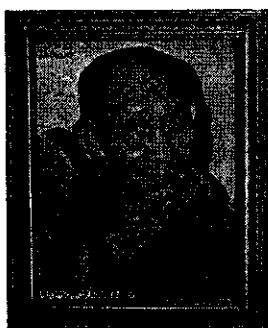
คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทที่ 6 มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องประวัติบุคคลสำคัญในเขलगันครแล้ว จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนพรรณานาบุคคลสำคัญของเขलगันครที่นักเรียนประทับใจที่สุดคือใคร เพราะเหตุใด
2. เพราะเหตุใดชาวเขलगันครจึงยกย่อง หลวงพ่อเกษม เขมโก ว่าเป็น “เกจิอาจารย์”
3. “วีรบุรุษหนานทิพย์ช้าง” หรือเจ้าพระยาสุลวะฤาไชยสงครามมีวีรกรรมเด่นที่นักเรียนควรนำมาเป็นตัวอย่างในเรื่องใด จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ
4. ให้นักเรียนบรรยายความสามารถของเจ้าพระยาสุลวะฤาไชยสงครามกับเจ้ากาวิละ ว่ามีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร
5. ทักกล่าวว่า “พลโทเจ้าบุญอุภยวงศ์มานิต นำพาเขलगันครสู่ความเจริญรุ่งเรือง” นั้นนักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

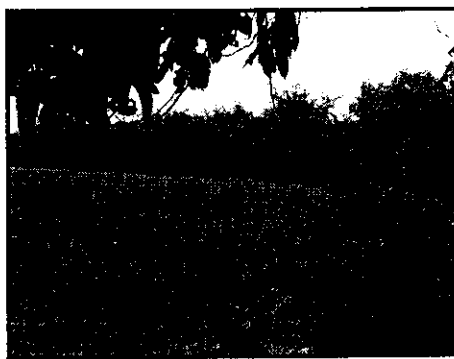
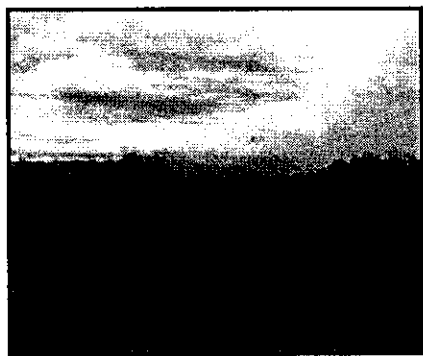
1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันไปศึกษาข้อมูลทางประวัติบุคคลที่มีความสำคัญเกี่ยวกับเขलगันคร แล้วนำมาจัดนิทรรศการ

บทที่ 7 ตำนานและนิทานพื้นบ้านของเขลางค์นคร

ตำนานและนิทานพื้นบ้านของเขลางค์นคร มีหลายเรื่องที่น่าสนใจ ได้แก่ ตำนานบ้านหนองหล่ม หมาขนดำ และเจ้าเวียงตาล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ตำนานบ้านหนองหล่ม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

บ้านหนองหล่มในปัจจุบันเป็นทุ่งโล่ง ๆ

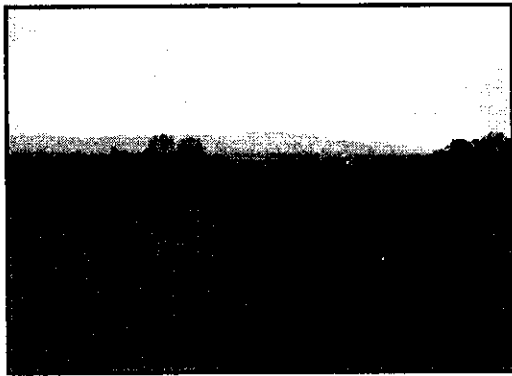
นานมาแล้วมีหมู่บ้านห้วยปากคำ มีชาวบ้านอาศัยอยู่หลายครัวเรือนต่างมีอาชีพทำไร่ เลี้ยงลอย ลำสัตว์ และหาของป่าเพื่อดำรงชีพ

อยู่มาวันหนึ่ง ชาวบ้านออกไปล่าสัตว์ได้พบงูใหญ่ตัวหนึ่งอยู่ในถ้ำ ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านไปราว 1 กิโลเมตร ขณะนั้นงูยักษ์ได้เลื้อยเข้าไปในถ้ำครึ่งตัวและโผล่ส่วนหางออกมานอกถ้ำ ชาวบ้านจึงกลับมาให้หัวหน้าหมู่บ้านหรือที่เรียกกันสมัยก่อนว่า “พ่อแคว่น” พ่อแคว่นจึงได้ตีเกาะเรียกรวมพวกชาวบ้านแล้วพากันไปในป่า นำเอาวัลย์มาผูกที่หางของแล้วช่วยกันดึง ผลปรากฏว่าชาวบ้านไม่สามารถดึงงูยักษ์ตัวนี้ออกจากถ้ำได้ ในวันรุ่งขึ้นพ่อแคว่นและชาวบ้านได้นำช้างมาเชือกหนึ่ง แล้วผูกเอาวัลย์ที่โคนหางของงูจากนั้นใช้พลังของช้างดึงงูออกจากถ้ำได้สำเร็จ ชาวบ้านก็นำงูยักษ์ไปมอบให้ “พระยาเถื่อน” ที่ทุ่งเถื่อนปัจจุบันนี้เป็นที่ตั้งหมู่บ้านท่าส้มป่อย เมื่อพระยาเถื่อนเห็นงูยักษ์ก็เกิดกลางสังหรณ์ว่างูยักษ์นี้อาจเป็นพระยานาค จึงเร่งให้ชาวบ้านนำงูตัวนั้นออกไปให้พ้นหมู่บ้านให้เร็วที่สุด แต่ชาวบ้านกลับนำงูใหญ่ตัวนั้นไปฆ่าแล้วเผาขอดเกล็ดที่บริเวณทุ่งฮี ทุ่งควา ซึ่งปัจจุบันอยู่ในบริเวณหมู่บ้านเขต 4 สิ่งที่แปลกประหลาดในบริเวณทุ่งนี้ก็คือเมื่อมีฝนตกในต้นฤดูฝนจะมีกลิ่นคาวเกิดขึ้นในบริเวณนี้ ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นคาวเลือดของงูยักษ์

เมื่อชาวบ้านได้ฆ่าเหล่าภูริชร้อยแล้ว ได้จัดการแบ่งเนื้อออกแจกจ่ายไปกินกันทั่ว ยกเว้นบ้านของแม่ย่าคนหนึ่งที่บ้านเกลียดชังคือ นางเกียงคำ นางเป็นม่ายมีลูกสาวหนึ่งคนชื่อว่า นางสาวต่อม คำไหว สาเหตุที่ชาวบ้านไม่ชอบเพราะนางขยันทำมาหากินมากกว่าคนอื่น ในช่วงฤดูฝนชาวบ้านที่จีเกียจมักจะมาขอยืมเมล็ดข้าวและธัญพืชจากนาง เมื่อนางปฏิเสธชาวบ้านจึงไม่ชอบ ชาวบ้านได้เนื้อมาปรุงเป็นอาหารประเภทต้มยำแล้วนำสุรามาเลี้ยงฉลองกันอย่างสนุกสนาน จากนั้นนำน้ำแกงที่เหลือไปราดบริเวณรอบ ๆ บ้านของนางเกียงคำ เพื่อให้นางได้กลิ่นน้ำแกงแล้วจะได้เกิดมีความอยากที่จะรับประทานเนื้อ หากนางเอ่ยปากขอบ้างชาวบ้านก็ตั้งใจว่าจะไม่ให้

หลังการฉลองเสร็จสิ้นลง ตกคึกของคืนนั้นก็เกิดเหตุการณ์ประหลาดเกิดขึ้นคือ เกิดฝนตกหนักเหมือนฟ้ารั่ว ถึง 3 วัน 3 คืน เหตุการณ์ครั้งนั้นเกิดขึ้นตรงกับเดือนเก้าเหนือ ขึ้นสิบห้าค่ำ ตรงกับวันเสาร์ แผ่นดินได้ถล่มกลืนหมู่บ้านทั้ง 70 หลังคาเรือนหายลงไปใแผ่นดิน ยกเว้นบ้านของนางเกียงที่ไม่ได้รับประทานเนื้อ

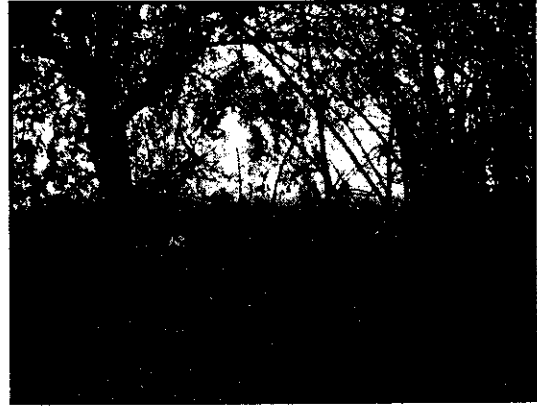
บริเวณบ้านหนองหล่ม

สถานที่ที่ถูกรบไหว้พญานาค

ในวันที่แผ่นดินถล่มนั้นชายหนุ่มซึ่งเป็นลูกชายของพระยากำเมืองลือ และเป็นคนรักของลูกสาวนางเกียงคำได้มาหาคนรักที่หมู่บ้าน เมื่อพบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงหาทางหลบหนีโดยพากันเก็บสิ่งของที่มีค่าแล้วขึ้นหลังม้าเพื่ออพยพไปอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านวังขวาง เนื่องจากทั้งสองเอาสิ่งของบรรทุกม้ามามากเกินไป ทำให้ม้าเดินช้า และติดหล่มทั้งสองจึงถอดเอาผ้าโพกหัวสีแดงออกแล้วทิ้งไว้บริเวณป่าพะทางทิศเหนือ (ปัจจุบันนี้ชาวบ้านเรียกว่า พะหนองแดง) จากนั้นจึงเดินทางต่อไปอีกมามีอาการเหนื่อยอ่อน นางต่อม คำไหว ก็ถอดเอาตุ้มหูทองคำ (ทางเหนือเรียกว่า มะกั๊ด) ทิ้งบริเวณป่าข้างหนึ่ง ปัจจุบันเรียกป่าบริเวณป่าบริเวณนี้ว่า ป่าหนองขอน พอเดินทางไปอีกสักระยะหนึ่งนางก็เอาหางฝ้ายที่เตรียมมาทอเสื้อผ้าทิ้งไปอีก (ปัจจุบันนี้ป่าและ

หนองบริเวณนี้เรียกว่าหนองฝ้าย) การเดินทางยังคงเป็นไปอย่างเชื่องช้า นางต่อม คำไหว จึงตัดสินใจเอาทองคำทิ้งไปอีกเพื่อลดน้ำหนัก จุดที่นางทิ้งทองคำปัจจุบันเรียกว่า ห้วยป็นคำ ในที่สุดทั้งสองก็เดินทางถึงหมู่บ้านวังกวางอันเป็นบ้านเกิดของชายหนุ่ม ส่วนบ้านนายเกียงคำ ปัจจุบันเรียกว่าบริเวณคอนแม่่มายมีพื้นที่ประมาณ 2 งาน ลักษณะของพื้นที่เลว หากขึ้นไปยืนอยู่ข้างบนก็จะเกิดการโยกโคลนตลอดเวลา สัตว์เลี้ยงจำพวก วัว ควาย จะไม่เข้าไปในบริเวณนี้

บริเวณทางเดินไปบ้านหนองหล่มหล่ม

จากเหตุการณ์แผ่นดินที่ถล่มฝังกลบร่างของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ดวงวิญญาณของชาวบ้านได้วนเวียนอยู่บริเวณนี้และยังไม่ได้ไปสุดไปเกิด จึงมีปรากฏการณ์ที่แปลกประหลาดคือ ได้มีวิญญาณเข้าสิงร่างของนางต่อม ทาเขียว ชาวบ้านห้วยเลื่อนถึง 3 วัน 3 คืน ชาวบ้านจึงได้ซักถามความเป็นมาในชาติอดีตของวิญญาณเหล่านั้น จนทราบรายละเอียดทั้งหมด

ศาลเจ้าแม่เกียงคำ

ปัจจุบันศาลเจ้าแม่เก็ยงคำตั้งอยู่บริเวณหัวสนามฟุตบอล ทางทิศเหนือของโรงเรียน กัวมวิทยา และเป็นทีเคารพสักการะของประชาชน คณะครูอาจารย์ตลอดจนนักเรียนในโรงเรียน

2. หมาขนคำ

นานมาแล้วมีนายพรานเลี้ยงสุนัขตัวเมีย เรียก หมาขนคำ ซึ่งในย่านนั้นไม่มีสุนัขตัวผู้ สุนัขเกิดท้องขึ้นมา นายพรานเกรงจะถูกครหาว่ามีเมียเป็นหมา จึงหาทางกำจัดโดย บ้านนายพราน อยู่ในย่านบ้านเหล่าปลดริมป่า คือบ้านเสาสูงแบบเรือนต้นไม้ ราวบันไดปลดเก็บไว้บนเรือน เพื่อป้องกันมิให้สัตว์ร้ายจากพื้นดินขึ้นไปทำร้ายชีวิตคนและสัตว์ที่เลี้ยงบนบ้านได้ เย็นวันหนึ่ง นายพรานปลดบันไดบ้านก่อนหมาเลี้ยงจะขึ้นเรือน โดยหวังให้หมาที่เลี้ยงไว้ตกเป็นเหยื่อเสื่อ บริเวณนั้น

หมาขนคำจึงหนีไปถึงเพิงคอยผาสามเส้าริมคอยวัดม่วงคำในเขตอำเภอแม่ทะปัจจุบันนี้ เกิดลูกแฝดเป็นเด็กสาวน่ารัก 2 คน แม่หมาขนคำก็ไปหาอาหารมาเลี้ยงลูก คายเสื้อผ้าที่ชาวบ้านเอามาตากบนราวผ้าไปให้ลูก เพื่อให้มีเครื่องนุ่งห่มปิดกายเหมือนลูกคนทั่วไป ลูกหญิงแฝดโตวันโตคืนจนเป็นสาวสวยงามชื่อ บัวแก้ว และบัวตอง กิตติศัพท์ความงามของสองสาว ผ่าแฝดลูกหมาขนคำเลื่องลือไปถึงในเมือง

เมื่อพระยาเมืองทราบข่าวก็ปรารถนาจะได้ธิดาคู่แฝดลูกหมาขนคำประดับบารมี จึงส่งอำมาตย์พร้อมวอทองไปรับธิดาแฝดที่คอยผาสามเส้า ขณะที่แม่หมาขนคำไม่อยู่ ธิดาแฝดบัวตองผู้น้องแสดงความเสียใจร้องไห้คร่ำครวญถึงแม่ ส่วนผู้ที่กลับมาทำที่คืนคืนใน โขควาสนาที่ได้อยู่ในวัง พระยาเมืองได้สร้างปราสาททองสองแห่งให้บัวแก้วและบัวตองอยู่เป็นชายาคำหนักวังซ้าย และชายาคำหนักวังขวา

ฝ่ายหมาขนคำกลับถึงผาสามเส้า เห็นคูหาหินว่างเปล่ารู้ว่าลูกสาวถูกลักพาไปก็คร่ำครวญหอนเห่าตะกุกหน้าผา จนเป็นรอยเล็บคล้ายเล็บเท้าฝังในเนื้อหินผา ที่ชาวบ้านเรียกว่ารอยตีนหมาขนคำร้องไห้หาลูกสาวสืบจนบัดนี้ พระอินทร์เวทนาหมาขนคำหาหอนคร่ำครวญหาลูก จึงเนรมิตให้หมาขนคำพูดภาษาคนได้ หมาขนคำจึงเดินทางเข้าเมืองเพื่อตามหาลูก

หมาขนคำได้ถามชาวบ้านจนกระทั่งไปถึงประตูวังของนางบัวแก้ว ลูกสาวคนโต ทหารทราบหมาขนคำต้องการตามหานางบัวแก้ว จึงซักถามว่ารู้จักและเกี่ยวข้องกับอะไรกับนางหมาขนคำเป็นแม่ที่สติปัญญาฉลาด รู้จักที่ต่ำที่สูง รู้จักถ่อมตน จึงตอบว่านางบัวแก้วคือนายเก่าของข้า ข้าขอได้เห็นหน้านายเก่า ครั้งเมื่อทหารยามไปแจ้งแก่นางบัวแก้ว นางบังแก้วเกรงจะอับอายที่คนในวังรู้ว่าตนมีแม่เป็นหมา จึงวางอุบายฆ่าแม่โดยแกล้งว่าหมาอะไรพูดภาษาคนได้ ชิดบ้านชิดเมือง (อาถรรพ์แก่บ้านเมือง) แล้วสั่งทหารให้กำจัดหมาเสีย

หมาขนคำถูกขับไล่ทำร้ายบาดเจ็บสาหัส จึงวิ่งไปวังของนางบัวตอง ลูกสาวคนเล็ก นางบัวตองรีบออกมารับแม่ไปซ่อน แล้วรักษาเยียวยาให้ข้าวน้ำแก้ม โดยยอมเสี่ยงต่ออาญา ขอมิ้มหีบขนาดใหญ่จากพระสวามีว่าจะไปขนสมบัติจากผาสสามเส้ามาใส่หีบใน 7 วัน แต่ที่จริงนั้น บัวตองใช้หีบเป็นที่หลบซ่อนเยียวยารักษาแม่ในวังเจ็ดวัน ครึ่งครบกกำหนดเจ็ดวัน หมาขนทองคำทนพิษบาดแผลมิได้ก็ถึงแก่ชีวิต พระอินทร์เนรมิตให้ศพของหมาขนคำกลายเป็นสมบัติเงินทอง ก่อนที่พระยาเมืองจะมาขมสมบัติในหีบ เมื่อพระยาเมืองมาพบสมบัติค่ามหาศาลในหีบเช่นนั้นก็โกรธนางบัวตอง ประกาศยกย่องพร้อมให้นางบัวตองนำหีบไปขนสมบัติที่ผาสสามเส้ามาอีก นางบัวตองเสียใจที่แม่ตาย และตั้งใจจะฆ่าตัวตายตามแม่อยู่แล้ว จึงได้ไปหายักษ์ผีเสื้อคอยซึ่งเฝ้าสมบัติที่ผาสสามเส้าเพื่อให้จับนางกิน นางจึงนำขบวนสัมภาระไปถึงบริเวณผาสสามเส้า แล้วขึ้นไปบนยอดผาสสามเส้า กระโดดลงไปในหลุมที่อยู่ของยักษ์หลังผา บังเอิญยักษ์ป่วยเป็นโรคฝีกัสดหนอง บวมปูดร้องครวญครางอยู่ เมื่อนางบัวตองกระโดดลงไปกระทบฝี ของยักษ์ ทำให้หนองแตกยักษ์หายเจ็บ ทำให้ยักษ์ดีใจขนสมบัติล้ำค่าเป็นบำเหน็จแก่นางอีก นางจึงขนสมบัติกลับวัง

ข้างฝ่ายนางบัวแก้ว แผลผู้พิหาราบ ก็อิจฉาคิดจะทำอย่างน้องสาวบ้าง จึงขึ้นอาสาพระยาเมืองผู้สวามี จะไปขนสมบัติที่ผาสสามเส้ามาอีก เพื่อมิให้น้อยหน้าน้องสาว เจ้าเมืองจึงจัดขบวนช้างม้า ขนสัมภาระพร้อมหีบสมบัติเพื่อไปขนสมบัติ นางบัวแก้วไปถึงผาสสามเส้าก็กระโจนไปหายักษ์ดังเช่นที่น้องสาวเคยทำ เหตุที่นางมีบาปหนามาแม่ ยักษ์จึงได้จับนางฉีกแข่งขาгин แล้วไล่กินขบวนช้างม้าของพระยาเมือง ม้าตายเกลื่อน ณ บริเวณนั้น ปัจจุบันเรียกว่า บ้านโทกหัวช้างในเขตอำเภอเมือง

3. เจ้าเวียงตาล

ตำนานเมืองเวียงตาลและเวียงลมร้างในเขตตำบลเวียงตาล อำเภอห้างฉัตร มีเรื่องเล่าว่าเมืองนี้เคยมีช้างเผือกคู่บารมีเมือง ต่อมาข้าศึกยกมาประชิดขอช้างเผือก แล้วขู่ว่าหากเจ้าเวียงตาลมิยอมให้ จะรบเอาให้ได้ เจ้าเวียงตาลตกใจ เห็นว่ากำลังข้าศึกมีมากกว่ากำลังของทหารในเวียงตาลจะป้องกัน แต่ก็เชื่อในกำลังความสามารถของเมืองเวียงตาลว่า หากมีการเตรียมตัวอีกสักเจ็ดวัน จะสามารถสู้ศึกได้ จึงวางอุบายทำเป็นยอมจำนนมอบช้างเผือกปลอม โดยใช้วิธีเคลือบทาผิวช้างเป็นสีเผือกขาว แล้วแนะนำว่าช้างเผือกออกจากถิ่นกำเนิดจะมีอาการแพ้ไฟในระยะเจ็ดวัน ห้ามนำช้างผ่านลุยทำน้ำลำธาร จนกว่าจะพ้นกำหนด ข้าศึกเข้าใจว่าเป็นช้างเผือกจริง จึงยอมถอยทัพนำช้างเผือกไปโดยปฏิบัติตามคำแนะนำ ครั้นครบกำหนดเจ็ดวันนำช้างลงน้ำปรากฏว่าเห็นสีขาเผือกหลุดหายไป ข้าศึกโกรธแค้นมากประกาศอาฆาตเจ้าเมืองเวียงตาล และว่าจะต้องชิงช้างเผือกแบบต้องล้างเมืองให้ได้ ข้าศึกจึงยกทัพกลับมาใหม่ ทางเวียงตาลได้จัดทัพออกสู้รบเป็นสามารถ

เจ้าเวียงตาลนำชายาสององค์ไปซ่อนที่โทกสองนางหลังคอยนาย และนำข้างเฝือกไปซ่อนที่คอกข้างเฝือก

เนื่องจากกองทัพข้าศึกครั้งหลังนี้มีกำลังหนุนเพิ่มมหาศาลกว่าครั้งแรก ทหารและชาวเวียงตาลในตัวเวียงต่างถูกสังหารล้มตายอย่างอนาถ เจ้าเวียงตาลลอยไปตั้งหลักนอกเวียงที่ริมน้ำแม่ตาล ณ ที่เรียกว่า วังมะนาว เชิงคอยนาย คือคอยพระธาตุปางม่วง ตำบลเวียงตาล อำเภอห้างฉัตร ปัจจุบันที่มีชื่อนี้ เนื่องจากเจ้าเมืองเวียงตาลต้องอาวุธข้าศึก อาการร้ายแรงทนพิษบาดแผลได้ก่อนจะสิ้นใจได้ตั้งพระขรรค์ชัยออกจากฝัก หยิบมะนาวใบหนึ่งมาผ่าเป็นสองซีก รวมพลังสัจจาธิฐานเสี่ยงมะนาวล่องน้ำแม่ตาลจากแท่นศิลาเพื่อส่งข่าวอำลาไปถึงสองชายาที่โทกสองนาง ด้วยพลังสัจจาธิฐานแห่งความรักอันแรงกล้า มะนาวสองซีกได้ดันรูคอยไปไหล่ออกที่บริเวณโทกสองนางที่ชายาทั้งสองรอคอยพระสวามีอยู่ ครั้นทั้งสองเห็นมะนาวสองซีกมีคราบเลือดเป็น ว่าพระสวามีเสียชีวิตแล้ว นางทั้งสองเสียใจมากต่างสวมกอดร่ำไห้จนอกแตกตายคู่กัน ณ โทกสองนาง

ตำนานและนิทานที่นำมาให้อ่านนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่ง จะเห็นได้ว่ามีเนื้อหาที่น่าสนใจ และแบ่งข้อคิดที่เป็นแนวทางในการเน้นให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี ทั้งยังทำให้ทราบความเป็นมาของสถานที่ต่าง ๆ ในเขलगค์นครอีกด้วย

กิจกรรมท้ายบทที่ 7

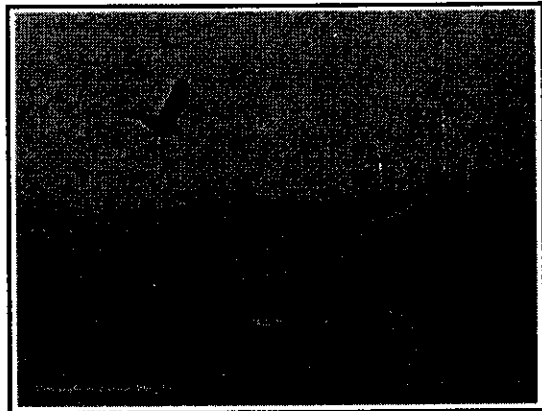
คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทที่ 7 มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องนิทานพื้นบ้านของเขลางค์นครแล้วจงตอบคำถามต่อไปนี้

1. นิทานเรื่องใดที่ประทับใจนักเรียนที่สุด เพราะเหตุใด
2. นิทานพื้นบ้านเรื่องหมาขนคำให้คติและแนวคิดอย่างไร
3. นักเรียนเห็นด้วยกับการวางอุบายของเจ้าเมืองเวียงตาลหรือไม่ เพราะเหตุใด
4. นิทานเรื่องบ้านหนองหล่มให้คติธรรมด้านใด เพราะเหตุใดประชาชนจึงให้การเคารพสักการะศาลเจ้าแม่เก็ยงคำ
5. นักเรียนชอบตัวละครใดในนิทานเรื่อง “หมาขนคำ” เพราะเหตุใด

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือผู้สูงอายุ เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านที่นอกเหนือจากในหนังสือนี้แล้ว นำมาเล่าให้เพื่อนฟังคนละ 1 เรื่อง
2. ให้นักเรียนเปรียบเทียบเรื่องราวของ บ้านหนองหล่ม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และบ้านหนองหล่ม อำเภอสองแคว จังหวัดลำปางมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

บทที่ 8 สินค้าเด่นดังของเขลางค์นคร

สินค้าสำคัญและมีชื่อเสียงของเขลางค์นคร ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผาที่ทำจากดินขาวชั้นดี งานแกะสลักไม้ ผ้าทอมือ กระจาดสาน ผลิตภัณฑ์สมุนไพร และอาหารพื้นบ้าน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดอาชีพขึ้นในท้องถิ่น นำรายได้เข้ามาสู่จังหวัดด้วย

1. สินค้าประเภทของใช้

1.1. เครื่องปั้นดินเผาสินค้าส่งออกเขลางค์นคร

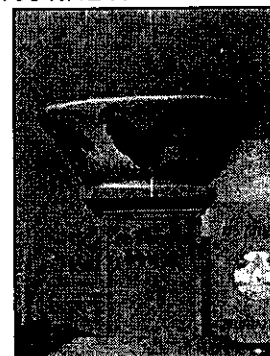
เครื่องปั้นดินเผา เป็นวัฒนธรรมเชิงหัตถศิลป์ที่สืบทอดกันมาจากการคิดของบรรพชนที่ทำงานและได้พัฒนาฝีมือเรื่อยมาจนกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้กันมาจนทุกวันนี้

งานฝีมือ
ผลิตภัณฑ์
เครื่องปั้นดินเผา

การผลิตเครื่องปั้นดินเผาของจังหวัดลำปางเริ่มต้นในลักษณะอุตสาหกรรมอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2503 โดยชาวจีน 2 คนคือนายชิวกิม แซ่กวอก และนายซิมหุย แซ่ฉิน นับเป็นโรงงานทำถ้วยตราไก่แบบเมืองจีนขึ้น นับเป็นโรงงานทำถ้วยตราไก่แห่งแรกของลำปาง

ตามประวัติกล่าวว่า เมื่อครั้งที่บุคคลทั้งสองอยู่เมืองจีนเคยทำงานในโรงถ้วยชาม ซึ่งต้องทำงานทุกชั้นตอน ตั้งแต่การล้างดินปั้นด้วย เกลือบเขียนลาย และนำเข้าเตาเผา เมื่อเดินทางเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจึงได้เข้าทำงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผาที่จังหวัดเชียงใหม่ โรงงานแห่งนี้ทำเฉพาะโอ่ง กระจาดปลูกต้นไม้ และกระจาดแซ่ข้าวเหนียว

ต่อมาเจ้าของโรงงานต้องการทำถ้วยชามแบบเมืองจีนเพราะ
 ขณะนั้นเมืองจีนปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ ถ้วยชามเมืองจีนเข้ามา
 ในเมืองไทยไม่มากนัก และมีราคาแพง ทั้งสองคนพยายามเสาะหาดิน
 ขาวแบบเมืองจีนจากที่ต่าง ๆ มาทดลองทำถ้วยชาม จนครั้งหนึ่งได้
 สังเกตหินลับมีดจากเมืองลำปางที่ส่งไปขายที่เชียงใหม่ มีเนื้อดินสีขาว
 คล้ายดินขาวเมืองจีน จึงลองนำหินลับมีดที่มีเนื้อนุ่มมาทดลองเผาดู และ
 ต้องการไปค้นหาว่าดินเหล่านี้มีอยู่มากน้อยเพียงใด จึงลาออกแล้วไป
 ทำงานที่โรงงานเครื่องปั้นดินเผาทำอิฐทนไฟที่ลำปาง ทั้งสองพากัน
 เดินทางด้วยความยากลำบากไปขุดดินขาวบนเขามาทดลองทำถ้วยชามอีก
 ครั้ง แต่ยังไม่แน่ใจจึงเดินทางไปกรุงเทพฯ นำดินให้โรงงาน
 เครื่องปั้นดินเผาย่านกล้วยน้ำไท เพื่อพิสูจน์อีกครั้ง เมื่อรู้ว่าเป็นดินขาวที่ใช้ทำถ้วยชามแน่นอน
 ก็กลับมาทดลองทำอีกและได้ผลตามที่ต้องการ จึงคิดจะตั้งโรงงานถ้วยชามขึ้นแต่ยังไม่มีทุน
 ทั้งสองตัดสินใจลาออกจากโรงงานที่ลำปาง ไปประกอบอาชีพที่จังหวัดเชียงใหม่เพื่อเก็บสะสมเงิน
 โดยนายชีวภูมิเปิดร้านตัดเสื้อผ้า ส่วนนายชิมหุยปลูกผักขาย ใช้เวลาสะสมเงินอยู่ 7 ปี และมี
 เพื่อนเห็นใจเข้าร่วมลงทุนด้วย จึงกลับมาตั้งโรงงานทำถ้วยชามที่ลำปาง ชื่อว่า

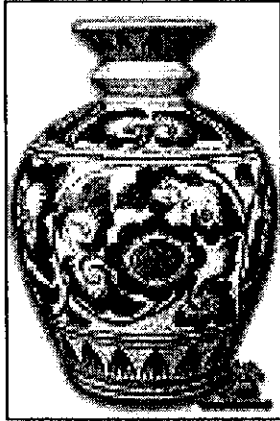
โรงงานถ้วยชามสามัคคี

การผลิตในระยะแรกใช้มือทำทุกขั้นตอน
 เริ่มจากการล้างดิน นวดดิน ขึ้นรูปถ้วย ตกแต่งขอบเคลือบ
 เเผา วาดรูปไก่อบนเคลือบ นำเข้าเตาอบบรรจุเซรามิกให้
 กับเอเยนต์ การทำถ้วยชามต้องมีความชำนาญจึงจะทำให้เนื้อดิน
 น้ำเคลือบ และความร้อน เหมาะสมกันอย่างดี แม้ว่า
 จะตั้งโรงงานได้สำเร็จตามความตั้งใจแล้วก็ตาม แต่ทั้งสอง

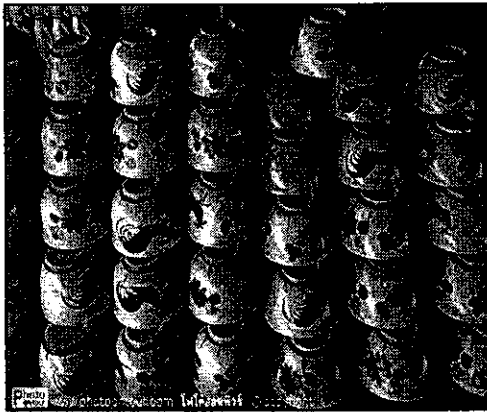

ก็มีได้หยุดการคิดค้นเพื่อพัฒนากระบวนการผลิต ยังได้พัฒนาวิธีทำน้ำเคลือบจากการบดขี้เถ้า
 แกลบ โดยทำให้ละเอียดด้วยครกกระเดื่องที่ใช้สร้างทางรถไฟและหินปูนหมอนทางรถไฟ ซึ่งมี
 ลักษณะคล้ายหินที่ใช้ทำน้ำเคลือบในเมืองจีน

ปัจจุบันจังหวัดลำปางมีโรงงานผลิตเครื่องปั้นดินเผา ประมาณ 150 โรงงาน เป็น
 โรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลางที่ใช้เทคนิคทันสมัย มีการจ้างงานตั้งแต่ 100 - 600 คนมี
 ประมาณ 30 โรงงาน และโรงงานขนาดย่อมและขนาดเล็ก ที่ใช้แรงงานตั้งแต่ 10 - 80 คน มี
 ประมาณ 120 โรงงาน โดยมีเงินทุนหมุนเวียนภายในท้องถิ่นในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาไม่ต่ำ
 กว่า 2,000 ล้านบาทต่อปี และคนทั่วไปเรียกเครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้ว่า “ผลิตภัณฑ์เซรามิกลำปาง”

ผลิตภัณฑ์เซรามิกลำปาง

เครื่องปั้นดินเผาและการวิธีการผลิต

การที่เครื่องปั้นดินเผาของลำปางต่างจากที่อื่น เนื่องจาก เนื้อดินปั้นที่นำมาทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาส่วนใหญ่ที่พบเห็นและใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นส่วนผสมเนื้อดินที่ประกอบด้วยวัตถุดิบ 3 ชนิดผสมกันคือ ดิน หินแก้วและหินฟันม้า วัตถุดิบ ทั้ง 3 ชนิดนี้เป็นสินแร่ตามธรรมชาติ ความบริสุทธิ์ของแร่จะเปลี่ยนแปลงไปตามแหล่งที่พบ ส่วนดินขาวลำปางที่แจ้ห่ม จังหวัดลำปาง จะมีส่วนผสมในอัตราส่วนที่เหมาะสมช่วยทำให้การปั้นรูปผลิตภัณฑ์ได้ง่ายสามารถที่จะเผาให้ได้โครงสร้างตามต้องการ

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะดินขาวที่พบที่นี่ ที่แตกต่างไปจากดินขาวทั่ว ๆ ไปที่ใช้ในการทำเซรามิก คือดินขาวลำปางเกิดจากการผุพังของหินไรโอไลต์ โดยกระบวนการน้ำร้อนไอน้ำร้อนที่อบและเผาหินไรโอไลต์จนเปลี่ยนแปลงสภาพกลายเป็นดินขาว

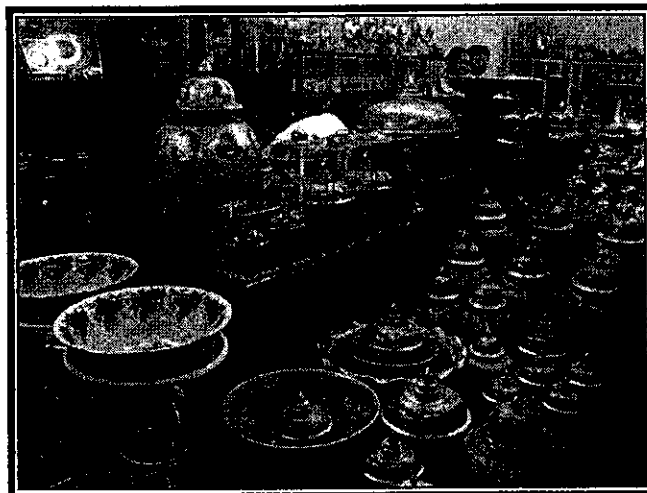

ดินขาว

ดินดังกล่าวจึงมีส่วนประกอบของแร่หลาย ๆ ชนิดปะปนกัน ได้แก่ แร่ดินขาว หิน ฟันน้ำ ควอตซ์ และบางส่วนของดินขาวลำปาง ยังมีแร่ที่ละเอียดให้ความเหนียวช่วยในการขึ้นรูป เซรามิกได้ดี และไม่พบในที่อื่น ๆ ของประเทศไทย ดินขาวลำปางจึงสามารถนำมาทำเซรามิกได้ โดยไม่จำเป็นต้องนำวัตถุดิบอื่น ๆ มาผสม

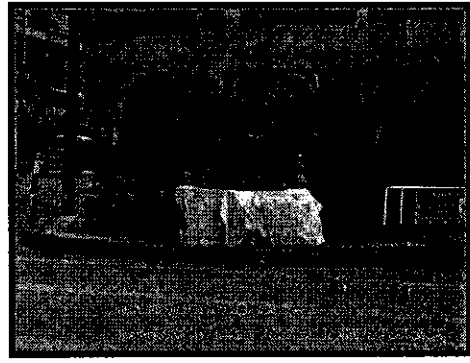
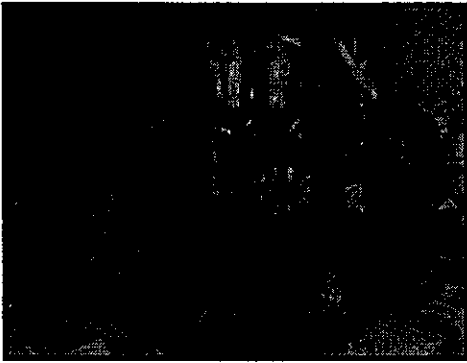
ปัจจุบันผลิตภัณฑ์เซรามิกลำปาง จัดทำตามลักษณะของการใช้งาน ได้แก่ พวกของชำระล้างของที่ระลึก ของตั้งโชว์ ของใช้บนโต๊ะอาหาร เช่น จาน ชาม ถ้วยกาแฟ แจกัน ฯลฯ ของใช้ประเภทวัสดุก่อสร้าง ได้แก่ เครื่องสุขภัณฑ์ กระเบื้องปูพื้น และลูกกรงแก้ว เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นที่รู้จักอย่างดีของคนไทย และคนต่างประเทศ

ผลิตภัณฑ์เซรามิก

1.2 บ้านหลุกหมู่บ้านแกะสลักไม้

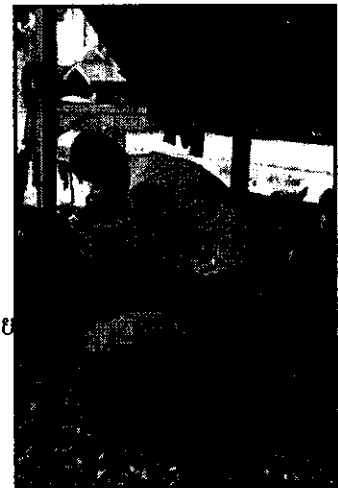
บ้านหลุกเป็นหมู่บ้านแกะสลักไม้มาหลายสมัย แต่ละครัวเรือนจะผลิตงานที่ตนเองถนัดในลักษณะแบ่งงานกันทำ มีทั้งงานกลึง งานแกะสลัก และการประดิษฐ์ของตกแต่งบ้าน นักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยวชมการผลิตภายในหมู่บ้านและซื้อสินค้าได้ในราคาถูก

งานแกะสลัก

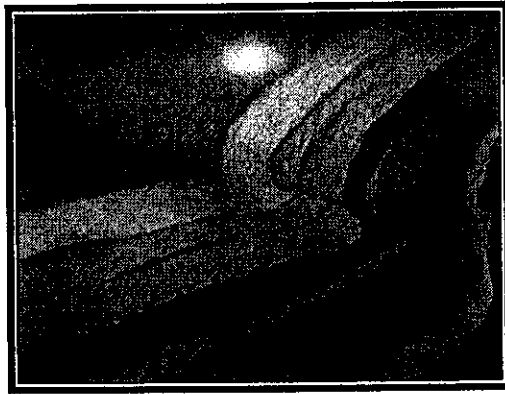
ที่ตั้งบ้านหลุก อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เดินทางจากตัวเมืองลำปางใช้ทางหลวงหมายเลข 1037 (ลำปาง – แม่ทะ) ขับตรงไปเรื่อย ๆ จนผ่านตัว อำเภอแม่ทะ มาถึงบริเวณวัดศรีอ้วนจะมีทางแยกให้เลี้ยวซ้าย ขับตรงไปจนถึงสี่แยกบริเวณวัดน้ำโท้ง ให้เลี้ยวซ้ายอีกครั้ง ตรงไปราว 1.5 กม. ก็จะถึงบ้านหลุกซึ่งอยู่ทางขวามือ

บ้านหลุกเป็นแหล่งผลิตงานแกะสลักไม้ส่งไปยังอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นย่านจำหน่ายไม้แกะสลักชื่อดังของประเทศ ทั้งหมู่บ้านจะมีอาชีพคือการแกะสลัก โดยสอนกันในครอบครัวรุ่นต่อรุ่น ช่วงปิดเทอมเด็กนักเรียนจะมีเวลาสำหรับฝึกมือ โดยมีพี่ น้ำ หรือ พ่อ ช่วยถ่ายทอดวิชา เมื่อมีฝีมือถึงระดับหนึ่งก็สามารถหาเงินเลี้ยงตัวเองได้ เป็นอาชีพที่รายได้ดี หากขยันก็จะร่ำรวย ไม้ที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นไม้ฉำฉาหรือจามจุรีเพราะไม้เนื้ออ่อนง่ายต่อการแกะ ไม้เหล่านี้รับซื้อมาจากแพร์ แต่ละบ้านจะมีลานกว้างสำหรับกองไม้ที่ตัดเป็นท่อน ๆ ชั้นแรกจะมีคนขึ้นรูปโดยใช้มีดหรือขวานจากนั้นช่างฝีมือจะทำการแกะสลักให้เป็นรูปร่าง ลวดลายสวยงาม ตามความต้องการของลูกค้า โดยมากเป็นพวกหัวช้าง หัวอินเดียนแดง รูปช้างทั้งตัว กวาง และม้า แล้วแต่ความถนัดของแต่ละครัวเรือน หากมาเที่ยวที่นี่จะพบเห็นบ้านเรือนที่สร้างงานฝีมืออยู่ตามสองฟากถนน สามารถแวะ

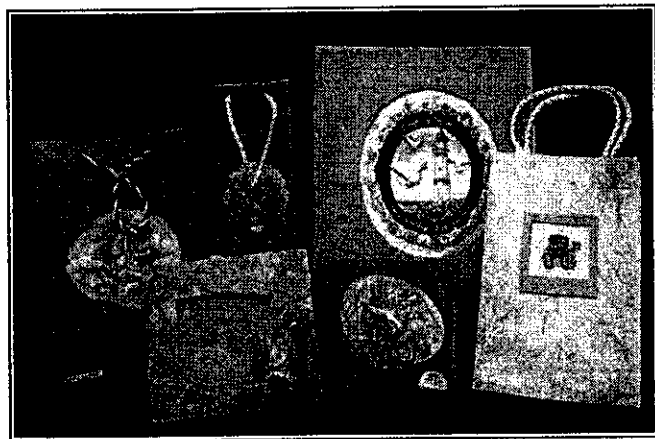
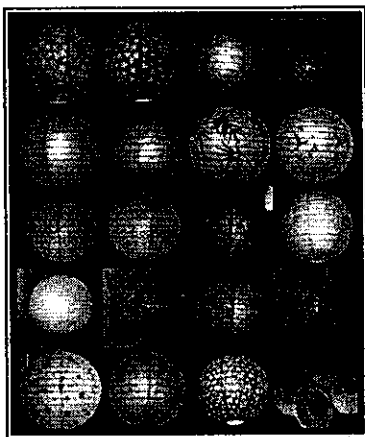

จอดได้ทุกบ้าน ผู้คนอรรถยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส นอกจากนี้ยังมีงานหัตถกรรมรูปแบบอื่น ได้แก่ การนำเถาวัลย์มาถักเป็นภาชนะต่าง ๆ เช่นนำกระบอกไม้ไผ่กับเถาวัลย์ทำเป็นที่ใส่ดอกไม้ การทำ ครกไม้ และงานอื่น ๆ ที่มีความงามอันโดดเด่น สามารถซื้องานเหล่านั้นได้ในราคาถูกกว่า ห้างตลาดมาก เช่นกระบอกไม้ไผ่ใส่ดอกไม้ ราคา ตั้งแต่ 20 – 50 บาท หัวช้างแกะสลัก ราคา ประมาณ 90 บาท

1.3 กระดาษสา

กระดาษสาเป็นอุตสาหกรรมพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของบ้านน้ำโห่ง อำเภอเมือง จังหวัด ลำปาง จนมีชื่อเรียกว่ากระดาษน้ำโห่ง นอกจากนี้ยังมีการผลิตที่บ้านบ่อแฉั่ว อำเภอห้างฉัตรเช่นกัน กระดาษสาที่ทำมาจากกระดาษปอสาซึ่งเป็นไม้เนื้ออ่อน เนื้อเยื่อเหนียว สามารถประดิษฐ์เป็นของ ใช้และของที่ระลึกสวยงามหลายรูปแบบ เช่น ร่ม โคมไฟ ไม้เทียน ดอกไม้แห้ง กรอบรูป กระเป๋า และของชำร่วยอื่น ๆ ตามสั่ง

ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา

1.4 ขั้นตอนการทำกระดาษสา

1. ลอกเอาเปลือกต้นสา การตัดต้นสาสูงจากพื้นประมาณ 30 เซนติเมตรแบ่งออกเป็นท่อน ๆ ท่อนละประมาณ 150 เซนติเมตร ต้องไม่มีใบแขนงกิ่งหรือรากติดมา มาแช่น้ำประมาณ 1 คืน

ต้นสา

2. นำเอามาต้มในน้ำที่ใส่โซดาไฟประมาณ 6-8 ชั่วโมง หรือจนกว่าจะเปื่อย
3. นำเอาไปล้างน้ำสะอาด แล้วนำไปแช่ในน้ำผสมคลอรีนเพื่อฟอกขาว
4. นำไปล้างด้วยน้ำสะอาดอีกครั้ง และเลือกส่วนที่เสียบก่อน
5. นำไปโม้ในเครื่องโม่จนละเอียดแล้วปั่นเป็นก้อนตามขนาดที่ต้องการ

6. นำเอาสาที่ปั่นเป็นก้อนไปกระจายในน้ำแล้วใช้พิมพ์ที่เป็นไม้ไผ่ที่บุด้วยตะข่ายซ้อนและกระจายเยื่อสาแผ่ให้เต็มพิมพ์
7. ไปตากแดดประมาณ 1 วันจึงลอกออกมาเป็นกระดาษสาที่พร้อมใช้งาน

ผลิตภัณฑ์จากกระดาศาขึ้นมาเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มของสินค้าโดยผลิตเป็นสินค้า เช่น สมุด อัลบั้ม กรอบรูป การ์ด ซองจดหมาย กล่องบรรจุภัณฑ์ กล่องทิชชู เชือก และ โบว์ ฯลฯ โดยปัจจุบันได้การคัดเลือกให้เป็นสินค้าระดับ 3 ดาว และได้รับมาตรฐานลำปางแบรนด์

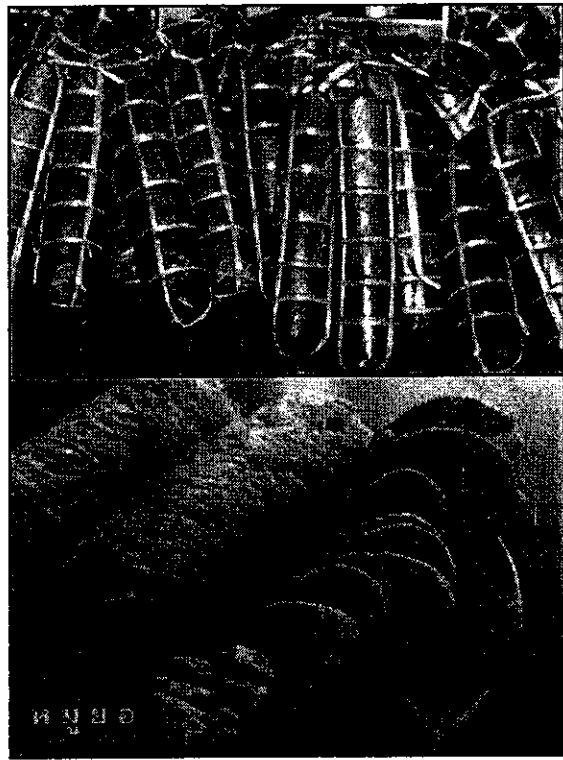
นอกจากนี้ปัจจุบันหมู่บ้านน้ำโห่ง ยังได้รับการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโอท็อป ของจังหวัดลำปาง ซึ่งทางกลุ่มได้นำเสนอการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตของคนทำกระดาศา หรือทดลองทำกระดาศาด้วยตนเอง

2. ประเภทอาหารพื้นบ้าน

ของฝากประเภทอาหารที่ขึ้นชื่อของเมืองลำปางส่วนใหญ่ก็จะมีลักษณะคล้าย ๆ กับแหล่งท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป แต่มีอาหารบางอย่างที่มีรสอร่อยแตกต่างจากแหล่งอื่น ๆ และเป็นที่ยอมรับมาก ใครได้มาเที่ยวลำปางต้องซื้อของเหล่านี้ไปฝากกับอาหารดังกล่าว ได้แก่ ใส่อ้ว ข้าวแต๋น แหนม หมูยอ และแคบหมู เป็นต้น

ใส่อ้ว

หมูยอ

แคบหมู

ข้าวแต๋น

ไส้อั่ว

คำว่า “อั่ว” เป็นภาษาล้านนา หมายถึง แทรก หรือยัดไว้ตรงกลาง ไส้อั่ว จึงหมายถึงไส้
 ที่มีการนำสิ่งของยัดไว้ นิยมใช้ไส้หมูและเนื้อหมู เป็นวิธีการถนอมอาหาร ให้สามารถรับประทาน
 ได้นานขึ้น คือประมาณ 1 – 2 วัน แต่ถ้าเก็บไว้ในตู้เย็น หรือปัจจุบัน มีการบรรจุลงแบบสุญญากาศ
 ก็เก็บไว้ได้นานวันมากยิ่งขึ้น เคล็ดลับ ขณะย่างไม่ให้ไส้แตก ให้ใช้ไม้ปลายแหลมจิ้ม ๆ ที่ซัดไส้อั่ว
 เพื่อระบายอากาศ

หมุยอ

ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเนื้อหมู มันหมู และเครื่องปรุงรส อาจมีส่วนประกอบอื่น เช่น โปรตีนนม โปรตีนพืชเข้มข้น และแป้งมันสำปะหลัง นำมาผสมและบดให้ละเอียดเป็นเนื้อเดียวกัน อาจมีส่วนผสมที่เติมลงไปเพื่อให้เกิดลักษณะเฉพาะ เช่น หนังกหมู เห็ดหอม พริกไทยดำ และสาหร่าย นำมาคลุกผสมให้กระจายโดยทั่ว แล้วบรรจุในวัสดุห่อหุ้มให้แน่น นำไปต้มหรือนึ่งให้สุก

แคบหมู

แคบหมูเป็นอาหารพื้นเมืองของภาคเหนือของประเทศไทย ที่เป็นหิ้งของรับประทานเล่นหรือรับประทานกับอาหารอื่น ๆ ได้หลายชนิด เช่น แกงฮังเล น้ำพริกอ่อง แคบหมูที่ดีมีคุณภาพควรมีสีเหลืองสม่ำเสมอ ไม่มีกลิ่นเหม็นหืน และสามารถเก็บไว้ได้นาน ขึ้นอยู่กับกรรมวิธีการผลิตที่แตกต่างกัน

หนังกหมูที่นำมาใช้ทำแคบหมู ควรเป็นหนังส่วนสะโพก หรือกลางลำตัว เพราะทำให้พองตัวได้ง่าย อาจมีเนื้อหรือมันติดมาบ้างเล็กน้อย

ข้าวแต๋น

ข้าวแต๋นหรือข้าวแต๋น หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากข้าวเหนียวเป็นส่วนประกอบหลัก โดยนำข้าวเหนียวมาแช่น้ำ หนึ่งสัปดาห์ คลุกโดยอาจผสมกับส่วนประกอบอื่น เช่น น้ำแดงโม หรือน้ำผลไม้อื่น จากนั้นใส่เกลือ น้ำอ้อย งา และน้ำกะทิ แล้วทำให้เป็นแผ่นกลม หรือรูปแบบอื่น นำไปทำให้แห้งด้วยแสงแดด หรือวิธีอื่น จากนั้นทอดให้พอง อาจปรุงแต่งหน้าด้วยเครื่องปรุงต่าง ๆ เช่น น้ำตาลเคี้ยว หน้ากระเทียม หน้าน้ำพริกเผา รัชูพืชต่าง ๆ สมุนไพร และหมูหยอง เป็นต้น มีลักษณะคล้ายกับขนมนางเล็ด คือ เป็นแผ่นข้าวแต๋นที่ทำจากข้าวเหนียวโดยไม่มีส่วนประกอบอื่นเป็นส่วนผสมและมีน้ำตาลมะพร้าวหรือน้ำอ้อยเคี้ยวเป็นเครื่องปรุงแต่งหน้า

ข้าวแต๋นเป็นขนมพื้นบ้านต่อมาได้พัฒนารูปแบบเป็นข้าวแต๋นน้ำอ้อย ข้าวแต๋นน้ำแดงโม ข้าวแต๋นหน้างา หน้ารัชูพืช หน้าน้ำพริกเผาหมูหยองและรูปแบบก็จะเปลี่ยนแปลงไป เป็นแผ่นสี่เหลี่ยม เป็นคำเล็ก ๆ บ้าง

จะเห็นได้ว่าสินค้าดังกล่าวเป็นสินค้ายอดนิยมของเขลางค์นคร เนื่องจากมีคุณภาพ และราคาเหมาะสม ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมซื้อไปรับประทาน และซื้อไปฝากกัน

กิจกรรมท้ายบทที่ 8

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทที่ 8 มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องสินค้าเด่นดังเขलगันคร แล้วจงตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนเห็นว่าสินค้าใดควรเป็นสัญลักษณ์เขलगันครมากที่สุด เพราะเหตุใด
2. เซรามิกของเขलगันครมีคุณภาพพิเศษแตกต่างจากเซรามิกที่ผลิตจากภาคอื่นๆ อย่างไร
3. สินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ของเขलगันครคืออะไร มีประวัติความเป็นมาอย่างไร
4. นักเรียนเห็นว่าควรมีวิธีการส่งเสริมสินค้าเด่นดังของเขलगันครให้เป็นที่รู้จักและนิยมซื้อได้อย่างไร จงอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ
5. ให้นักเรียนแนะนำอาหารพื้นบ้าน 3 อย่างที่นักท่องเที่ยวควรซื้อไปฝากคนทางบ้านเนื่องจากมาเยือนเขलगันคร พร้อมทั้งแสดงเหตุผลประกอบว่าทำไมจึงเลือกสินค้านั้น

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนสืบค้นจากชุมชนหรือเอกสารและหารายชื่อสินค้าพื้นเมือง อันดับ 1 ถึง 5 ของเขलगันคร นอกเหนือจากที่นำเสนอในหนังสือนี้แล้วนำเสนอให้เพื่อนทราบ
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันและเลือกเขียนโฆษณาสินค้าพื้นเมืองของเขलगันครที่นักเรียนสนใจ 1 ประเภท

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย (2528) *ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค* จังหวัดลำปาง กรุงเทพมหานคร
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541) *ลำปางนครเขลางค์แห่งลุ่มแม่น้ำวัง* กรุงเทพมหานคร
คุรุสภาลาดพร้าว
- จักรภัทร พงศ์ภัทระ(2546) *คู่มือการเขียนหนังสือเสริมประสบการณ์ ตามความพัฒนาการของ
ท้องถิ่น พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพมหานคร ชารอักษร
- ไพโรจน์ ไชยเมืองชื่น (2544) *ลำปาง เมื่อห้วงหนึ่งศตวรรษ* สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ
ลำปาง
- วิเชียร สาธิตโกวิทชัย (2549) *เที่ยววัดพระธาตุลำปางหลวง มองสถานทรายล้าน ๆ เมื่อดการวะต่อ
องค์พระธาตุ ศิลปวัฒนธรรมและท่องเที่ยว หนังสือพิมพ์แมงมุม ลำปาง*
—————(2549) *เที่ยวยอดดอยม่วงคำที่วัดพระธาตุดอยม่วงคำ ศิลปวัฒนธรรมและท่องเที่ยว
หนังสือพิมพ์แมงมุม ลำปาง*
- สนธิ สมัครการ(2534) *วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของสังคมไทย* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
สุรพล คำวิฑูถ (2539) *แผ่นดินล้านนา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์เมืองโบราณ
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดลำปาง (2548) *ลำปางพงศาวดารไทยถิ่นเหนือ ลำปาง จิตวัฒนา
การพิมพ์*
- สำนักงานสถิติจังหวัดลำปาง (2545) *จังหวัดลำปาง* กรุงเทพมหานคร กระทรวงเทคโนโลยี
สารสนเทศและวารสาร

บทที่ 3

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1. สรุปการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

1.2 ขอบเขตของการสร้างหนังสือ

1.2.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาอิงหลักสูตรสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ทักษะการอ่านเพื่อฝึกนิสัยรักการอ่าน ที่มีภาพประกอบคำบรรยายจำนวน 8 บทและมีกิจกรรมท้ายบทฝึกให้เรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2.2 ตรวจสอบความเหมาะสมของขอบข่ายเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านต่าง ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญ และสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.3 การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.3.1 กำหนดลักษณะของหนังสือ หนังสือที่สร้างขึ้นคือหนังสืออ่านเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อ่านเพื่อเสริมทักษะการอ่าน และให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันของเขลางค์นคร หรือจังหวัด

ถ้าปางในปัจจุบัน เป็นการสร้างภูมิรู้และความรู้สีกภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองและส่งเสริมให้
ผู้เรียนรักการอ่าน

1.3.2 การสร้างและการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพหนังสือ

1) การสร้างหนังสือ

(1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 3 สาระการอ่านไว้ ในสาระที่ 1 มาตรฐานที่ ท.1.1 ใช้กระบวนการ
อ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต
และมีนิสัยรักการอ่าน

(2) กำหนดวัตถุประสงค์

(3) ศึกษาศึกษาข้อเท็จจริงจาก เอกสาร ตำรา งานวิจัย จากแหล่งเรียนรู้
ห้องสมุด สำนักงานสภาวัฒนธรรมท้องถิ่น เดินทางไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ ทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน
จากแหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก บ่อน้ำร้อน ถ้ำ โรงงานอุตสาหกรรม
เครื่องปั้นดินเผา แหล่งผลิตภัณฑ์ชุมชน ร่วมกิจกรรมในประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น เพื่อสอบถาม
สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน และผู้สูงอายุ เพื่อนำมาประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง จัดลำดับ
เค้าโครงเรื่องแล้วสอบถามความเหมาะสมของขอบข่ายเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ

(4) กำหนดลักษณะการเขียนว่าจะเขียนเรื่องโดยการบรรยาย

(5) กำหนดแก่นของเรื่อง คือความสำคัญของเขลางค์นคร

(6) ตั้งชื่อเรื่องว่า “เขลางค์นครเพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” กำหนด
วัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม และเค้าโครงเรื่องตามลำดับก่อนหลัง

(7) ดำเนินการเขียน การสร้างหนังสือกำหนดโครงสร้างเป็น 2 ส่วนคือ
ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมทำยบทยเมื่อเตรียมพร้อมจากขั้นตอนทุกขั้นตอนตามข้อ 1 แล้ว ลงมือเขียน
ไปตามเค้าโครงเรื่อง ที่วางไว้ไปตามลำดับ

(8) ชั้นหลังเขียนจบแล้วได้ทบทวนอีกครั้ง โดยลองอ่านทบทวนเรื่อง
ตั้งแต่ต้นจนจบอีกครั้งหาจุดบกพร่องแล้วแก้ไข

2) การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของหนังสือ

(1) สร้างแบบสอบถาม เพื่อประเมินคุณภาพหนังสือโดยนำแบบสอบถาม
สอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

(2) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านการ
จัดทำรูปเล่ม เนื้อหา ภาพประกอบ การใช้ภาษา และคุณค่าและประโยชน์

(3) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

(4) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปให้นักเรียนอ่านแล้วสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสือดังกล่าวในด้านการจัดทำรูปเล่ม เนื้อหา ภาพประกอบ การใช้ภาษา และคุณค่าและประโยชน์

1.4 ผลการศึกษา

ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

1.4.1 หนังสือที่สร้างขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหา 8 บท ได้แก่ ระลึกอดีตเขलगันคร เขलगันครในปัจจุบัน สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเพณีพื้นบ้านของเขलगันคร ประวัติบุคคลสำคัญในเขलगันคร ดำเนินและนิทานพื้นบ้านของเขलगันคร และสินค้าเด่นดังของเขलगันคร พร้อมภาพประกอบและกิจกรรมท้ายเรื่อง

1.4.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

ผลการตรวจสอบปรากฏ ดังนี้

1) ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนี้ในภาพรวมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 ซึ่งเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ ปรากฏผล ดังนี้

ด้านการจัดทำรูปเล่ม มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00

ด้านเนื้อหา ภาพประกอบ การใช้ภาษา และคุณค่าและประโยชน์มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00

2) ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.93 ซึ่งเมื่อพิจารณาแต่ละรายการปรากฏผล ดังนี้

นักเรียนมีความเห็นว่ามีค่าเฉลี่ยเหมาะสมมากทุกรายการ โดยด้านภาพประกอบมีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 4.24 รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดทำรูปเล่มมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.88 และรองลงมาอีก ได้แก่ ด้านคุณค่าและประโยชน์มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.87

1.5 อภิปรายผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.5.1 ด้านการจัดรูปเล่ม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ามีค่าเฉลี่ยเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 โดยเห็นว่าการออกแบบปกน่าสนใจ ชวนให้เปิดอ่าน หนังสือมี

ส่วนประกอบครบถ้วนตามประเภทของหนังสือ มีขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน มีตัวอักษรที่ใช้มีขนาดพอเหมาะกับวัยของผู้อ่านและการวางภาพประกอบกับเนื้อหาเหมาะสมสบายตา ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่าด้านการจัดทำรูปเล่มมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.88 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ จักรภัทร พงศ์ภัทระ (2546 : 34 – 41) ที่กล่าวว่า การจัดพิมพ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์สามารถมีการปรับแต่งภาพ จัดทำรูปเล่มหนังสือมีสีสันสวยงามสามารถพิมพ์ออกมาเป็นเล่มที่มีมาตรฐานและมีความสนใจ

1.5.2 ด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 โดยเห็นว่า การพิมพ์ สดก การันต์ถูกต้องตามหลักภาษาไทย ชื่อหนังสือน่าสนใจ หัวข้อเรื่องมีความสัมพันธ์น่าติดตามการจัดแบ่งเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน เนื้อหาของเรื่องส่งเสริมความรักและความภูมิใจในท้องถิ่น เนื้อหามีความหมาย ตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน กิจกรรมท้ายบทมีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้อ่าน ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่าด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.80 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องด้านเนื้อหาเฉลี่ย 1.00 สอดคล้องกับ จินตนา ไบกาชูยี (2542 : 134) ได้กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมคือหนังสือที่บรรจุความรู้ ซึ่งอาจเป็นความรู้ส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรหรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์ เสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้อ่านซึ่งเป็นนักเรียนในวัยต่าง ๆ มีลักษณะแนวการเขียนทั้งในแง่ให้สารประโยชน์โดยตรง ในลักษณะการเขียนแบบสารคดี (Nonfiction) และให้ความสนุกในลักษณะการเขียน แบบบันเทิงคดี (Fiction) รวมอยู่ด้วย แต่เน้นหนักไปในแง่ให้สารประโยชน์ ความรู้จะเป็นจุดประสงค์สำคัญของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมและวัชรภรณ์ วัตรสุข,(2541 : 46) กล่าวว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนอ่านด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

1.5.3 ด้านภาพประกอบ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านภาพประกอบมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.66-1.00 โดยเห็นว่าภาพประกอบสีสันสวยงามเร้าความสนใจ ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา ภาพมีความคมชัด สีสันเหมาะสมกับเนื้อหา จำนวนภาพเหมาะสมกับเรื่อง ภาพที่น่าเสนอส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ขนาดของภาพเหมาะสมกับผู้อ่าน ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่าด้านภาพประกอบมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.24 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545 : 10) ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกสื่อภาษาไทยว่าภาพประกอบอาจเป็นภาพวาด ภาพถ่าย แผ่นผัง แผนภูมิ แผนที่ ตาราง เพื่อช่วยสรุปความ ถูกต้อง ชัดเจน และส่งเสริมการเรียนรู้

1.5.4 ด้านการใช้ภาษา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านการใช้ภาษามีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.66-1.00 การใช้ภาษาชัดเจน เข้าใจง่าย การนำเสนอเนื้อเรื่องได้

เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การใช้ภาษาเหมาะสม อ่านเข้าใจง่าย ชวนติดตาม การบรรยายเรื่องทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนอยู่ในเกณฑ์ การสะกด การวรรคตอน ได้ถูกต้องเหมาะสม ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่า ด้านการใช้ภาษามีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.76 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2538 : 5 – 13) กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านการส่งเสริมความเข้าใจ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรเสนอเนื้อหาสาระที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความเข้าใจเรื่องราวได้ โดยใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ความรู้และประสบการณ์และวัยของผู้อ่านตลอดจนใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

1.5.5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านคุณค่าและประโยชน์มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.66-1.00 โดยเห็นว่าผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเขลางค์นคร ข้อมูลเป็นการสื่อสารกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากศึกษาหาผู้เกี่ยวข้องกับเขลางค์นครเพิ่มเติม มีการทำกิจกรรมท้ายเล่มส่งเสริมให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและกล้าแสดงออก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและคนในท้องถิ่นช่วยส่งเสริมการรับรู้ด้วยตนเอง มีการนำเสนอแฟงด้วยนิทาน เรื่องเล่า น่าสนใจไม่เบื่อ และหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ปลุกฝังเจตคติให้มีความรักและหวงแหนท้องถิ่น ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่าด้านคุณค่าและประโยชน์มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.87 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ สุรัตนา พันธุ์พิธ (2549 : บทคัดย่อ) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เรียน จำนวน 10 คน ประเมินด้านรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา ด้านภาพประกอบ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.75 ถึง 1.00 และมีค่าความสอดคล้องโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.98 สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปใช้

2.1.1 ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อสามารถเสนอแนะให้นักเรียนใช้หนังสือได้ถูกต้อง จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ที่เกิดจากทักษะการอ่าน

2.1.2 ครูควรนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปบูรณาการกับกิจกรรมหรือโครงการอื่น เช่น กิจกรรมหรือโครงการทัศนศึกษาเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

2.1.3 ควรนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้กับโรงเรียนในจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีเนื้อหาความเป็นมาที่ใกล้เคียงกัน

2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.2.1 ควรสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยจัดทำในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมัลติมีเดีย

2.2.2 ควรสำรวจความสนใจในการอ่านหนังสือของนักเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างหนังสือที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน หรือใช้เป็นแนวทางในการเลือกหนังสือให้นักเรียนอ่าน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ (2545) คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กรุงเทพมหานคร วิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ
- _____ (2545) เกณฑ์การประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร การศาสนา
กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 2 – 3) การประกวดต้นฉบับหนังสือสำหรับการค้นคว้าระดับ
ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์
(รสป.)
- กระทรวงมหาดไทย (2528) ประวัตินครไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดลำปาง กรุงเทพมหานคร
กระทรวงศึกษาธิการ (2541) ลำปาง นครเขลางค์แห่งลุ่มน้ำวัง หนังสืออ่านเพิ่มเติมสังคมศึกษา
ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรมวิชาการ
- เกษราภรณ์ สมมณุษย์ (2549) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ผ้าฝ้ายทอมือบ้านตาลเหนือ
สำหรับผู้เรียนช่วงชั้นที่ 3 อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จักรภัทร พงศ์ภัทระ(2546) คู่มือการเขียนหนังสืออ่านเสริมประสบการณ์ตามความต้องการของ
ท้องถิ่น พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ชารอักษร
- จินตนา ไบกาชุย (2542) การเขียนสื่อการเรียนการสอน กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
_____ จินตนา ไบกาชุย (ม.ป.ป.) การเขียนสื่อการเรียนการสอน กรุงเทพมหานคร
สุวีริยาสาส์น
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527) การทำหนังสือสำหรับเด็ก พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
บูรพาสาส์น
_____ (2542) เทคนิคการอ่าน กรุงเทพมหานคร ศิลปาบรรณาการ
- ชัชวาลย์ สิงหาทอง (2547) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ภูมินามอำเภอด่านช้าง สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ถวัลย์ มาศจรัส (2538) การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม
กรุงเทพมหานคร นิติใหม่
- ถวัลย์ มาศจรัส (2548) การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร ชารอักษร

- ธนิกานต์ ทาฮ้าย (2549) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เถลิงพระเกียรติเทียมฟ้า สำหรับ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นภลัย สุวรรณธาดา (2531) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการอ่านในเอกสารชุดวิชาภาษาไทยหน่วยที่ 9
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- นงเยาว์ สุทธิวงศ์ (2545) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เมืองกระบี่ มรกตอันดามัน สำหรับ
รายวิชาท้องถิ่นของเราในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- บุญชม ศรีสะอาด (2545) การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- ปัจฉิมาพร อัครรัตน์ (2540) “การศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้นิทาน
พื้นบ้านอีสานเป็นสื่อในการสอนอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน
อุดรพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช
- ไพโรจน์ ไชยเมืองชื่น (2544) ลำปางเมื่อห้วงหนึ่งศตวรรษ จังหวัดลำปาง
- ภิญญาพร นิตยประภา (2534) การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พระนคร โอเดียนสโตร์
- เม้นมาส ขวลิต (2540) หนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร จันทรเกษม
- ลักขณา ยอดสน (2540) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่อง “เรือสำเภา
และชีวิตชาวปทุมธานี” ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปทุมธานี ศิลปศาสตร-
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วัชรภรณ์ วัตรสุข (2541) การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก
เชียงใหม่ คาราวรรณ
- วรรณธนา คำสุภา (2546) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ตำนานพื้นบ้านหริภุชชัย สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลำพูน
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สรัญญา ทับเตียว (2546) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เมืองหลังสวน สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

- สมบัติ กาญจนารักพงศ์ (2548) *นวัตกรรมการศึกษาชุด เคล็ดลับ วิธีคิด และวิธีสร้างนวัตกรรม สำหรับครุมืออาชีพ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนและการพัฒนาผลงานทางวิชาการ (ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ ครูเชี่ยวชาญ ครูเชี่ยวชาญพิเศษ) กรุงเทพมหานคร 21 เซ็นจูรี*
- สมพร จารุณี (2541) *คู่มือการเขียนบันทึกคิดและสารคดีสำหรับเด็ก กรุงเทพมหานคร ครูสภา ภาคพร้าว*
- สมทรง พิทักษ์พิเศษ (2541) *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นไทยรามัญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดราชบุรี การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540) *หนังสือหลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช*
- สุพรรณิ ภักษา (2549) *การสร้างหนังสืออ่านหนังสือเพิ่มเติม เรื่อง ของดีเมืองลิกอร์ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครศรีธรรมราช ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- สุรพล คำรังกูล (2539) *แผ่นดินล้านนา กรุงเทพมหานคร เมืองโบราณ ด้านสุทธาการพิมพ์*
- สุระภี ผกาพันธ์ (2549) *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณกรรมที่ปรากฏในภาพจำหลัก บนเขาพระวิหารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 จังหวัดศรีสะเกษ ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- สุรัตนา พันธุ์พิช (2549) *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องภูมิตำบลในจังหวัดชัยนาท ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544) *คู่มือการคัดเลือกหนังสือสำหรับ ห้องสมุดโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ครูสภาภาคพร้าว*
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดลำปาง (2548) *ลำปางในพงศาวดารไทยถิ่นเหนือ จังหวัดลำปาง จิตวัฒนาการพิมพ์*
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2545) *พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร พริกหวานกราฟฟิค*
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551) *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระ การเรียนรู้ ภาษาไทย กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ*

อังกฤษ ครูทกุล (2546) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง นิทานชาวบ้านของจังหวัดบุรีรัมย์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ

1. ชื่อ นางนิตยา จิตแหลม
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
 ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ (คศ. 3)
 วุฒิการศึกษาสูงสุด กศ.ม. (การศึกษามหาบัณฑิต) ภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ การสอนภาษาไทย ครูแม่แบบวิชาภาษาไทย กรมสามัญศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ
2. ชื่อ นางกัลยาณี เอี่ยมสาย
 ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ (คศ. 3)
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
 วุฒิการศึกษาสูงสุด ศษ.ม. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) หลักสูตรและการสอน
 การสอนมัธยมศึกษา (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ การสอนภาษาไทย ครูต้นแบบการสอนภาษาไทย ของ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 ปี 2550
3. ชื่อ นางศรีจันทร์รัตน์ กันทะวัง
 ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
 สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1
 วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาโท (ศษ.ม.) (ศึกษาศาสตร์) การสอนภาษาไทย
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ ก่อตั้งโรงเรียนชีวิต (Life Long Learning Center) : รูปแบบ
 การจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา งานเขียน
 บทความเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น คอลัมน์ ภูมิปัญญาล้านนา บริษัทมติชน จำกัด มหาชน
 ตั้งแต่ปี 2540 – ปัจจุบัน

ที่ ศร0522.16(บ)/ว.....

สาขาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

ธันวาคม พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นางกัลยาณี เอี่ยมสาย
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย ข้าพเจ้านางภัสณี บุญทกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกิ้วลุมวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษา การค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดารักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-503-2870

โทรสาร 02-503-3567

ที่ ศร0522.16(บ)/ว.....

สาขาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

ธันวาคม พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางนิตยา จิตแหลม

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย ข้าพเจ้านางภัสณี บุญทกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกวิลมวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษา การค้นคว้าอิสระไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดารักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-503-2870

โทรสาร 02-503-3567

ที่ ศธ0522.16(บ)/ว.....

สาขาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

ธันวาคม พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นางศรีจันทร์รัตน์ กันทะวัง
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย ข้าพเจ้านางภัสณี บุญทกุล นักศึกษาบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกัณฑ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษา การค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษา ค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดารักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-503-2870

โทรสาร 02-503-3567

ภาคผนวก ข

**แบบสอบถามความเหมาะสมของข้อบ่งชี้เนื้อหาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง
“เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”**

**แบบสอบถามความเหมาะสมของข้อบ่งชี้เนื้อหาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง
“เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”**

เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของข้อบ่งชี้เนื้อหาเกี่ยวกับเขลางค์นครหรือจังหวัดลำปางในปัจจุบันที่นำเสนอในหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเกี่ยวกับเขลางค์นคร
2. การสร้างหนังสือเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” มีวัตถุประสงค์ดังนี้
 1. เสนอเนื้อหาในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับเขลางค์นคร
 2. จัดทำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น โดยใช้หลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหา ดังนี้
 1. เป็นเรื่องที่สะท้อนให้เป็นความเป็นมาของจังหวัดลำปาง
 2. เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นเป็นภูมิประเทศ ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรและความงดงามทางธรรมชาติที่มีคุณค่าแก่การอนุรักษ์และหวงแหน
 3. เป็นเรื่องที่ปลูกฝังให้เกิดความรักและภูมิใจในการส่งเสริม อนุรักษ์อารยธรรมเก่าแก่ซึ่งบรรพบุรุษได้สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเขลางค์นคร
 4. เป็นเรื่องที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน
5. การตอบแบบสอบถาม
 1. โปรดศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาและหัวข้อที่นำเสนอในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจของท่าน
 2. โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในตารางลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
ค่า - 1 หมายถึง คำถามวัดได้ไม่ตรง หรือไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ค่า 0 ไม่แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรง หรือสอดคล้องกับเนื้อหาในกรอบแนวคิดการวิจัยหรือไม่

ค่า +1 แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรง หรือสอดคล้องกับเนื้อหาในกรอบแนวคิดการวิจัย

3. โปรดให้คำแนะนำในช่อง ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในกรณีที่ท่าน ให้ระดับความคิดเห็นเป็น -1 หรือ 0

รายการ	ค่าคะแนนความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ระลอกอดีตเขलगค์นคร				
สมัยจอมเทวี				
สมัยล้านนาไทย				
สมัยราชวงศ์มังราย				
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น				
เขलगค์นครในปัจจุบัน				
ภูมิประเทศ				
ลักษณะภูมิอากาศ				
การปกครอง				
อาชีพของประชาชน				
ทรัพยากรธรรมชาติ				
สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์				
วัดพระธาตุลำปางหลวง				
วัดพระแก้วดอนเต้า				
วัดเจดีย์ขาว				
สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเขलगค์นคร				
วนอุทยานถ้ำผาไท				
วนอุทยานน้ำตกวังแก้ว				
อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน				

รายการ	ค่าคะแนนความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ประเพณีพื้นบ้านของเขลางค์นคร				
ประเพณีขึ้นท้าวทั้งสี่				
ประเพณีเรียกขวัญ				
ประเพณีฟ้อนผีมดผีเม็ง				
ประเพณีการเข้าบิภิก				
ประเพณีสงกรานต์(ปีใหม่เมืองเหนือ)				
ประเพณีดำหัว				
การสู้บชะตา				
ประวัตินุคคลสำคัญในเขลางค์นคร				
หลวงพ่อกษม เขมโก				
เจ้าพระยาสุวาระดิษฐ์				
เจ้ากาวิละ				
พลตรี มหาอำมาตย์โทเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต				
นิทานพื้นบ้านของเขลางค์นคร				
ตำนานบ้านหนองหล่มอำเภอเมือง ลำปาง				
ตำนานบ้านหนองหล่มอำเภอลำปาง				
หมาขนคำ				
เจ้าเวียงตาล				
สินค้าเด่นดังของเขลางค์นคร				
สินค้าประเภทเครื่องใช้				
เครื่องปั้นดินเผาสินค้าส่งออกของเขลางค์นคร				
บ้านหลุกงานแกะสลักไม้				
กระดาษสา				
สินค้าประเภทอาหารพื้นบ้าน				
ไส้อั่ว ข้าวแต๋น แหนม แคปหมู				

แบบสรุปลักษณะความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของขอบข่ายเนื้อหาหนังสือ
อ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC	ใช้ได้/ไม่ได้
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ระลึกอดีตเขलगันคร					
สมัยจามเทวี					
สมัยล้านนาไทย					
สมัยราชวงศ์มังราย					
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น					
เขलगันครในปัจจุบัน					
ภูมิประเทศ					
ลักษณะภูมิอากาศ					
การปกครอง					
อาชีพของประชาชน					
ทรัพยากรธรรมชาติ					
สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์					
วัดพระธาตุลำปางหลวง					
วัดพระแก้วดอนเต้า					
วัดเจดีย์ขาว					
สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเขलगันคร					
วนอุทยานถ้ำผาไท					
วนอุทยานน้ำตกวังแก้ว					
อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน					
ประเพณีพื้นบ้านของเขलगันคร					
ประเพณีขึ้นท้าวทั้งสี่					
ประเพณีเรียกขวัญ					
ประเพณีพ่อนฝิมดผีเม็ง					

แบบสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของขอบข่ายเนื้อหาหนังสือ
อ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการ	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC	ใช้ได้ / ไม่ได้
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ประเพณีการเข้าบิณฑบาต					
ประเพณีสงกรานต์(ปีใหม่เมืองเหนือ)					
ประเพณีดำหัว					
การสืบชะตา					
ประวัติดูคคลสำคัญในเขลางค์นคร					
หลวงพ่อกษม เขมโก					
เจ้าพระยาสุรเวสอภัย					
เจ้ากาวิละ					
พลตรี มหาอำมาตย์โทเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต					
นิทานพื้นบ้านของเขลางค์นคร					
ตำนานบ้านหนองหล่มอำเภอเมือง ลำปาง					
ตำนานบ้านหนองหล่มอำเภอลำปาง					
หมาขนคำ					
เจ้าเวียงตาล					
สินค้าเด่นดังของเขลางค์นคร					
สินค้าประเภทเครื่องใช้					
เครื่องปั้นดินเผาสินค้าส่งออกของเขลางค์นคร					
บ้านหลุงงานแกะสลักไม้					
กระดาษสา					
สินค้าประเภทอาหารพื้นบ้าน					
ไส้อั่ว ข้าวแต๋น แหนม แคปหมู					

ภาคผนวก ก

ผลการพิจารณาความเหมาะสมของขอขยายเนื้อหาหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ IOC ความเหมาะสมของข้อข่ายเนื้อหาหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง“เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	สมัยจามเทวี	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2	สมัยล้านนาไทย	+1	+1	0	0.66	เหมาะสม
3	สมัยราชวงศ์มังราย	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4	สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
5	ภูมิประเทศ	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
6	ลักษณะภูมิอากาศ	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
7	การปกครอง	+1	0	+1	0.66	เหมาะสม
8	อาชีพของประชาชน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
9	ทรัพยากรธรรมชาติ	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
10	วัดพระธาตุลำปางหลวง	+1	0	+1	0.66	เหมาะสม
11	วัดพระแก้วดอนเต้า	0	+1	+1	0.66	เหมาะสม
12	วัดเจดีย์ขาว	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
13	วนอุทยานถ้ำผาไท	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
14	วนอุทยานน้ำตกวังแก้ว	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
15	อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
16	ประเพณีขึ้นท้าวทั้งสี่	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
17	ประเพณีเรียกขวัญ	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
18	ประเพณีฟ้อนผิมดผิมเมือง	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
19	ประเพณีสงกรานต์(ปีใหม่เมืองเหนือ)	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
20	ประเพณีดำหัว	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม

(ตารางที่ 1 ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
21	การสืบชะตา	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
22	หลวงพ่อกษม เขมโก	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
23	เจ้าพระยาสุทธะสิทธิ์ชัย	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
24	เจ้ากาวิละ	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
25	พลตรี มหาอำมาตย์โท เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
26	ตำนานบ้านหนองหล่ม อำเภอเมือง ลำปาง	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
27	บ้านหนองหล่ม อำเภอ ห้างฉัตร ลำปาง	0	1	1	0.66	เหมาะสม
28	หมาขนคำ	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
29	เจ้าเวียงตาล	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
30	เครื่องปั้นดินเผาสินค้าส่งออก ของเขลางค์นคร	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
31	บ้านหลุกงานแกะสลักไม้	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
32	กระดาศา	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
33	ไต้ฮั่ว ข้าวแต๋น แหนม แคปหมู	+1	+1	0	0.66	เหมาะสม

ภาคผนวก ง

แบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

ตอนที่ 2 ด้านเนื้อหา

ลำดับ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		+1	0	-1
1.	ชื่อหนังสือน่าสนใจ			
2.	หัวข้อเรื่องมีความสัมพันธ์น่าติดตาม			
3.	การจัดแบ่งเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน			
4.	เนื้อหาของเรื่องส่งเสริมความรักและภูมิใจในท้องถิ่น			
5.	เนื้อหามีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน			
6.	กิจกรรมท้ายบทมีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียน			

ตอนที่ 3 ด้านภาพประกอบ

ลำดับ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		+1	0	-1
1.	ภาพประกอบสี สีสันสวยงามเร้าความสนใจ			
2.	ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา			
3.	ภาพมีความคมชัด สีสันเหมาะสมเป็นธรรมชาติ			
4.	การจัดภาพเหมาะสมกับเนื้อหา			
5.	จำนวนภาพเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง			
6.	ภาพที่นำเสนอส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ			
7.	ขนาดของภาพเหมาะสมกับผู้อ่าน			

ตอนที่ 4 ด้านการใช้ภาษา

ลำดับ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		+1	0	-1
1.	การใช้ภาษา ชัดเจน เข้าใจง่าย			
2.	การนำเสนอเนื้อเรื่อง ได้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน			
3.	การใช้ภาษาเหมาะสม อ่านเข้าใจง่าย ชวนติดตาม			
4.	การบรรยายเรื่องทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์			
5.	การสะกด การันต์ เว้นวรรคตอน ได้ถูกต้องเหมาะสม			

ตอนที่ 5 ด้านคุณค่าและประโยชน์

ลำดับ ที่	รายการ	ระดับ ความคิดเห็น		
		+1	0	-1
1.	ผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเขलगค์นคร			
2.	ข้อมูลเป็นการสื่อสารกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากศึกษาหา ผู้เกี่ยวข้องกับชาวเขलगค์นครเพิ่มเติม			
3.	การทำกิจกรรมท้ายเล่มส่งเสริมให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและกล้า แสดงออก			
4.	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและคนในท้องถิ่นช่วย ส่งเสริมการรับรู้ด้วยตนเอง			
5.	การนำเสนอแฝงด้วยนิทาน เรื่องเล่าน่าสนใจไม่เบื่อ			
6.	หนังสืออ่านเพิ่มเติมปลูกฝังเจตคติให้มีความรักและหวง แหนท้องถิ่น			

ภาคผนวก จ

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगันคร เพชรน้ำงาม
แห่งภาคเหนือ” ด้านการจัดรูปเล่ม

ข้อที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านการจัดทำรูปเล่ม						
1	การออกแบบปก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
2	หนังสือมีส่วนประกอบครบถ้วนตาม ประเภทของหนังสือ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
3	ขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้น และวัยของผู้อ่าน	1	1	1	1.00	เหมาะสม
4	ตัวอักษรที่ใช้มีขนาดพอเหมาะกับวัย ของผู้อ่าน	1	1	1	1.00	เหมาะสม
5	การวางภาพประกอบกับเนื้อหา เหมาะสม สบายตา	1	1	1	1.00	เหมาะสม

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าการจัดรูปเล่มหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความ
เหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00

ตารางที่ 3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพ ของ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหา						
1	การพิมพ์ สะกด การันต์ถูกต้องตามหลักภาษาไทย	1	1	0	0.66	เหมาะสม
2	ชื่อหนังสือน่าสนใจ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
3	หัวข้อเรื่องมีความสัมพันธ์น่าติดตาม	1	1	1	1.00	เหมาะสม
4	การจัดแบ่งเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1	1	1	1.00	เหมาะสม
5	เนื้อหาของเรื่องส่งเสริมความรักและภูมิใจในท้องถิ่น	1	1	1	1.00	เหมาะสม
6	เนื้อหามีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน	1	1	1	1.00	เหมาะสม
7	กิจกรรมท้ายบทมีความง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียน	1	1	1	1.00	เหมาะสม

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00

ตารางที่ 4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพ ของ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ด้านภาพประกอบ

ด้านภาพประกอบ						
1	ภาพประกอบสีทันสมัยสวยงามเร้าความสนใจ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
2	ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา	1	1	1	1.00	เหมาะสม
3	ภาพมีความคมชัด สีสันเหมาะสมเป็นธรรมชาติ	1	1	0	0.66	เหมาะสม
4	การจัดภาพเหมาะสมกับเนื้อหา	1	1	1	1.00	เหมาะสม
5	จำนวนภาพเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง	0	1	1	0.66	เหมาะสม
6	ภาพที่นำเสนอส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
7	ขนาดของภาพเหมาะสมกับผู้อ่าน	1	1	1	1.00	เหมาะสม

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านภาพประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00

ตารางที่ 5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพ ของ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगค์นศร เพชรน้ำงามแห่งภคเหนือ” ด้านการใช้ภษา

ด้านการใช้ภษา						
1	การใช้ภษา ชัดเจน เข้าใจง่าย	1	1	1	1.00	เหมาะสม
2	การนำเสนอเนื้อเรื่องได้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1	1	1	1.00	เหมาะสม
3	การใช้ภษาเหมาะสม อ่านเข้าใจง่าย ชวนติดตาม	1	1	1	1.00	เหมาะสม
4	การบรรยายเรื่องทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์	1	1	1	1.00	เหมาะสม
5	การสะกด การรันต์ เว้นวรรคตอนได้ ถูกต้องเหมาะสม	1	1	0	0.66	เหมาะสม

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านการใช้ภษา ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00

ตารางที่ 6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพ ของ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ด้านคุณค่าและประโยชน์

ด้านคุณค่าและประโยชน์						
1	ผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเขลางค์นคร	1	1	1	1.00	เหมาะสม
2	ข้อมูลเป็นการสื่อสารกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากศึกษาหาผู้เกี่ยวข้องกับชาวเขลางค์นครเพิ่มเติม	1	1	1	1.00	เหมาะสม
3	การทำกิจกรรมท้ายเล่มส่งเสริมให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและกล้าแสดงออก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
4	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและคนในท้องถิ่นช่วยส่งเสริมการรับรู้ด้วยตนเอง	0	1	1	0.66	เหมาะสม
5	การนำเสนอแฟงด้วยนิทาน เรื่องเล่า น่าสนใจไม่เบื่อ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
6	หนังสืออ่านเพิ่มเติมปลูกฝังเจตคติให้มีความรักและหวงแหนท้องถิ่น	1	1	1	1.00	เหมาะสม

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านคุณค่าและประโยชน์ ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00

ตารางที่ 7 ตารางสรุปการวิเคราะห์ IOC ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” รวมทุกด้าน

เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”		
รายการประเมิน	IOC	แปลผล
ด้านการจัดทำรูปเล่ม	1.00	เหมาะสม
ด้านเนื้อหา	0.66 – 1.00	เหมาะสม
ด้านภาพประกอบ	0.66 – 1.00	เหมาะสม
ด้านการใช้ภาษา	0.66 – 1.00	เหมาะสม
ด้านคุณค่าและประโยชน์	0.66 - 1.00	เหมาะสม

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ในภาพรวมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ด้านการจัดทำรูปเล่มมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ส่วนรายการอื่น ๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ การใช้ภาษา และคุณค่าและประโยชน์ มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับ
หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังจากอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ” ให้นักเรียนพิจารณาคุณค่าด้านต่าง ๆ ของหนังสือเล่มนี้ตามความเป็นจริง เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้หนังสือเล่มนี้มีคุณค่ามากขึ้น

2. กรุณาอ่านข้อความตามรายการต่อไปนี้เป็นตอน ๆ ทีละข้อ แล้วพิจารณาให้ระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อคุณภาพของหนังสือ “เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตัวเลข 5, 4, 3, 2 หรือ 1 หลังรายการ

5	หมายถึง	คุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก
4	หมายถึง	คุณภาพอยู่ในระดับ ดี
3	หมายถึง	คุณภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	คุณภาพอยู่ในระดับ น้อย
1	หมายถึง	คุณภาพอยู่ในระดับ ควรแก้ไข

ลำดับ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ตอนที่ 1 ด้านการจัดทำรูปเล่ม						
1.	การออกแบบปกน่าสนใจ ชวนให้เปิดอ่าน					
2.	ขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน					
3.	ตัวอักษรที่ใช้มีขนาดพอเหมาะกับวัยของผู้อ่าน					
4.	การวางภาพประกอบกับเนื้อหาเหมาะสม สบายตา					
ตอนที่ 2 ด้านเนื้อหา						
1.	ชื่อหนังสือน่าสนใจ					
2.	การจัดแบ่งเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน					
3.	เนื้อหาของเรื่องส่งเสริมความรักและภูมิใจในท้องถิ่น					
4.	เนื้อหามีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน					
5.	กิจกรรมท้ายบทมีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียน					

ลำดับ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ตอนที่ 3 ด้านภาพประกอบ						
1.	ภาพประกอบสีสันสวยงามเร้าความสนใจ					
2.	ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา					
3.	ภาพมีความคมชัด สีสันเหมาะสมเป็นธรรมชาติ					
4.	การจัดภาพเหมาะสมกับเนื้อหา					
5.	จำนวนภาพเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง					
6.	ภาพที่นำเสนอส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ					
7.	ขนาดของภาพเหมาะสมกับผู้อ่าน					
ตอนที่ 4 ด้านการใช้ภาษา						
1.	การใช้ภาษา ชัดเจน เข้าใจง่าย					
2.	การนำเสนอเนื้อเรื่องได้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน					
3.	การใช้ภาษาเหมาะสม อ่านเข้าใจง่าย ชวนติดตาม					
4.	การบรรยายเรื่องทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์					
5.	การสะกด การรันต์ เว้นวรรคตอน ได้ถูกต้องเหมาะสม					
ตอนที่ 5 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ						
1.	ผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเขलगค์นคร					
2.	ข้อมูลเป็นการสื่อสารกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากศึกษาหา ผู้เกี่ยวข้องกับชาวเขलगค์นครเพิ่มเติม					
3.	การทำกิจกรรมท้ายเล่มส่งเสริมให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและกล้า แสดงออก					
4.	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและคนในท้องถิ่นช่วย ส่งเสริมการรับรู้ด้วยตนเอง					
5.	การนำเสนอแฝงด้วยนิทาน เรื่องเล่าน่าสนใจไม่เบื่อ					
6.	หนังสืออ่านเพิ่มเติมปลูกฝังเจตคติให้มีความรักและหวง แหนท้องถิ่น					

ภาคผนวก ข

ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

ตารางที่ 8 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ด้านการจัดรูปเล่ม หนังสืออ่าน
เพิ่มเติม เรื่อง“เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. การออกแบบปก	3.60	0.84	เหมาะสมมาก
2. ขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน	3.60	0.84	เหมาะสมมาก
3. ตัวอักษรที่ใช้มีขนาดพอเหมาะกับวัยของผู้อ่าน	3.80	0.92	เหมาะสมมาก
4. การวางภาพประกอบกับเนื้อหาเหมาะสม สบายตา	4.50	0.85	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	3.88	0.86	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 8 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดรูปเล่มในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.88 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า การวางภาพประกอบกับเนื้อหาเหมาะสมสบายตามีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 รองลงมาคือ ตัวอักษรที่ใช้มีขนาดพอเหมาะกับวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 รองลงมาอีก ได้แก่ การออกแบบปกและขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60

ตารางที่ 9 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ด้านเนื้อหา หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เขलगันคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ชื่อหนังสือน่าสนใจ	3.80	0.92	เหมาะสมมาก
2. การจัดแบ่งเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	3.80	0.92	เหมาะสมมาก
3. เนื้อหาของเรื่องส่งเสริมความรักและภูมิใจในท้องถิ่น	3.80	0.92	เหมาะสมมาก
4. เนื้อหาที่มีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน	3.60	0.84	เหมาะสมมาก
5. กิจกรรมท้ายบทมีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียน	4.00	0.82	เหมาะสมมาก
รวม	3.80	0.88	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 9 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหาในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.80 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า กิจกรรมท้ายบทมีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียน มีความเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 รองลงมาคือ ชื่อหนังสือที่น่าสนใจ การจัดแบ่งเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน และเนื้อหาของเรื่องส่งเสริมความรักและภูมิใจในท้องถิ่น มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 รองลงมาอีก ได้แก่ เนื้อหาที่มีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60

ตารางที่ 10 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนด้านภาพประกอบหนังสืออ่าน
เพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ภาพประกอบสีสันทสวยงามเร้าความสนใจ	4.20	0.79	เหมาะสมมาก
2. ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา	4.90	0.32	เหมาะสมมากที่สุด
3. ภาพมีความคมชัด สีสันทเหมาะสมเป็นธรรมชาติ	4.40	0.52	เหมาะสมมาก
4. การจัดภาพเหมาะสมกับเนื้อหา	3.80	0.92	เหมาะสมมาก
5. จำนวนภาพเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง	4.20	0.92	เหมาะสมมาก
6. ภาพที่นำเสนอส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และ จินตนาการ	4.30	0.95	เหมาะสมมาก
7. ขนาดของภาพเหมาะสมกับผู้อ่าน	3.90	0.99	เหมาะสมมาก
รวม	4.24	0.77	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 10 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านภาพประกอบในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.24 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 รองลงมาคือ ภาพมีความคมชัด สีสันทเหมาะสมเป็นธรรมชาติ มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 รองลงมาอีก ได้แก่ ภาพประกอบสีสันทสวยงามเร้าความสนใจและจำนวนภาพ เหมาะสมกับเนื้อหา มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20

ตารางที่ 11 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนด้านการใช้ภาษา หนังสืออ่าน
เพิ่มเติม เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. การใช้ภาษา ชัดเจน เข้าใจง่าย	3.80	0.79	เหมาะสมมาก
2. การนำเสนอเนื้อเรื่องได้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	3.60	0.84	เหมาะสมมาก
3. การใช้ภาษาเหมาะสม อ่านเข้าใจง่าย ชวนติดตาม	3.80	0.92	เหมาะสมมาก
4. การบรรยายเรื่องทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์	3.60	0.84	เหมาะสมมาก
5. การสะกด คำรันต์ เว้นวรรคตอนได้ถูกต้องเหมาะสม	4.00	0.94	เหมาะสมมาก
รวม	3.76	0.87	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 11 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการใช้ภาษา ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยมีเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า การสะกด คำรันต์ เว้นวรรคตอน ได้ถูกต้องเหมาะสม มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 รองลงมาคือ การใช้ภาษา ชัดเจนเข้าใจง่าย และการใช้ภาษาเหมาะสม อ่านเข้าใจง่ายชวนติดตาม มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 รองลงมาอีกได้แก่ การนำเสนอเนื้อเรื่องได้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่านและการบรรยายเรื่องทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์ มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60

ตารางที่ 12 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง“เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเขลางค์นคร	4.30	0.82	เหมาะสมมาก
2. ข้อมูลเป็นการสื่อสารกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากศึกษา	3.80	0.92	เหมาะสมมาก
3. การทำกิจกรรมท้ายเล่มส่งเสริมให้ใ้รู้ใ้เรียน	3.90	0.88	เหมาะสมมาก
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและคนในท้องถิ่น	3.60	0.84	เหมาะสมมาก
5. การนำเสนอแฟงด้วยนิทาน เรื่องเล่าน่าสนใจไม่เบื่อ	3.90	0.88	เหมาะสมมาก
6. หนังสืออ่านเพิ่มเติมปลูกฝังเจตคติให้มีความรักท้องถิ่น	3.70	0.82	เหมาะสมมาก
รวม	3.87	0.86	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 12 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.87 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเขลางค์นคร มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 รองลงมาคือการทำกิจกรรมท้ายเล่มส่งเสริมใ้ใ้รู้ใ้เรียน และการนำเสนอแฟงด้วยนิทาน เรื่องเล่าน่าสนใจไม่เบื่อ มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 รองลงมาอีกได้แก่ ข้อมูลเป็นการสื่อสารกระตุ้นใ้ผู้อ่านอยากศึกษา มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80

ตารางที่ 13 แสดงภาพรวมของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “เขลางค์นคร เพชรน้ำงามแห่งภาคเหนือ”

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านการจัดรูปเล่ม	3.88	0.86	เหมาะสมมาก
ด้านเนื้อหา	3.80	0.88	เหมาะสมมาก
ด้านภาพประกอบ	4.24	0.77	เหมาะสมมาก
ด้านการใช้ภาษา	3.76	0.87	เหมาะสมมาก
ด้านคุณค่าและประโยชน์	3.87	0.86	เหมาะสมมาก
รวม	3.93	0.84	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 13 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวม
เห็นว่ามีค่าความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.93 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีความเหมาะสม
มากทุกรายการ โดยด้านภาพประกอบมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.24 รองลงมา ได้แก่
ด้านการจัดรูปเล่มมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.88 และรองลงมาอีก ได้แก่ ด้านคุณค่าและ
ประโยชน์มีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.87

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ-นามสกุล	นางภัสณี บุญทกุล	
ประวัติส่วนตัว	เกิดวันที่ 28 เมษายน 2510 จังหวัดลำปาง	
ที่อยู่ บ้านเลขที่	81 หมู่ที่ 5 ต.นิคมพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	
ประวัติการศึกษา	ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย)
	ระดับมัธยมศึกษา	โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย
	ระดับอุดมศึกษา	ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประวัติการรับราชการ

พ.ศ. 2533	ครู 2 ระดับ 2	โรงเรียนวังสมบูรณ์วิทยาคม จังหวัดสระแก้ว
พ.ศ. 2538	อ. 1 ระดับ 4	โรงเรียนห้วยซ้อวิทยาคม ๑ จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2546	อ. 2 ระดับ 7	โรงเรียนเมืองปานวิทยา จังหวัดลำปาง
พ.ศ. 2550	ครูชำนาญการ	โรงเรียนก๊วลมวิทยา จังหวัดลำปาง

เกียรติบัตร ผลงาน ความภูมิใจ

ปีการศึกษา 2535	ได้รับเกียรติบัตร	ครูผู้สอนดีเด่น จังหวัดสระแก้ว
ปีการศึกษา 2538	ได้รับเกียรติบัตร	ครูผู้สอนดีเด่น จังหวัดเชียงราย
ปีการศึกษา 2539	ได้รับเกียรติบัตร	ครูที่ปรึกษาดีเด่น จังหวัดเชียงราย
ปีการศึกษา 2545	ได้รับเกียรติบัตร	ครูผู้สอนภาษาไทยดีเด่น อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
ปีการศึกษา 2545	ได้รับเกียรติบัตร	ครูแกนนำภาษาไทย สพท. ลำปาง เขต 3

คติพจน์ประจำใจ ความอดทนและความเพียร นำมาซึ่งความสำเร็จ